

**Labar Jigan γεν Isa al-Masi γεν
Luk
Kupm μετn taar taadjeki
doobm γεν dooy Labar Jigan
γεν Isa al-Masi γεν Luk**

Luk kɛn raanɔ Labar Jigan ese se, naanɔ 60 debm kɛn raanɔ kitapm γεν Naabm jee kaanɔ naabm Isage se kici. Maakɔ kitap kɛn deet deet kɛn naanɔ raanɔno se, naanɔ raanɔ mɛdɔn Teopil ki ɔ ɔ ute doobm Teopil se naanɔ taad jeege tun jee al-Masige tun Yaudge eyo ɔ naade taad taar Grɛk. Naanɔ taad taakden μετn taar nakgen naade jeel ɔk μετɔn eyo ute king Yaudge. Bin 60 jeegeen Yaudge ey gɔtɔ 6aa se paac se 'jeele Isa se naanɔ 60 Mɛl Kaajde. Maakɔ raanɔnɔ ki se, nakɔ kɛn naanɔ ɔnɔnɔ jiga cir paac se, μετn taar kɛn Isa dooy jeege ute kingɔna naanɔ ɔ: Raa ɔlo goonɔnɔ Isa al-Masi se taa kaajɔnɔ jeegeen kɛn tookɔnɔ taarɔna. Jee kɛn jeege aalde maak ki ey se, Isa ɔkden ɔnɔnɔ aan gɔɔ: jee kusinge, gaan sɛɛmge, jee daayge, jee kɔɔnge ɔ mɛrtge. Jee al-Masigen Luk raanɔden taar ara ese se, jee mɛtinge jee maalge. Taa naanɔ se 60 naanɔ raanɔde μετn taarge dena kɛn Isa taad taa maala, aan gɔɔ μετn taar kɛn j'ɔnɔnɔ maakɔ kon 12.16-21 ɔ kon 16. Taa naanɔ se 60, Luk taad jee al-Masige tu ɔ maalde se k'tɛdn naabm Raa ɔ k'noogɔ jeege. Maakɔ kitapɔnɔ ki se Luk taad ɔ: Isa se naanɔ 60 Mɛlɛ.

*Mɛtn Taar Jigan gɛn Isa *al-Masi kɛn Luk raanjo
(Mk 1.1; NJKN 1.1-3)*

¹ Teopil, jeege dɛna raanjoɔga mɛtn taar nakgen deel daanjege tu se.

² Jeegeen baado taadjeki mɛtn taar nakgen deel ese se ɔ naade se bo jee saadgen mɛtn-jiki aako ute kaamde, borse naade se bo kɛn tɛdga jee lee wɔk taar *Raa se.

³ Taa naan se bo, Jaamus, gɔtn nakɛ se jaay uuno mɛtin sum se, maam m'tuuro mɛtin tak tak jaay bo maakin tɔolumi ɔ m'je m'aisin raan te doobina.

⁴ Bin bo do nakge tun k'taadio mɛtin se, naai 'jeele kɛse bo taar mɛt ki.

**Kɔdn Raa baado taad taar koojn Jan-Batist*

⁵ Kaad kɛn *Erod ingo gaar taa naan Jude se, gaaba kalan, *debm tɛdn sɛrke Raa ki k'danin Zakari. Naan se mɛtn jee Abiage ɔ mɛndin se roɔa Elizabet; naan kic mɛtjil gɛn *Aarunge.

⁶ Naaden di se paac jee bɛɛ naan Raa ki, naade ing do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo *Musa ki ɔ nakgen kɛn Raa ɔ k'tɛd se, naade paac tɛdin te doobina.

⁷ Gan naade se ɔk gaange eyo, taa mɛndin Elizabet se mɛndkarta ɔ naade di se lɛ paac gɔlga.

⁸ Bii kalan se, aan kaabm Zakari ki ute jeenge gɛn baa tɛdn *sɛrke maakɛ *Bee Raa ki.

⁹ Aan gɔɔ jee tɛdn sɛrkgen naan Raage tu kɛn lee tɛd do dɔkin se, kɛn kaadin jaay aanga num, naade bɛɛ ɔd deb kalan te salatia gɛn baa kɛnd bee Meljege tu Raa ki ɔ taa 'baa tɔɔcn nakɛ oot nijim naanin ki.

10 Kaaf kɛn jaay Zakari end maakɲ Bee Raa ki gɛn tɔɔcn nakɲ oot nijim se, jee dɛn se inɲ naatn eem keem Raa.

11 Gɔtn se, kɔɔdn Mɛljege Raa teec naan Zakari ki ɔɔ naanɲ daar do ji daam ki gɔtn kɛn k'lee k'tɔɔcn nakɲ oot nijim se.

12 Kɛn Zakari jaay aakinɲ se, nirlinɲ teece ɔɔ beere ɔkina.

13 Gaɲ kɔɔdn Raa deekinɲ ɔɔ: «Ɔnɲte 'beere Zakari! Taa Raa se naanɲ booyiga keemi. Mɛndi Elizabet se utu ai koojnɲ goon gaaba ɔɔ naai anɲ kɔɔnd roɲ Jan.

14 Goon se ai tɛɔɔ naai maaki ute raapm dɛn aak eyo ɔɔ bii koojinɲ ki se, jeege dɛna maakɔe utu 'raapm kici.

15 Taa naanɲ se utu 'tɛɔɔn debm magala naan Mɛljege tu. Tɔtn koojnɲ binɲ ute tɔtn te ɔɔɔminɲ se, naanɲ 'kaay eyo. Num kɛn naanɲ utu maakɲ koɲ ki sum ɔɔ, Raa utu anɲ ɔɔoocinɲ te *Nirl Salal.

16 Naanɲ an tɔɔɔdn ɔɔaa ute gaan *Israelge dɛna naan Mɛɔe Raa ki.

17 Ɔɔ naanɲ utu 'lee naan Raa ki ute tɔɔɲɲ *Eli ɔɔ ute Nirl Raa kɛn bɔɔyo donɲ ki se, taa naanɲ 'tɛɔɔn bubge ute gaange se 'kɔkɲ taasa ute naapa, ɔɔ jeege kɛn baate tookɲ taar Raa se ɛ, naanɲ adɛn tɛrl maakɔe 'tɛɔɔn jee kɛn tɛɔɔ nakge ute ɔɔobina. Bin jaay ɔɔ, naanɲ 'tɛɔɔn jeege se 'ɔaaɔ roɔe gɛn booy Mɛɔe.»

18 Zakari deek kɔɔdn Raa ki ɔɔ: «Naanɲ se maam m'anɲ m'jeelinɲ m'ɔɔ ɔɔio? Taa maam ɛ m'gɔɔlga ɔɔ mɛndum kic ɛ gɔɔlga gɔɔɔ.»

19 Gɔtn se kɔɔdn Raa tɛrlinɲ ɔɔ: «Maam ɔɔ m'Gabriel kɛn m'ɔaaɔ naan Raa ki gɛn tɛɔɔn naabina. Naanɲ ɔɔ ɔlumo taa m'taaɔn te naai ɔɔ m'ai taadn labar jigan

ese se.

²⁰ 'Booyo! Aan gəə naai uun te taarum ey se, naan ki se, naai 'booyo, naʒo 'kəŋ taadn taar eyo bini, taar maam taadi se 'kaan doobin ki.»

²¹ Kaad ken se jee den se inŋ aak kaamina ɔɔ nakŋ se deel dofe ken Zakari end maakŋ Bee Raa ki jaay teeco yəkod ey se.

²² Ken naan teeco sum se, naan ɔŋ taad taar eyo. Naan ken se, jee den se saap jeelga ɔɔ Zakari aakoga ne dim maakŋ Bee Raa ki. Ken naan jaay teeco se, naan taad te jinə, ɔŋ taadga ute taarin ey sum.

²³ Ken bii tedn naabin jaay aas se, Zakari ək terl 6aa been ki.

²⁴ Ken nakgen se jaay deel se, mendin Elizabet ted mendkaama. Ken Elizabet jaay uun maaka sum se, maakŋ laap ken mii se, naan ɔy ron maak ki ɔɔ taad te maakin ɔɔ:

²⁵ «Kese 6o beε ken Melum tedum maam ki ɔɔ ɔkəŋum se, naan ɔɔdumsinga naatn naan jeege tu.»

**Kodn Raa taad metn taar koojn Isa
(Mt 1.18-23)*

²⁶ Ken Elizabet jaay uun maaka ɔɔ ək laapa meεε se, ter Raa ɔlo kodin Gabriel daala taa naan Galile ki, maakŋ geger ken k'danin Nazaret,

²⁷ gatn goon mend ki. Ɔɔ goon mend se jeel te gaab eyo. Naan se ron Mari, gaabm keεsin se ron Yusup ɔɔ Yusup se, naan metjil *Daud.

²⁸ *Kodn Raa end ɔŋin been ki ɔɔ deekin ɔɔ: «Tɔɔse Mari, naai se ɔŋ maaki raapm sakan. Taa Meljege Raa se naan tediga beε ɔɔ naan utu te naai.»

29 Ken Mari jaay booy taar ese se, taar se deel don̄a ɔɔ naan̄ taad te maakin̄ ɔɔ: «Kese ɔɔ tɛdn̄ tɔɔsn̄ ɔɔ d̄io bini?»

30 Kɔdn̄ Raa tɛrlin̄ ɔɔ: «Mari, ɔn̄te gen̄ ɔeere, taa naai se ɔn̄ga bɛɛ naan̄ Raa ki!

31 'Booyo. Naai utu 'tɛdn̄ mɛndkaama utu 'koojn̄ goon gaaba ɔɔ goon se an̄ kɔnd ron̄ Isa.

32 Naan̄ utu 'tɛdn̄ magala naan̄ Raa ki ɔɔ j'an̄ dan̄jn̄ Goon Raa Taaro. Mɛljege Raa utu an̄ kɛdn̄ gaar ɔugin̄ Daud.

33 Naan̄ 'kɔsn̄ gaara gen̄ daayum do gaan *Israelge tu ɔɔ gaar naan̄ se 'kɔn̄ nan̄ eyo.»

34 Mari tɔnd mɛtn̄ kɔdn̄ Raa ɔɔ: «Nak̄n̄ se tap ɔɔ 'tɛdn̄ ɔɔ d̄io? Maam lɛ m'jeel te gaab ey ɔɔrtɔ.»

35 Kɔdn̄ Raa tɛrlin̄ ɔɔ: «*Nirl Salal utu adɛ ɔɔy doi ki, ɔɔ tɔɔgn̄ Raa Taaro se utu ai deebm ute Nirlin̄ bat. Taa naan̄ se ɔɔ, goon naai an̄ kooj se 'tɛdn̄ goon *salal ɔɔ naan̄ se j'an̄ dan̄jn̄ Goon Raa.

36 'Booyo: taasi Elizabet ken mɛndkarta se kic ɔɔ do gɔolin̄ ki se, tɛdga mɛndkaama ɔɔrse ɔkga laapa mɛɛɛ.

37 Bɛɛɛ, ne d̄im jaay ɔɔn̄ Raa ki se, gɔtɔ.»

38 Gɔtn̄ se Mari deek ɔɔ: «Maam se m'ɔul gen̄ Raa. Maam m'tooko do taari ki. ɔn̄ 'tɛdn̄ aan̄ gɔɔ ken naai 'taadum ro ki se.»

ɔɔ gɔtn̄ se kɔdn̄ Raa iin̄ ɔn̄ina.

*Mari ɔaa kaak̄n̄ Elizabet
(1Sam 2.1-10; KKR 113)*

39 Naan̄ ken se, Mari naar ook ɔaa maak̄n̄ koge tun taa naan̄ Jude ki maak̄n̄ gɛgɛr ki kalan̄ bini.

40 Naan̄ ɔaa ɛnd ɔee Zakari ki ɔɔ tɛf tɔɔsɛ mɛndin̄ Elizabet ki.

41 Ken Elizabeth jaay booy tɛdn tɔsn Mari se, goon maakin ki kic ɓo baag tɔɓm ronɔ ɔɔ *Nirl Salal se dooc maakɲ kon Elizabeth.

42 Gɔtn se naan ɔɔɔ ɔɔy makɔnɔ ɔɔ deek Mari ki ɔɔ:
«Maakɲ mɛndge tu se,

naai sum ɓo ken Raa tɛdɪga bɛɛ cir paac
ɔɔ goon ken maaki ki se kic ɓo, Raa tɛdɪnga bɛɛnɔ!

43 Maam ara ɓo m'nanɔ kaca jaay ɓo
ko Mɛluma ɓaado ɓaa gɔtum ki taa am kaak se!

44 «'Booyo: ken jaay maam booy tɛdn tɔsn naai
sum se, goon maakum ki kic ɓo maakin ɓaa raapo
ɔɔ baag tɔɓm maakum ki.

45 Naai se 'maaki raapo taa naai 'tookga taar ken
Mɛljege taadi se, taa nakɲ naan taadi se utu 'kaan
doobiɲ ki.»

Mari tɔɔm Raa ute kaa

46 Gɔtn se Mari deek ɔɔ:

«Maam se *m'nook Mɛlum Raa ute maakum paac.

47 Maakum dooc te maak-raapo do Raa ki; naan se
Mɛl Kaajuma.

48 Maam m'ɓulin ken jeege aalum maak ey se,
naan saapga dom ki.

Deere, naan ki se, kengen j'utu j'adega tooj paac se,
utu am danum mɛnd maak-raapo.

49 Taa Raa Sidburku se tɛdumga nakgen bɛɛ den
aak eyo

ɔɔ ro naan se, ro ken *salal.

50 Daayum naan tɛd bɛɛnɔ do jeege tun ɓeerin.

51 Raa se taadga tɔɔgɪnɔ

ɔɔ jee ken magal rode se, naan wɔɔkdenga.

52 Gaaringen tɔɔgɪ k'jeel jeel gɔtde se,
naan tuurdege naatn maakɲ gaardege tu.

Num gan̄ jee ɔp rode baat se, naan̄ uundega rode raan̄.

⁵³ Jee ɓo tɔɔlde se, naan̄ ɛddenga kɔsɔ ute maraadde ɔɔ jee maalge se le, naan̄ tuurdega te jide sik.

⁵⁴ Raa se naan̄ dirig te gen̄ tɛdn̄ beɛn̄ jeenge tu eyo
«ɔɔ naan̄ baadɔga noogŋ jee tɛdn̄ naabiŋgen gaan
*Israelge.

⁵⁵ Kɛse ɓo nakŋ ken̄ naan̄ taadɔ bubjege tu
ɔɔ utu 'tɛdn̄ *Abraam ki ute metjilin̄ ki gen̄ daayum
daayum se.»

⁵⁶ Tɛr gɔtn̄ se, Mari tin̄g te Elizabet se ɓaa ɓaa
nakŋ laapa mɔtɔ jaay, ɔk tɛrl̄ ɓaa beɛn̄ ki.

Bii koojn̄ Jan-Batist

⁵⁷ Bii ken̄ Elizabet an̄ kooj jaay aan se, naan̄ ooj
goon gaaba.

⁵⁸ Ken̄ jee do daambooginge ute taasinge jaay
booy beɛ ken̄ Raa tɛdn̄ se, naade tɛd maak-raapo
ute naan̄a.

⁵⁹ Ken̄ ooj jaay ɔk ɓii marta se, naade uun ɓaano
ute goono taa j'an̄ *kɔjn̄ pɔndɔ. Gɔtn̄ se jeege ɔɔ
goono se j'an̄ dan̄in̄ ute ro bubin̄ Zakari.

⁶⁰ Gɔtn̄ se koŋa ɛɛp taariŋa ɔɔ taadden ɔɔ: «Bin
eyo! Goono se j'an̄ dan̄in̄ Jan.»

⁶¹ Naade tɛrlin̄ ɔɔ: «Taa ɓeese ki se nam roŋa bin
se, ɓɛɛɛ, gɔtɔ.»

⁶² ɔɔ naade tɔnd metn̄ bubin̄a ute jide, taa ŋ'aden
taada goono se tap ɓo naan̄ je j'an̄ dan̄in̄ nan̄a?

⁶³ Bubin̄ taadden ute jin̄a ɔɔ k'ɓaano ute kaaga
paak paaka*. Naan̄ raan̄ ro ki ɔɔ: goono se roŋ Jan.
Jeegen paacŋ in̄g gɔtn̄ ese jaay aak nakŋ se tap ɓo
ɔkden taad̄ eyo.

* **1:63** Kaagŋ paak paaka se nakŋ raan̄ ro ki aan gɔɔ gen̄
paakarmajige.

64 Gaŋ gətn se sum ɓo, Zakari, Raa ɛpiŋ taariŋa baag taadn taara ɔɔ naan̄ tɔɔm Raa.

65 Jee do daamboogdege jaay booy se, ɓeere ɓaa ɔkde ɔɔ jeegen inŋ maakŋ koge tun kɛn taa naan̄ Jude ki paac se, naade lee ɔɔs maana do nakge tun deel se.

66 Jeegen paacŋ booy mɛtn taar nakgen ese se, taar se naade ɔkiŋ maakde ki ɔɔ naade taad ute naapa ɔɔ: «Goon se tap ɓo 'tɛdn goon ɔɔ dɪ?» Anum goon se, ɗeere, Raa utu te naaŋa.

Zakari tɔɔm Raa

67 Gətn se, Zakari bubm Jan se, maakiŋ ɗooc ute *Nirl Salal ɔɔ Nirl Salal se ɔliŋ taad ɔɔ:

68 «K'tɔɔmki Mɛljege, naan̄ ɓo Raa gɛn gaan *Israelge,

taa naan̄ ɓaadoga kaakŋ jeenge ɔɔ dugdenga dode.

69 Maakŋ ɓee gɛn ɓuliŋ Gaar *Daud se, naan̄ ɛɗjekiga Debm Kaajŋ tɔɔgo.

70 Kɛse ɓo taar kɛn jeegen *salal kɛn taad taar teeco taar Raa ki taado do ɗakiŋ jeege tu se.

71 Naan̄ taadjekiga ɔɔ

naan̄ utu ajeki kɔɔɗn dojege maakŋ ji jee taamooyejege tu

ɔɔ ji jeege tun paacŋ jejeke eyo.

72 Taa naan̄ tɛɗga bɛɛ do bubjege tu

ɔɔ naan̄ se saapga do *ɗɔɔk kɛn salal kɛn naan̄ ɗɔɔko ute naade se,

73 aan̄ goɔ kɛn naan̄ naamo taariŋa bubjege tu *Abraam ki.

74 Kɛn naan̄ jaay ɔɔɗjekiga dojege ji jee taamooyejege tu se,

naan̄ utu ajeki tɛdn̄ bɛɛ ɔɔ naajege j'an̄ki keem kic
 ɓo j'an̄ki ɓeer eyo,

75 ɔɔ daayum naaniṅ ki se j'aki tɛdn̄ jee salal,
 j'aki kəkṅ taariṅ ɔṅṅ ɔɔ j'aki tɛdn̄ nakge ute
 doobiṅa.

76 Anum, naai goonum se,
 j'utu jaay dan̄i debm̄ kɛn̄ taad̄ taar teeco taar Raa
 kɛn̄ Taaro.

Taa naai se utu 'lee naan̄ Mɛli Raa ki taa an̄ daapm̄
 doobiṅa,

77 ɔɔ naai 'tɛdn̄ jeenge 'jeele, Raa se debm̄ tɔɔl
 *kusiṅde

ɔɔ naan̄ ɓo debm̄ aden̄ kɛdn̄ kaaja.

78 Taa Raa naajege se, naan̄ debm̄ bɛɛ dɛn̄ aak eyo.
 Taa bɛɛ naan̄ se ɓo, naan̄ utu ajekiro kɔl gɔtn̄ wɔɔɔ
 taa ajeki wɔɔɔ gɔtɔ aan̄ gɔɔ ɓɔɔr kaadn̄ utu ooko
 kook se.

79 Naan̄ utu wɔɔɔr jeegen̄ in̄g maakṅ gɔt kɛn̄ ɔɔɔɔ
 ɔɔ jee kɛn̄ in̄g taa yo ki,
 taa naan̄ ajeki tɔɔdn̄ te doobm̄ kɛn̄ j'an̄ki kɔṅ lapia.»
 [Gɔtn̄ se Zakari taad̄ nan̄ taariṅ bini†.]

80 Goono se teepe ɔɔ mɛtek ɓaa te naaniṅa. Naan̄
 ɓaa in̄g do kɔɔf-ɓaar ki ɔɔ tiṅg bini aan̄ ɓii kɛn̄ naan̄
 baag tɛdn̄ naabiṅ naan̄ gaan̄ *Israelge tu.

2

Kaadn̄ koojṅ Isa

(Mt 1.18-25; Mis 5.1-2; Eza 7.14, 9.5)

1 Kaad̄ kɛn̄ se, Gaar magal in̄g *Rɔm̄ ki kɛn̄
 k'dan̄iṅ Sezar Ogust se, ɔlo ɔɔ jee taa naan̄iṅ ki paac
 se j'aden̄ 'ɓaa mɛdɛ.

† 1:79 Taargen̄ ara se maakṅ Kitap ki eyo.

² Mɛdɛn deet deet bin se baag kaad kɛn Kirinius ɓo magal jee taa naan Siri ki.

³ Jeege paac, naŋa naŋa kic ɓo iin ɓaa maakŋ naanin ki taa j'aŋ ɓaa mɛdɛ.

⁴ Taa naan se ɓo Yusup iino maakŋ gɛgɛr kɛn Nazaret kɛn taa naan Galile ki, naan kic ook ɓaa maakŋ gɛgɛr kɛn Betleem kɛn taa naan Jude ki. Betleem se, gɔtn j'oojn Gaar *Daud. Kɛn ɔlin Yusup jaay ɓaa naane se, taa naan kic iino mɛtjil Daud ki ɔ teeco kaagn ɓee naan ki.

⁵ Naan ɓaa ute mend kɛsin Mari mendkaama maakin magalga magala taa j'aŋ ɓaa mɛdɛ.

⁶ Kɛn naade aan Betleem ki se, kaad kɛn naade ting naane se ɓo, ɓii kɛn Mari an kooj se, aasa.

⁷ Gɔtn se Mari ooj goon paragin gaaba. Naan teelin ute kala ɔ uun aalin maakŋ kɔlay ki taa naade ɔŋ te gɔt eyo maakŋ ɓee toodn mɛrtge tu se.

**Kɔdn Raage ɓaado ɔŋ jee gaam baatge*

⁸ Maakŋ taa naan gɔtn ese se naatn cɛɛs ki cɛɛs ki se, jee gaam baatge ting lee gaam baatdege nɔɔr.

⁹ Gɔtn se sum ɓo kɔdn Raa naar teec naande ki, ɔ Meljege *Raa tɛdden gɔtɔ wɔɔr kɛlɛŋ ɔ naade nirlde teece.

¹⁰ Num kɔdn Raa se deekden ɔ: «Ŋnten 'ɓeerki! 'Booyki: maam ɓaanseno ute Labar Jiga kɛn utu 'raapm maakŋ jeege paac den bɛɛ eyo.

¹¹ Taa nɔɔr jaaki ara se, j'oojsega Debm Kaaja maakŋ gɛgɛr gɛn Gaar *Daud ki. Naan ɓo *al-Masi kɛn Raa taado mɛtn taarin do dɔkina. Naan se ɓo, Meljege.

¹² Kɛn naase jaay ɓaa aankiga se, naase aki kɔŋ goon k'taace se k'teelinga teel ute kala ɔ j'aalinga

tood tood maakŋ kəlay ki. Kəse 60 nakŋ kən naase anki kaakŋ jeel ro ki.»

13 Gətn kən se sum 60 kədn Raagen kuuy dəələ naar 6aadə əŋ debde se əə baag təəm Raa tɛɛ ute kaa əə:

14 «*K'nookki Raa kən iŋg raan maakŋ raa ki.

Naan 60 debm ɛd təəse jeege tun do naan ki kən naan jeđe.»

15 Kən kədn Raage jaay iin ənde əə ək tɛrl 6aa maakŋ raa ki se, gətn se jee gaam baatge baag taadn ute naapa əə: «K'6aaki 6orse Betleem ki j'aki 6aa kaakŋ nakŋ kən tɛd jaay Mɛljege taadjekiro metin se.»

16 Gətn se naade naar iin 6aa. Kən naade aan se əŋ Mari, Yusup əə goon k'taace tood tood maakŋ kəlay ki.

17 Kən naade jaay aakin se, naade baag kəəsn maanin jeege tu taar kən kədn Raa taaddeno ro goon ki se.

18 Əə jee paacŋ kən booy maan jee gaam baatge paac se, naade booy taar se əkden taad eyo.

19 Gaŋ Mari se, taargen deel paac se, naan əkin maakin ki tak əə tinŋ saap do ki.

20 Gətn se jee gaam baatge ək tɛrl uun dəobm baatdege. Kən naade 6aa 6aa se, nook Raa əə təəmin ute kaa taa nakgen naade aako əə booyo se, taa nakgen se paac, naade 6aa əŋin te dəobiŋa aan gəə kən kədn Raa taaddeno se.

21 Kən goono k'j'oojin jaay ək 6ii marta se, kəse 60 6ii kən j'əjin pəndə. Goono se j'əndin ron Isa, ro se 60 kən kədn Raa taaddesin kaad kən koŋa utu aam te ey 6ərtə.

*Isa j'uun k'6aansin maakŋ *Bee Raa ki*

22 Kēn nakgen se jaay deel paac se, kaadīn aas se naade baado maakŋ gēgēr kēn Jeruzalem kī end maakŋ Bee Raa ki gēn tugŋ daapm rode. Naade tēdīn aan gōō *Ko Taar kēn Raa εdō Musa ki taadno. Ōō kaad kēn se 6o naade uun baano ute goono baado taadīn naan Meljege tu Raa ki kici.

23 Taa maakŋ Ko Taar kēn Raa εdō Musa ki se k'raanŋa raan j'ōō: *Gaan paragen gaabge paac se, j'ēdīn Meljege tu Raa ki.**

24 Taa naan se tēr Ko Taar kēn Raa εdō Musa ki se taad ōō gēn tēdn *serke Raa ki se j'ano 6aa ute: *dεerge dio ey lε napar gaan dεergen kuuy dio.†*

Simēon tōm Raa taa Isa

25 Anum maakŋ Jeruzalem ki se, gaaba kalan ron Simēon. Naan se debm daan ki ōō ōk doobm Raa ōōnō. Naan iŋg aak kaam debm kēn utu 'kaajŋ gaan *Israelge ōō *Nirl Salal utu te naana.

26 Nirl Salal taadīnoga taada ōō: «Naai se 'kooy eyo 'tiŋg bini utu 'kaakŋ ute kaami *al-Masi kēn Meljege Raa utu aŋo kōl se jaayo.»

27 Nirl Salal ōl Simēon iin 6aa maakŋ *Bee Raa ki ōō kaad kēn se 6o bubm Isa ute koŋa baansino naan Raa ki gēn tēdn nakŋ kēn *Ko Taar kēn Raa εdō Musa ki ōō k'tēd se.

28 Gōtn se Simēon uun Isa jin ki ōō tōm Raa deek ōō:

29 «Borse Meluma, taar naai 'taadum se aanga doobin ki,

ōn buli se 'kooy 6aa ute lapia.

30 Taa kaamum se aakga Debm-kaajŋ kēn naai ōlino se.

* 2:23 Aak Ekz 13.2. † 2:24 Aak Lb 12.8.

31 K̄ese 6o Debm-kaaj̄n̄ k̄en̄ naaī ɔlo jeege tu paac.

32 Naan̄ 6o debm̄ k̄en̄ utu wɔɔr̄ gɔtɔ
 ɔɔ t̄ɛd̄n̄ jeegeen̄ Yaudge eyo 'jeel Raa
 ɔɔ ute ro naan̄ se, gaan̄ Israēlge rode utu 'kook̄n̄
 raan.»

33 Taar̄ k̄en̄ Sim̄eon̄ taad̄ ro goon̄ ki, jaaȳ bubin̄
 ute kon̄ booȳ se, taar̄ se tap̄ 6o ɔkden̄ taad̄ eyo.

34 Gɔtn̄ se Sim̄eon̄ ɔdd̄den̄ 6ooro ɔɔ deek̄ Marī kon̄
 ki ɔɔ: «'Jeele, ute goon̄ ese se gaan̄ Israēlgen̄ d̄en̄
 m̄etinge se, utu 'kiigi ɔɔ jee m̄etinge se utu 'kaaja.
 Taa naan̄ 6o 't̄ɛd̄n̄ debm̄ k̄en̄ jeege an̄ jeel Raa, na6o
 jeegeen̄ m̄etinge se 'took̄ eyo.

35 Ute naan̄ se maak-saapm̄ naade se, Raa utu an̄
 't̄ɛd̄n̄ 'tood̄n̄ tal ɔɔ naai, Marī kon̄ se, utu 'dabara
 aan̄ gɔɔ debm̄ k'j'ɔɔsīn̄ ute ḡard̄-j̄erle.»

*Ann ɔŋ Isa maak̄n̄ *Bee Raa ki*

36 Gɔtn̄ se m̄end̄ gɔɔlɔ kalan̄ se, ron̄ Ann. Naan̄
 se, goon̄ Panuel, m̄etjil̄ gen̄ Aserge. Naan̄ se m̄end̄
 taad̄ taar̄ teeco taar̄ Raa ki. Ute gaabin̄ se, naade
 tin̄go 6aara cili sum.

37 Gɔtn̄ gaabin̄ ooy sum se, naan̄ ɔɔp̄ m̄end̄-daaye
 ɔɔ kaad̄ k̄en̄ se naan̄ 6aarin̄ sik-marta-kaar-sɔɔ
 naan̄ lee maak̄n̄ Bee Raa ki daayum̄ gen̄ t̄ɛd̄n̄
 naabm̄ Raa. ɔɔ nɔɔrɔ katara naan̄ eem̄ Raa ɔɔ iinga
 num lee uun̄ *siam.

38 Num̄ kaad̄ k̄en̄ jaaȳ k'6aano ute goon̄ Isa naan̄
 Raa ki se, naan̄ baaḡ tɔɔm̄ Raa ɔɔ taad̄ m̄etn̄ taar̄
 goon̄ se jeege tun̄ paac̄n̄ k̄en̄ in̄ḡ aak̄ kaak̄ kaam̄
 debm̄ k̄en̄ utu 'kɔɔd̄n̄ do jee k̄en̄ Jeruzalem̄ ki.

Yusupge ɔk̄ t̄erl̄ 6aa Nazaret̄ ki

39 K̄en̄ naade jaaȳ t̄ɛd̄ aas nak̄n̄ k̄en̄ *Ko Taar̄ k̄en̄
 Meljege Raa ɛd̄o *Musa ki jaaȳ aas se, naade ɔk̄ t̄erl̄

baa taa naan Galile ki, maakn̄ gegerde ken Nazaret ki.

⁴⁰ Goono se teep baa ute naaninā ə naan̄ metekē ə jeel-taara d̄ena ə daayum Raa se t̄ed̄in̄ b̄eɛn̄a.

Isa aas goon baara sik-kaar-dio

⁴¹ Aanga baara tak 60, ko Isa ute gaabin̄ se lee baado Jeruzalem ki gen̄ t̄ed̄n̄ *laa Paak gen̄ Yaudge.

⁴² Ken̄ Isa jaay baarin̄ aas sik-kaar-di se, naade ək baansin̄ Jeruzalem ki gen̄ t̄ed̄n̄ Laaden ken̄ naade lee t̄ed̄ se.

⁴³ Ken̄ b̄ii Laa Paak jaay nan̄ sum se, naade ək t̄erl̄ baa Nazaret ki. Num goonde Isa se əp̄ inḡ Jeruzalem ki, na6o kon̄ ute bubin̄ se, ḡotn̄ goonde əp̄ se, naade jeel te eyo.

⁴⁴ Gen̄ kon̄ te bubin̄ ki num ə kaadn̄ naane, naan̄ utu baado ute jeedeegen k'baado baa kalan̄ se. Ken̄ naade lee lek̄ t̄e se jaay 60 naade baa saap̄ don̄ ki ə ḡotn̄ se, naade baagin̄ je ḡotn̄ jee jeeldege tu ə ḡotn̄ taasdege tu.

⁴⁵ Ken̄ naade jaay je binī ənin̄ ey se, naade ək t̄erl̄ baan̄ je Jeruzalem ki.

⁴⁶ Naade jen̄ b̄ii m̄əɔ̄ jaay 60 baa ənin̄ maakn̄ *Bee Raa ki inḡ kinḡ daan̄ jee jeel t̄əkn̄ m̄etn̄ Ko Taar Raage. Naan̄ inḡ booy booy taarde ə do taardege tu se naan̄ t̄ənd̄ m̄etde.

⁴⁷ Jeegen paacn̄ inḡ uf̄ bi do taar ken̄ naan̄ t̄erlden̄ se, naade booy jeelin̄ se deel dode ə əkden̄ taad̄ eyo.

⁴⁸ Ken̄ kon̄ge jaay ənin̄ se, naade aakin̄ se tap 60, əkden̄ taad̄ eyo. Ɔ̄ ḡotn̄ se kon̄ deekin̄ ə: «Goonuma, kese naai 't̄ed̄jen̄ nakn̄-k̄əɔ̄6m̄ d̄i bini?»

'Booyo, maam ute bubu se, nirlje teecga k'lee k'jei jea.»

⁴⁹ Num gōtn se Isa tērliden ḡ: «Naase 'jemki gēn dī? Naase 'jeelki ey la kēn maam m'baado tap ḡo gēn maakŋ ḡee Bubum se?»

⁵⁰ Gaŋ taar kēn naaŋ taadden se, naade ḡŋ booy ḡk te mētiŋ eyo.

⁵¹ Gōtn se naaŋ iin ḡooy ḡaa ute naade Nazaret ki ḡo daayum naaŋ lee took taarde. Anum nakgen deel paacŋ ese se, koŋ se ḡkiŋ maakiŋ ki.

⁵² ḡo Isa se teepe ḡo jeel-taara ḡaa te naaniŋa. Kēn Raa aakiŋ se, tōoliŋ ḡo tōol jeege tu kici.

3

Jan-Batist daap doobm Meljege (Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.6-8,19-28)

¹ Kaad kēn Tiber Sezar, Gaar magal inŋ *Rōm ki, jaay ḡk ḡaara sik-kaar-mii maakŋ gaariŋ ki se ḡo naaŋ kēn se Pons Pilat ḡo magal gēn taa naaŋ Jude ḡo *Erod se gaar gēn taa naaŋ Galile ḡo gēnaaŋ Pilip se gaar gēn taa naaŋ Iturē ute taa naaŋ Trakonitis ḡo Lisaniās se gaar gēn taa naaŋ Abilen.

² Kaad kēn se Annan ute Kayip ḡo *magal jee tēdn serke Raage tu. Naaŋ kēn se ḡo *Raa ḡaado taad Jan goon Zakari kēn inŋ do kōd-ḡaar ki se.

³ ḡo Jan se ḡaa lee taa naaŋ ool magal kēn Jordan ki se paac ḡo naaŋ taad jeege tu ḡo: «'Tērlki maakse ḡo ḡŋ j'asen *batizi ḡo Raa asen tōol *kusiŋsege.

⁴ Aan ḡo kēn Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki raanḡo do dōkiŋa maakŋ Kitapiŋ ki kēn ḡo: *K'booy mind deba taad makḡŋ do kōd-ḡaar ki ḡo: 'Daapki doobm Meljege ḡo 'tēdiŋsiŋki jiga 'toodŋ tal.*

⁵ *Gaaŋgen daan koge tu se, k'tuurumde naata
 ɔɔ koge ute kɔsge se k'tɔɔkde naatn.*

*Ɔɔ doobgen dug dug se k'tɛdde 'tɔɔjn 'toodn tal
 ɔɔ doobm kɛn ɔk koge kɔrcɔm kɔrcɔm se kic ɛ
 k'daapde 'toodn kɔlɔŋ.*

⁶ *Bin jaay jeege paac utu kaakŋ debm kɛn Raa utu
 adeno kɔlɔ jaay aden kaaj se.* »*

⁷ Gɔtn se jee dɛngen baado tɛdn *batem gɔtn Jan
 ki se, naan deekden ɔɔ: «Aakumki tu wɔɔjgen ara!
 Naŋa jaay ɔo dejseno taa aki kaan kɔtn maak-taar
 gen Raa kɛn utu bɔɔy do jeege tu se?

⁸ Naan ki se, 'tɛdki nakgen jiga kɛn 'taadn jeege
 tu ɔɔ naase se 'tɛrlkiga maakse do Raa ki ɔɔ ɔnte
 'taadki ɔɔki: naaje se ɛ k'gaan *Abraamge. 'Booyki
 m'asen deeke: kogen ese se kɛn Raa je kic ɔo an
 dɛlin 'tɛdn gaange Abraam ki.

⁹ Bɛrɛ, alpasa se ɛ k'daaringa mɛtn ko kaag ki.
 Ko kaaggen paacŋ jaay ooj jig ey se, j'aden tɔgn
 tund naatn ɔɔ j'aden tɔɔcŋ poodn.»

¹⁰ Gɔtn se jee dɛnge baado tɔnd mɛtn Jan ɔɔ:
 «Naaje tap ɔo k'tɛdn roje ɔɔ dɔo?»

¹¹ Jan tɛrlɛden ɔɔ: «Maakse ki se, debm ɔk kal di se
 uun ɛd kalan se deb kɛn ɔk eyo ɔɔ debm ɔk nakŋ
 kɔsɔ kic ɔo nigin ute debm kɛn ɔk eyo.»

¹² Gɔtn se, jee tɛdn miirge kic baado taa j'aden
 batizi ɔɔ naade tɔnd mɛtin ɔɔ: «Debm dooy jeege,
 naaje tap ɔo k'tɛdn roje ɔɔ dɔo?»

¹³ Naan tɛrlɛden ɔɔ: «Miir kɛn k'taadsen j'ɔɔ aki
 kɔkŋ gɔtn jeege tu se, ɔnte 'ziidinki dim do ki.»

¹⁴ Asgarge baado tɔnd mɛtin ɔɔ: «Naaje kic ɔo
 k'tɛdn roje j'ɔɔ dɔo?» Jan tɛrlɛden ɔɔ: «ɔnte 'kuunki

* **3:6** Aak Eza 40.3-5.

gursn nam ute taa tɔɔgɔ ɔɔ ɔntɛ 'tɔlki taara do nam ki. Num injki do gursn laapse ki sum.»

Jan taad taa debm kɛn utu ɓaado mɛtiŋ ki

¹⁵ Aan gɔɔ kaad kɛn se jeege inj aak kaak kaam nakɲ utu 'tɛd se ɔɔ kɛn naade jaay aak Jan se, gɔtn se naade saap-maakde ki ɔɔ: «Kese ɓo 'tɛdn *al-Masi lɛ daam?»

¹⁶ Jan tɛrlɛn naade ki paac ɔɔ: «Maam se, m'asen *batizn ute maane, num gan debm kɛn utu ɓaado mɛtum ki se, naan magal ciruma. Maam se kɔl saan kic ɓo m'aas gɛn no tuutiŋ eyo. Debm ese se ɓo utu asen *batizn ute Nirl Salal ɔɔ ute poodo.

¹⁷ Ute gɛrt magaliŋ se naan utu tuuy teeniŋa ɔɔ kɛn naan jaay tuuy aasga num kaam teeniŋ se, naan utu an tɔsn kɔmb maakɲ giijiŋ ki, num tɛsiŋ se, naan utu an kɔmb maakɲ pood kɛn ooy eyo.»

¹⁸ Do taarge tun naan taadden se tɛr Jan dejdenga ute taargen kuuy kic dɛna. Gɔtn ese se naan taadden Labar Jiga se jeege tu.

**Ɛrɔd ɔk Jan-Batist danɲay ki*

¹⁹ Num kɛn Gaar Ɛrɔd jaay ɔk Ɛrɔdiad mɛnd gɛnaana ɔɔ do kɛn se tɛr tɛdn nakgen kuuy kusiŋ kici, gɔtn se Jan taadiŋsiŋ tal.

²⁰ Naɓo do *kusiŋ kɛn naan lee tɛd se, tɛr do kɛn se naan iij-ɔk ɔl Jan danɲay ki daala.

**Batɛm gɛn Isa*

(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11; Jn 1.32-34)

²¹ Kɛn jeege paac jaay k'batizɛde aas se, Isa kic ɓo k'batiziŋa. Kɛn naan eem keem Raa se, gɔtn se maakɲ raa ɔɔd wan.

22 Gətn se, *Nirl Salal se tec aan gəə dəεε ɓaado ɓəy do Isa ki. Gətn se k'booy mind deba taad maakŋ raa ki ə: «Naai se 'Goonuma. Maam ɓo m'beε m'əɗɗio ute maak-raapuma.»

Metjil gɛn Isa

23 Kaad kɛn Isa baagn naabiŋ se, naaŋ ək ɓaara ɓaa ɓaa si-məɗ. Jeege se saap ə naaŋ goon Yusup, Yusup se goon Eli,

24 Eli se goon Matat,

Matat se goon Lɛbi, Lɛbi se goon Mɛlki,

Mɛlki se goon Yanay, Yanay se goon Yusup,

25 Yusup se goon Matatias, Matatias se goon Aməs, Aməs se goon Naum, Naum se goon Əsli,

Əsli se goon Nagay,

26 Nagay se goon Maat,

Maat se goon Matatias, Matatias se goon Semeyin,

Semeyin se goon Yəsek, Yəsek se goon Yəda,

27 Yəda se goon Yəanan, Yəanan se goon Rɛsa,

Rɛsa se goon Zorobabel, Zorobabel se goon Salatɛl, Salatɛl se goon Neri,

28 Neri se goon Mɛlki,

Mɛlki se goon Addi, Addi se goon Kəsam,

Kəsam se goon Elmadam, Elmadam se goon Ər,

29 Ər se goon Jɛzu, Jɛzu se goon Eliɛzɛr,

Eliɛzɛr se goon Yərim, Yərim se goon Matat,

Matat se goon Lɛbi,

30 Lɛbi se goon Simɛon,

Simɛon se goon Juda, Juda se goon Yusup,

Yusup se goon Yənam, Yənam se goon Eliakim,

31 Eliakim se goon Mɛlɛa, Mɛlɛa se goon Mɛnna,

Mɛnna se goon Matata, Matata se goon Natan,

Natan se goon *Daud,

32 Daud se goon Jεεε,
 Jεεε se goon Obed, Obed se goon Booz,
 Booz se goon Sala, Sala se goon Naason,
 33 Naason se goon Aminadab, Aminadab se goon
 Admin,
 Admin se goon Arni, Arni se goon Εzρᾶμ,
 Εzρᾶμ se goon Περεεζ, Περεεζ se goon Juda,
 34 Juda se goon *Yakub, Yakub se goon Isak,
 Isak se goon *Abraam, Abraam se goon Τερα,
 Τερα se goon Ναᾶρ,
 35 Ναᾶρ se goon Σεрук,
 Σεрук se goon Ragau, Ragau se goon Πελεγ,
 Πελεγ se goon Εβερ, Εβερ se goon Sala,
 36 Sala se goon Kaynam, Kaynam se goon
 Arpakzad,
 Arpakzad se goon Σεμ, Σεμ se goon Noe,
 Noe se goon Λεμεκ,
 37 Λεμεκ se goon Matuzala,
 Matuzala se goon Ενᾱκ, Ενᾱκ se goon Υερεδ,
 Υερεδ se goon Μααλαλεελ, Μααλαλεελ se goon Kay-
 nam,
 38 Kaynam se goon Ενᾱς, Ενᾱς se goon Σετ,
 Σετ se goon Adum, Adum se goon Raa.

4

**Bubm sitange naam Isa*

(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)

¹ Gᾱtn se Isa ḁooc te *Nirl Salal se, iino taa ool magal Jordan ki ᾱᾱ Nirl Salal se tᾱᾱᾱ ᾱliᾱ do kᾱᾱf-baar ki.

² Maakᾱ ḁiige tun si-sᾱᾱ se, Bubm sitange ḁaado naamina. Nᾱᾱrᾱ katara se Isa ᾱs te ḁim eyo ᾱᾱ ken ḁiigen si-sᾱᾱ jaay aas se, naanᾱ ḁo tᾱᾱliᾱ.

³ Gōtn ese se, Bubm sitange deekiñ ðð: «Ken naai 'Goon *Raa deer num, 'taad ko ki se ai del nakñ kəsə.»

⁴ Ðð Isa terlin ðð: «Taar se Kitap taadga taada ðð: *Ken ted debkilimi inğ se kəsə kalin ki sum eyo.**»

⁵ Ter Bubm sitange tōd òlin gōtn raan. Gōtn ese sum ðo naan naar taadin taa naan gaaringen do naan ki paac se.

⁶ Ðð Bubm sitange deekiñ ðð: «Maam m'ai kedn tōgə paac ute nakgen aak beε ken do naan ki kaam jii, taa nakgen se j'edumsinga ked maam ki ðð maam m'an kedn deb ken maakum jeña.

⁷ Ðð ken naai jaay 'baado ergga naanum ki ðð 'daanumga num, nakgen se paac maam m'aisin keda.»

⁸ Isa terlin ðð: «Taa Kitap taadga taad ðð: *Meli Raa kalan tak se ðo naai 'kergñ naanin ki ðð an 'tedn naabin.†*»

⁹ Ter Bubm sitange tōd baansin maakñ geger ken Jeruzalem ki ðð baa uun òlin do *Bee Raa ki raan len len ðð deekiñ ðð: «Ken naai 'Goon Raa deer num, do bee ki ara se iin aal naan ki.

¹⁰ Taa Kitap se taadga taad ðð:
Raa 'kund 'kulu kadinge tu ai bəbə

¹¹ ðð *naade ai caapm kəñ jidege tu
taa jεige se 'kəñ rəəñ ro ko ken gam eyo.‡*»

¹² Isa terlin ðð: «Kitap taadga taad ðð: *Bεε, naai se 'kəñ 'naam Meli Raa eyo.§*»

¹³ Ken Bubm sitange naamin kaam ara kaam ara jaay aas se, naan iin əninə ðð booy bini aan kaad ken Raa mala əndin se jaayo.

* 4:4 Aak Dt 8.3. † 4:8 Aak Dt 6.13-14. ‡ 4:11 Aak KKR 91.11-12.

§ 4:12 Aak Dt 6.16.

Isa aan taa naan Galile ɔ baag tɛdn naabina

14 Gɔtn se Isa dooc te tɔɔŋɲ *Nirl Salal, ɔk tɛrl ɔaa taa naan Galile ki ɔ nookiŋ eem dɔɔd taa naan gɔtn ese paac.

15 Naan lee dooyde maakɲ *ɔeege tun ken Yaudge lee tus maak ki ɔ jeege paac tɔɔmina.

Jee Nazaret ki baate Isa

16 Isa tɛrl maakɲ gɛgɛr ken Nazaret gɔtn naan teepmno ro ki. Ken *ɔii sebit jaay aanga num, aan gɔɔ daayum naan lee ɔaa maakɲ *ɔee ken Yaudge lee tusn maak ki gɛn keem Raa dey se, naan end maak ki ɔ ɔii ken se ɔo, naan iin daara gɛn dooy Kitap naan jeege tu.

17 Gɔtn se j'uun j'ɛdin Kitapm gɛn debm taad taar teeco taar Raa ki ken k'danin Ezayi. Naan wɔrgina, ɔ ɔɲ gɔtn ken k'raanin j'ɔɔ:

18 *Nirl gɛn Mɛljege se, utu maakum ki, taa naan bɛɛ ɔdumo gɛn taadn Labar Jiga se jee daayge tu.*

Naan ɔlumo taa m'taadn bulge tu se j'utu j'aden kɔɔdn dode

ɔ jee kaam-tɔɔkge se utu 'kaaka

ɔ jee ken j'ɔɔdde yɛɛbde cɛɛ se, j'utu j'aden kɔɔdn dode,

19 *ɔ maam m'ɔaadɔ se m'asen taadn ɔaar ken Raa tɛdn bɛɛn jeege tu kici.**

20 Ken naan jaay dooy Kitap aas se, naan teelina†, ɔ ɛdin gaab ken tɛdn naaba gɔtn ese se ɔ naan tɛrl inɲ gɔtin ki ɔ jee inɲ maakɲ ɔee ken gɔtn ese paac ɔndin kaama.

* **4:19** Eza 61.1-2. † **4:20** Kitap do dɔkiŋ se k'teelin teele aan gɔɔ raaga.

21 Gōtn se naan̄ baagdēn taada ɔ: «'Booyki, taar Kitapm kēn naase 'booyiŋki jaaki se, aanga doobiŋ ki.»

22 Gōtn se jeegen paacŋ iŋg booy taariŋ se taad taargen jiga roŋ ki ɔ taariŋ nijim kēn naan̄ taaddēn se, ɔkden taad eyo. Naade deek ɔ: «Kese tap ɔo goon Yusup ey la?»

23 Gōtn se Isa deekden ɔ: «Deere, kaan̄ kaa taar kēn jeege lee taad se utu amsiŋki tēdn̄ dom ki kēn taad ɔ: «Kēn naai jaay daptor num, aaj roi mala.» Bin se naase kic utu amki taadn̄ ɔ: nakŋ naaje k'booy kēn naai 'tēdo maakŋ geger kēn Kaparnayum ki se, ɔorse naai 'tēdiŋ maakŋ naan̄i ki ara kici.»

24 Tēr naan̄ taaddēn ɔ: «Deere, 'booyki m'asen taada: ɔii kalan̄ debm taad taar teeco taar Raa ki gam j'okiŋ te ɔoŋ maakŋ naan̄iŋ ki eyo.

25 'Booyki bεε m'asen taada: do dokiŋ do *Eli ki se, *Israel ɔk mēnd-daayge dēna ɔ kaad kēn se ɔaara mətɔ ute laapa mεε se, maane baate keede ɔ ɔo tɔal tēd daama maakŋ naan̄ ki.

26 Num gan̄ Eli se, Raa ɔliŋ te gōtn mēnd-daay kēn gam kēn maakŋ taa naan̄ Israel ki se eyo; num ɔliŋ gōtn mēnd-daay kēn iŋg maakŋ geger kēn k'dan̄iŋ Sarepta kēn taa naan̄ Sidon̄ ki.

27 Do dokiŋ do Elize ki kēn debm taad taar teeco taar Raa ki se kic ɔo, Israelge se ɔk jee bikidge dēna. Naɔo maakde ki paac se, deb kalan̄ kic ɔo Elize eđiŋ te lapi eyo; num gan̄ eđ lapi ɔo gaab ki kalan̄ kēn k'dan̄iŋ Naaman kēn kɔd̄ Siri.»

28 Kēn jee maakŋ ɔee kēn Yaudge lee tusn̄ maak ki jaay booy taar kēn naan̄ taaddēn se, naade maakde taarde don̄ ki pirin̄.

29 Aan gɔɔ gɛgɛr se lɛ do ko ki se, naade iin̄ iij-ɔkin̄ teecnsin̄ naatn̄ ɔɔ baansin̄ taa an̄ 'kɔtn̄ kɔl̄ ziri ki.

30 Num̄ gɔtn̄ se naan̄ iik̄ uj̄ jide ki ɔɔ but aal daande ki se ɔɔ uun̄ doobin̄ ɔaa.

Isa taad̄ tɔɔgin̄a

31 Gɔtn̄ se Isa bɔɔy ɔaa maakn̄ gɛgɛr kɛn̄ Kaparnayum kɛn̄ taa naan̄ Galile ki. *Bii sebit jaay aan se, naan̄ ɔaa dooy jeege.

32 Jeegeen booy taar kɛn̄ naan̄ dooyde se ɔkden taad̄ eyo, taa naan̄ dooyden ute tɔɔgin̄ mala.

33 Jee in̄g maakn̄ *ɔee kɛn̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki gɔtn̄ ese se, gaaba kalan̄ se ɔk̄ kɔɔn̄ sitan. Kɛn̄ naan̄ aak Isa se ɔɔd̄ ɔɔy makɔn̄ ɔɔ:

34 «Waay! Naai Isan Nazaret. Naai tap ɔo naaje j'ɔn̄ d̄i ute naai? Naai se 'ɔaado gen̄ kutje! Maam se m'jeeli, naai se Debm̄ *Salal kɛn̄ Raa ɔo ɔlio.»

35 Gan̄ Isa aacin̄ kaama ɔɔ: «'Doa! 'Teec naatn̄ ro gaab kɛn̄ se!» Gɔtn̄ se gaabm̄ se ooc daan̄ jeege tu ɔɔ sitan se teec naatn̄ ron̄ ki ɔɔ tɛdin̄ te d̄im̄ eyo.

36 Jee paacn̄ aak nakn̄ se, beer ɔkde ɔɔ lee taad̄ ute naapa ɔɔ: «Kese taar ɔɔ d̄i ɔo bini! Gaabm̄ se ute tɔɔgin̄ se, naan̄ taad̄ sitange tu ɔɔ naade teec aana.»

37 Gɔtn̄ se nookin̄ eem̄ dɔɔd̄ taa naan̄ gɔtn̄ ese paac.

Isa ɛd̄ lapia jee kɔɔn̄ge tu

38 Kɛn̄ Isa jaay teeco maakn̄ *ɔee kɛn̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se, naan̄ ɔaa ɔee Simon ki ɔɔ ɔn̄ moomin̄ mɛnda se ron̄ ɔn̄ḡ kɛdɛk̄ kɛdɛk̄. Gɔtn̄ ese naade tɔnd̄ mɛtn̄ Isa ɔɔ n̄'saapm̄ don̄ ki.

39 Isa ɔaado no don̄ ki aac kaama kɔɔn̄ ki ɔɔ ron̄ ɔn̄ḡ kɛdɛk̄ se tɛɛɛ urlu. Gɔtn̄ ese sum ɔo mɛnda se naar iin̄ daara ɔɔ baagden̄ tɛdn̄ kɔɔ.

⁴⁰ Kaad ken jaay kaada baa baa kooco se, jeege dena baano ute jee koonge napar napar gotn Isa ki oo nana nana kic bo naan ondin jin don ki, oo jee koongen se paac on lapia.

⁴¹ Gotn ese kic sitange dena teec naatn ro jeege tu oo ken naade teec teec se tood tooy makon oo: «Naai se, 'Goon Raa.» Gan Isa aacden kaama oo j'onte taada, taa naade se jeelina naan bo *al-Masi.

Isa baa taad Labar Jiga taa naan Jude ki

⁴² Tanorin-norin se, Isa iin teec baa do kod-baar ki goto kaam kalan. Gotn se jee denge se iin taa jena oo ken naade jaay onin se, jee se je naan ade konoo eyo, num 'koom kinng ute naade.

⁴³ Gan Isa terlden oo: «Bee ki se, m'baa taadn Labar Jigan gen Gaar Raa se, maakn gegerge tun kuuy kici. Taa naan se bo Raa olumo.»

⁴⁴ Isa lee taad taar Raa maakn *beege tun ken Yaudge lee tusn maak ki ken taa naan Jude ki se paac.

5

Jee soo deet deet ken took gen tedn jee metn Isa ki (Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ Bii kalan, Isa daar daar taa baar ken k'danin Genezaret se oo gotn se jee denge baado deebin bat gen booy taar *Raa.

² Gotn se Isa aak markabge dio daar daar taa baar ki oo jee toon kenjgen booyo maak ki se daar tug tug genddege.

³ Gotn se Isa ook maakn markab ken kalan oo markabm ese se gen Simon. Naan taad Simon ki

ɔɔ: «Iik 'ɓaa naan ki cɔkɔ.» Gɔtn se Isa inɓ maakɓ markab ki ɔɔ baag dooy jee dɛnge.

⁴ Ken naan jaay taad nan taarin se, naan deek Simon ki ɔɔ: «Iik 'ɓaa gɔtn ken maanin jɛrlɛ, ute jeeige se, 'tuunki gɛndsege maan gɛn toocɓ kenjge.»

⁵ Simon tɛrlin ɔɔ: «Debm dooy jeege, daan nɔɔr ki ute magalin se, naaje k'dabarga dɛna naɓo j'ɔɓ te dɪm eyo. Num gan do taari ki se, gɛndge se maam m'aden tuun maan.»

⁶ Ken naade jaay tuun gɛnddege maan se, naade uuno kenjge dɛna; bini gɛnddege kic ɓo ɓaa ɓaa nɛɛɛ!

⁷ Naade dan mɛddɛgen maakɓ markab ken kuuy se te jide taa ade ɓaa num, aden noogo. Mɛddɛge jaay baado ɔɓde se, markabdegen di se paac naade doocin tal tal ute kenjge, bini ɓaa ɓaa duubm maan.

⁸ Ken Simon Pier jaay aak nakɓ ese se, naan baado ooc mɛtn jɛ Isa ki deekin ɔɔ: «Mɛluma, iik naatn cɛɛm ki; taa maam se m'debm *kusina.»

⁹ Taa kenjgen den ken naade uuno se, Pier ute mɛdɪnge se ɓeere ɓaa ɔkde.

¹⁰ Mɛdɪngen Jak ute Jan ken gaan Zebedege se aak se, ɓeere ɔkde kici. Gɔtn se Isa deek Simon ki ɔɔ: «ɔɓte ɓeere! Naan ki se, naai 'ɓaa je jikilimge ɓo andeno ɓaa doobm Raa ki.»

¹¹ Markabdege se naade tiik ɓaano taa jɛɓ ki ɔɔ gɔtn ese sum ɓo, naade rɛsn te nakdege paac ɔɔ daanina.

*Isa ɛd'lapia debm bikid'ki
(Mt 8.2-4; Mk 1.40-45)*

¹² Bii kalan Isa iin ɓaa maakɓ gɛgɛr ken kalan ɔɔ gɔtn se debm bikid'i baado ɔɓina. Gaabm se ron

paac taal aace. Ken naan aak Isa se, naan ooc metn jēn ki əɔ tənd metiŋ əɔ: «Məlje, ken naai 'je num, ɛdum lapia taa rom se ɔapm 'toodn kələn kələn.»

¹³ Isa əl jin utiŋa əɔ deekiŋ əɔ: «Υεε, maam m'jea, əŋ roi ɔapm 'toodn kələn kələn!» Gətn se sum ɓo, gaabm se kəənin əŋiŋa.

¹⁴ Gətn se Isa deekiŋ əɔ: «Əntə ɓaa 'taadn nam ki. Taa naai əŋga lapi se 'ɓaa 'taadroi *debm tɛdn serke Raa ki se əɔ 'ɓaa ɛd *serke Raa ki aan gəɔ ken *Musa taadiŋo maakŋ Kitap ki, taa naai se roi ɔapga toodga kələn kələn se. Bin ɓo, jeege paac 'jeele, naai se əŋga lapi.»

¹⁵ Gətn se jeege baag kəəsn maaniŋ gəto ɓaa se paac əɔ jeege dɛna lee tusu gɛn booy taariŋa əɔ jee kəəŋge se lɛ ɓaadə se gɛn je lapi rode.

¹⁶ Gaŋ Isa se teec ɓaa do kəɔf-ɓaar ki kalin ki gɛn tənd metn Raa.

*Isa ɛd lapi debm k'runɣuy ki
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)*

¹⁷ Bii kalaŋ Isa dooy dooy jeege əɔ maakŋ jeege tun naan dooyde dooy se ək *Parizige ute jee jeel taadn təkŋ metn Ko Taar Raage. Naade se iino maakŋ naanɣe tun taa naan Galile ki ute kengen taa naan Jude ki əɔ ute kengen iino maakŋ gɛgɛr ken Jeruzalem ki. Gətn se Isa ute təəŋŋ Məljege se, ɛd lapi jee kəəŋge tu.

¹⁸ Gətn ese sum ɓo jeege uuno debm k'runɣuyu do nakŋ toodiŋ ki. Ken naade aan se, naade je ɔoobm an kənd kəŋ Isa.

¹⁹ Naɓo taa jeege dɛn dɛn se naade əŋ te ɔoobm an kənd kəŋ Isa eyo. Taa naan se ɓo naade uun ookŋsiŋ do ɓee ki raan əɔ ɔəɔf taa ɓələ əɔ naade

bɔɔyino do nakɲ toodɪn ki naan Isa ki daan jeege tu.

²⁰ Ken Isa jaay aak naade aal maakde don ki se, deek ɔɔ: «Gaaba, *kusiɲige se, maam m'tɔɔlisinga naatn.»

²¹ Ken jee jeel taadn tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage ute Parizige jaay booy se, naade baag naajɲ te naapa ute mind naan ki ɔɔ: «Naan se tap ɓo nanja jaay naaj Raa bin se? Ken 'kɔɲ tɔɔl kusiɲ deba se, Raa kaliɲ ki sum ey la?»

²² Aan gɔɔ Isa jeel maak-saapde se, naan terlden ɔɔ: «Taa di jaay naase 'taadki ute maakse bin se?»

²³ Gen naase ki num, ken gay ɓo ɔɔɲ ciri, ken m'deekɲ m'ɔɔ: «Kusiɲige se, maam m'tɔɔlisinga naatn» ɓɓu m'deekɲ m'ɔɔ: «Iini ɔɔ 'lee» se ɛ?»

²⁴ Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se m'ɔk tɔɔgɔ gen tɔɔl kusiɲ jeege.» Gɔtn se, Isa deek debm k'runɲuy ki ɔɔ: «M'deeki m'ɔɔ: iini, uun nakɲ toodi se ɔɔ 'ɓaa bei ki.»

²⁵ Gɔtn ese se sum ɓo, gaabm se, iin daara naan jeege tu, uun nakɲ toodiɲa ɔɔ ɓaa been ki. Ken naan ɓaa ɓaa se naan tɔɔm Raa.

²⁶ Jee gɔtn ese paac nakɲ se deel dode ɔɔ naade tɔɔm Raa kici. Gɔtn se naade beere ɔkde se, taad ute naapa ɔɔ: «Nakage, jaaki se, j'aakkiga nakgen ken deel do aak eyo!»

Isa dan Lebi

(Mt 9.9-17; Mk 2.13-22)

²⁷ Ken nakgen se jaay deel se, Isa teec teec se aak *debm tɔkɲ miiri ron Lebi ing king gɔtn tɛdn naabiɲ ki. Naan deekiɲ ɔɔ: «Iini 'daanuma!»

²⁸ Gɔtn se sum ɓo Lebi iini, ɔɲ nakinge paac ɔɔ daan Isa.

29 Gətn se Ləbi tɛd kəsə dɛna əɔ dan̩ Isa bɛn̩ ki gɛn baa kəsə. Ɔɔ jeege dɛna in̩g əs te naade əɔ maakde ki se *jee təkŋ miirge əɔ jee kuuy se kici ute te naade.

30 Gətn se, *Parizige ute jee jeel taadn̩ təkŋ mɛtn Ko Taar Raage se jaay aakde se mooy naan̩ ki dir dir əɔ taad jeege tun mɛtn Isa ki se əɔ: «Gɛn d̩i jaay naase əski əɔ aayki ute jee təkŋ miirge əɔ jee *kusinge se?»

31 Isa tɛrlɛn̩ əɔ: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num kɛn je daptor se, jee kəɔŋge.

32 Maam m'baado se gɛn dan̩ jee kɛn saap əɔ naade aak bɛɛ naan̩ Raa ki se eyo, num maam m'baado se gɛn jee jeel rode ki naade jee kusinge, taa 'tɛrl̩ maakde do Raa ki.»

*Mɛtn taar *siam*

33 Naan̩ kɛn se jeege baado taad Isa ki əɔ: «Jee mɛtn Jan-Batist ki ute jee mɛtn *Parizige se tɛdga num lee tuun siam əɔ tənd mɛtn Raa. Num jee mɛtn naai ki se əsə əɔ aaye.»

34 Isa tɛrlɛn̩ əɔ: «Jeegen baado kəkŋ mɛnda jaay gaabm mɛnda utu te naade se, kaad kɛn se naade 'kəkŋ kuun siam la? Mɛt ki eyo.

35 Num gan̩ b̩ii kalan̩ kaad̩n̩ utu kaana gaabm mɛnda se j'utu j'an̩ kəɔd̩n̩ naata əɔ naan̩ kɛn se jaay ɔo, mɛd̩ŋge se lee tuun siam gɛn tənd mɛtn Raa.»

36 Isa taadden̩ ute kaal naagn̩ taara daala əɔ: «Nam ək kala koono nɛɛp̩ga nɛɛp̩ se, adɛ kəŋ nɛɛpm taar kal kiji jaay an̩ kal do ki eyo; ey num taa kal kijin kɛn k'nɛɛpo se cɛɛ sum, əɔ kɛn j'aalinga kic num, naade se kəŋ tum eyo.

37 Ɔɔ tət̩n̩ kooj̩n̩ bi̩n̩ utu iin̩ kiin̩ se, j'əmbi̩n̩ maakŋ k-lɛɛtɛrge tun koono eyo; ey num tət̩n̩ kooj̩n̩ bi̩n̩ se,

an dɔɔbm ute k-lɛɛtɛrge se naatn. Ɔɔ tɔtn koojn biɲ se lɛ 'kɔɔy naan ki ɕɛɛ ɔɔ k-lɛɛtɛrge se lɛ, dɔɔbm tujɲ kici*.

³⁸ Num gan bɛɛki num, tɔtn kaam ki se j'an kɔmb maakɲ k-lɛɛtɛrge tun kiji kici.

³⁹ Ɔɔ debm aayga kaay tɔtn† coodi tɔalum se lɛ, tɔtn kaam ki se, ɓon tɔalin ey sum. Taa naan deek ɔɔ: ken nijim cir paac se tɔtn ken coodi tɔalum se.»

6

*Isa se naan ɓo mel *ɓii sebit*

(Mt 12.1-14; Mk 2.23-28, 3.1-6)

¹ Bii kalan ɓii sebit ki se, Isa ute jee metiɲ ki deel maakɲ gɔtn gem ki. Gɔtn se jee metiɲ ki tɛɛɕ do gemge ɔɔ ɔɔd kaamin maakɲ jide ki ɔɔ taane.

² Num *Parizigen kandum gɔtn ese taadden ɔɔ: «Gen di jaay naase 'tɛdki nakɲ ken j'und te kulu eyo gen tɛd ɓii sebit ki se?»

³ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase 'dooyiɲki te ey la, nakɲ ken *Daud tɛd ute jeenge kaad ken naade ɓo tɔalde se?»

⁴ Naan endo maakɲ *kɔrɔr gen *Raa ki, ɔɔ tɔs mappan j'ɛdɪnga ked *sɛrke Raa ki, ɔɔ ɔɔ ɛdɔ jeenge tun metiɲ ki kici. Ey num, ken ɔk doobm 'kɔsn se jee tɛdn sɛrke Raa ki kalde ki sum.»

⁵ Ɔɔ tɛr Isa deekden ɔɔ: «*Goon Deba se lɛ, naan ɓo Mel gen ɓii sebit.»

⁶ Ken aan ɓii sebit ken kuuy se, Isa ɓaa end maakɲ *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki se ɔɔ dooy

* **5:37** Yaudge se tɔmb tɔdɛgen gen koojn biɲ se maakɲ k-lɛɛtɛrge tu. † **5:39** Tɔtn Yaudge se daayum taad ute tɔtn koojn biɲ se sum.

jeege. Gōtn ese, naan̄ ɔŋ gaaba kalan̄ ji daamin̄ ooyga kooyo.

⁷ Jee jeel taadn̄ tōɔkŋ mētn̄ Ko Taar Raage ute Parizige se ɔnd kaama Isa ki tak taa naade je an̄ kaaka ken̄ ŋ'kēdn̄ lapia gaab ken̄ se bii sebit ki num, bin se naade an̄ kōkŋ mindiŋa.

⁸ Aan gōɔ Isa jeel saapm-maakde ki se, naan̄ deek gaab ken̄ jin̄ ooyga kooy se ɔɔ: «Iiŋi 'daar naan̄ jeege tu.» Ɔɔ gaabm se iin̄ daara.

⁹ Gōtn se Isa taadden̄ ɔɔ: «Maam m'je tōnd mētse: bii sebit ki se, j'undsenga kulu gen̄ tēdn̄ bēe lōbu gen̄ tēdn̄ *kusiŋ lē? Ɔɔ ɔŋ deba jaay dīm an̄ don̄ ki num, an̄ kaaj lōbu an̄ kōniŋ naan̄ 'kut lē?»

¹⁰ Gōtn se Isa uun kaamin̄ aak dōɔdde paac ɔɔ deek gaabm ken̄ jin̄ ooyga kooy se ɔɔ: «'Sēej jii!» Ɔɔ gaabm se sēej jin̄a ɔɔ gōtn ese sum ɓo jin̄ ɔŋ lapia.

¹¹ Ken̄ Parizige ute jee jeel taadn̄ tōɔkŋ mētn̄ Ko Taar Raage jaay aak nakŋ se, maakde taarde don̄ ki pirin̄ ɔɔ taad ute naapa do nak ken̄ naade utu 'tēdn̄ do Isa ki.

*Isa bēer tōɔd jee kaan̄ naabingen̄ sik-kaar-dio
(Mk 3.13-19; Mt 10.1-15; NJKN 1.13)*

¹² Kaad ken̄ se sum ɓo, bii kalan̄ Isa ɓaa ook do ko ki gen̄ keem Raa ɔɔ maakŋ nōɔr ken̄ te magalin̄ se, naan̄ eem Raa.

¹³ Ken̄ gōtɔ jaay iip se, naan̄ dan̄ jee mētin̄ ki ɔɔ maakde ki se, naan̄ bēer tōɔd jeege sik-kaar-dio ken̄ naan̄ dan̄de jee kaan̄ naabinge. Kēse ɓo ro jee se:

¹⁴ Simon se, naan̄ dan̄in̄ te ro Pier, Andre se gen̄aana, Jak, Jan, Pilip, Bartelemi,

¹⁵ Matiye, Tōma, Jak goon Alpe, Simon debm je kujn̄ naan̄iŋa,

16 Jud goon Jak ɔ Judas Iskariot, naan 6o debm utu kutn Isa se.

*Isa dooy jeege ɔ ed lapia jee kɔɔŋge tu
(Mt 5.2-12)*

17 Ken Isa jaay booy do ko ki ute jee metin ken sik-kaar-di se naan ɔŋ gɔtn tood tal jaay naan daara ɔ gɔtn se naan ɔŋ jee den metin ki ute jeege dɔɔlɔ dena iino taa naan Jude ki, kengen iino maakŋ gegɛr ken Jeruzalem ki, ɔ kengen kuuy se iino taa naan Tir ute gen Sidɔŋ ki ken inŋ maakŋ gegɛrge tun taa baar ki.

18 Naade baado se gen booy taarina ɔ gen je lapi rode, ɔ jee ɔk kɔɔŋ sitangen ken lee dabarde se kic 6o ɔŋ lapia.

19 Jee denggen tus paac se nana nana kic 6o je kutn ro Isa taa debm utga ron num, tɔɔg Isan 'teec ron ki se, edden lapia.

Jee maak-raapge ute jee ken aden kaan nakŋ ɔɔŋɔ

20 Gɔtn se Isa uun kaamina aak jee metin ki ɔ taadden ɔɔ:

«Maak-raapo naase jee daayge tu,
taa *maakŋ Gaar Raa se naase ki.

21 Maak-raapo naase jee 6o tɔɔlsen ɔorse se,
taa naase utu aki kɔsn dɛrɛŋ te maraad se!
Maak-raapo naase ken ɔorse maakŋ kaa-maan ki,
taa naase se utu aki kooy koogo.

22 Maak-raapo naase ken jeege jese eyo, ɔɔf undse
naatn,
naajse ɔ tɔlsen taar jig eyo dose ki,
taa naase aalki maakse do *Goon Deb ki*.

* 6:22 Goon Deba je taaf te Isa *al-Masi.

23 «Ken nakgen se jaay aanga dose ki num, gii ken se ɔŋki maakse 'raap sakan ɔɔ 'daamki te maak-raapo! Taa maakŋ raa ki se, Raa utu asen kɔŋŋ beɔse deŋ aak eyo. Bin ɓo ɓugdegen do dɔkiŋ se lee dabaro jee taad taar teeco taar Raa ki se bin kici.

24 «Num gaŋ asen kɔɔŋ naasen jee nak deŋge taa ɓorse naase ɔŋkiga dose.

25 Asen kɔɔŋ naasen ken ɓorse diŋ daaysen ey se, taa naase ɓo utu asen tɔɔɔ. Asen kɔɔŋ naasen jee iŋg 'tooyki koogo ɓorse, taa naase se maakse utu 'tuju ɔɔ utu aki keeme.

26 Asen kɔɔŋ naasen ken jeege paac taad taargen nijim rose ki sum se, bin ɓo ɓugdegen do dɔkiŋ se tɛdo ute jeegen tɛd rode aan goɔ jee taad taar teeco taar Raa ki bin kici.»

*'Jeki jee taamooysege
(Mt 5.38-48; Rm 12.17-21)*

27 «Gaŋ maam m'taadsen naase ken iŋg booyki taarum se, m'ɔɔ: 'jeki jee taamooysege, 'tɛdki beɛ jeege tun jese eyo.

28 Ɔɔdki ɓooro do jeege tun naamse ɔɔ eemki Raa taa jeegen ken dabarse se.

29 Ken nam jaay ɔndiga meŋn bi ki num, 'terliŋ ken do ji kuuy se kici. Ken nam jaay uunga kali magal se, kali baatn maak ki se kic num, ɔŋte 'kɔɔgiŋ.

30 Debm ken jaay tɔnd meŋn diŋ gɔti ki num, ɛdiŋ ɔɔ nam jaay uunga diŋi num, ɔŋte 'ɓaa baayiŋa.

31 Beɛ ken naase 'jeki jeege asen tɛɔse, naase kic num, 'tɛdki jeege tu bin kici.

32 «Kɛn naase jaay 'jeki jeege jese sum num, bin se nakɲ jaay j'asen tɔɔm ro ki tap ɓo gɔtɔ. Taa jee *kusinge kic ɛ je naapa bin kici!

33 Ɔɔ kɛn naase jaay 'tɛdki bɛɛ jeege tun 'tɛdsen bɛɛ naase ki sum num, bin se nakɲ jaay j'asen tɔɔm ro ki se tap ɓo gɔtɔ. Taa jee kusinge kic ɛ lee tɛd bɛɛ ute naapa kici!

34 Kɛn naase jaay ɛdki sɛɛ ɓo jeege tun utu asesiɲ tɛrl kɔɲɲ gɔtiɲ ki sum num, bin se nakɲ jaay j'asen tɔɔm ro ki se tap ɓo gɔtɔ. Taa jee kusinge kic ɓo lee ɛd kɛd sɛɛ ute naapa, taa naade jeele j'adesiɲ kɔɲɲ gɔtiɲ ki!

35 Num gaɲ naase se, 'jeki jee taamooysege; 'tɛdki bɛɛ jeege tu ɔɔ kɛn ɛdkiga sɛɛ jeege tu num, ɔɲte 'saapki ɔɔki j'asesiɲ kɔɲɔ. Bin ɓo Raa utu asen tɛdn bɛɛɲ dɛn aak eyo ɔɔ naase se j'utu j'asen dan gaan Raagen Taaro. Taa Raa se naanɲ debm jiga ɔɔ naanɲ tɛd bɛɛɲa do jeege tun k'tɛdden bɛɛ kic ɓo naade jeel eyo ɔɔ tɛd bɛɛ jee kusinge tu kici.

36 'Kɛrcɛlki aan gɔɔ Bubsen maakɲ raa ki, kɛrcɛl se.»

*Ɔɲte 'kɔɲki bɔɔrɔ do jeege tu
(Mt 7.1-5,15-20, 12.33-37)*

37 «Ɔɲten 'kɔɲki bɔɔrɔ do jeege tu, ɔɔ naase kic ɓo j'asen kɔɲɲ bɔɔrɔ dose ki eyo. Ɔɲten 'kɛndki tɛl nam gen kutiɲa, bin se naase kic j'asen kɔɲ kut eyo. Kɛn naase jaay 'lee ɔkki naagɲ naapa num, Raa kici asen tɔɔl kusiɲse.

38 ɛdki naka jeege tu taa j'utu j'asen kɛdn naase ki kici: ute gɔrn kɛn naase 'lee 'dɔɔɲɲki jeege tu se, Raa utu asesiɲ dɔɔɲɲ, dɔocɲ kɔnd gazagaza ɔɔ asesiɲ dɔɔɲɲ cir cir. Bin ɓo ute nakɲ kɛn naase 'lee

'doojn̄ki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesin̄ doojn̄ bin kici.

³⁹ «Ter Isa taadden ute kaal naagn̄ taara kuuy daala ə: debm kaam-təəkə 'kəŋ təədn̄ naapin̄ debm kaam-təəkə la? Naaden di paac se 'si maakn̄ gəə ki ey ne?

⁴⁰ Debm lee mət̄n deb kən dooyin̄ se 'kəŋ cir debm dooyin̄ eyo. Num gan̄ debm mət̄n deb ki jaay mēlin̄ dooy əkinga se, naan̄ utu 'tēdn̄ aan gəə mēlin̄a.

⁴¹ «Mu cəkən kən kaam gēnaai ki ʒo naai əŋ aakiŋa. Num gēn di jaay naai əŋ aak gudum kaagn̄ kaami ki ey se?

⁴² Ute naan̄ se ʒo, naai 'kəŋ deekn̄ gēnaai ki ə: Gēnaama, 'ʒaadə m'ai kəədn̄ mu kaami ki. Nakn̄ naai 'tēdn̄ se, mət̄ ki eyo! Ey num naai ək mət̄-gudum kaagn̄ kaami ki se kici! Bēeki num, əəd̄ mət̄-gudum kaagn̄ kaami ki se ram, jaay ʒo kaami 'kəədn̄ kaakn̄ jiga bin jaay 'kəədn̄ mu cəkən kən kaam gēnaai ki se!»

Kaaga ute koojin̄a

⁴³ «Kaagn̄ jiga se koojin̄ aak kus eyo əə kaagn̄ kəəŋə lē əŋ ooj koojin̄ jig ey kici.

⁴⁴ Taa kaagge se j'aak k'jeeldē ute koojdēge: taa naan̄ se ʒo j'kəŋ tuugn̄ koojn̄ məŋgə do kaag kən ute kərəndin̄ eyo əə kəŋ tuugn̄ koojn̄ k-yooko se do k-lili ki ey kici.

⁴⁵ Debm bēē se, bēēŋ se iin̄o maakin̄ ki, əə debm *kusiŋ se, kusiŋin̄ se kic ʒo iin̄o maakin̄ ki. Taa taar kən jikilimge lee taad̄ paac se iin̄o maakdē ki.»

Beegen dio

(Mt 7.21-29; 2Pr 1.5-10)

⁴⁶ «Naase iŋg 'danum ki: Meluma, Meluma. Num gen dī jaay 60 naase 'baateki gen tēdn nakŋ ken maam m'taadsen m'ɔɔ aki tēd se?

⁴⁷ Debm 6aado gɔtum ki, booy taaruma ɔɔ iŋg do ki se, 'booyki m'asen taadn nakŋ ken naan teciŋ tece.

⁴⁸ Naan se tec aan gɔɔ debm 6aa kɔbm beeŋa: naan ud gɔɔ jɛrlɛ bini aan do ko ki jaay 60 ɔndo mɛtn beeŋa. Ken naan jaay iiniŋ aas sum se, maane eed dɛna ɔɔ oolge kic 60 dooco ɔɔ ɔy makɔŋɔ 6aado deeb bee se bat na6o, ɔŋ tēdiŋ te dim eyo, taa bee se k'j'iiniŋga jiga.

⁴⁹ Num gan debm booy taaruma ɔɔ iŋg do ki ey se, naan se tec aan gɔɔ debm ken ud te gɔɔ ey sum 60 iin beeŋa. Ken oolge dooco jaay ɔyɔ makɔŋɔ ɔɔ 6aado deebiŋ bat se, bee se ru nan tak.»

7

Isa ute bubm asgarge (Mt 8.5-13)

¹ Ken Isa jaay taad nan taariŋ naan jeege tu aas se, naan 6aa end maakŋ gɛgɛr ken Kaparnayum ki.

² Gɔtn se bubm asgarge se ɔk 6ulu kalaŋ bin se naan jeŋ den aak eyo. Na6o 6uliŋ se ooc kɔɔŋɔ kaam yoa.

³ Ken gaabm se jaay booy j'ɔɔs maan Isa se, gɔtn se naan iin ɔl magal Yaudge kandum taa 6aa sel mɛtn Isa num, ade 6aa utu kedn lapia 6uliŋ ki se.

⁴ Ken magal Yaudge jaay aan gɔtn Isa ki se, naade eemiŋ nɔɔ ɔɔ: «Bee ki num, gen tēdn bee se, 'tēdn gaab ken se.

⁵ Taa naaje Yaudge se, gaabm se jejeki dēna ɔɔ naan̄ mala ʋo iinjeki ʋee k'ɛn k'lee k'tusn maak ki se.»

⁶ Gɔtn se Isa ʋaa ute naade. Num kɛn naan̄ aan te cɛɛ ʋee magal asgarge tu ey sum ʋo, bubm asgar *Rɔmɛge ɔlo mɛdɪŋge taa an̄ taadn̄ ɔɔ: «Mɛluma, ɔntɛ dabar roi gɛn ʋaado ʋeem ki, taa maam se m'aas dɪm naani ki eyo.

⁷ Taa naan̄ se ʋo, maam m'ɔŋ m'ʋaa te gɔti ki ey se. Num gɔtn d̄aari ki se, naai 'taad̄ ute taari sum ʋo, debm tɛd̄n̄ naabum se 'kɔŋ lapia.

⁸ Taa maam se, kic m'kaam ji deb kuuy, naʋo m'ɔk asgarge kaam ji maam kici. Kɛn m'ingga num m'deek deb kalan̄ ki m'ɔɔ: 'Baa se, naan̄ iinj̄ 'ʋaa. ɔɔ m'deek deb kuuy ki m'ɔɔ: 'Baaɔ se, naan̄ iinj̄ ʋaado. ɔɔ ʋulum ki se jaay, m'deekin̄ m'ɔɔ: 'Tɛd̄n̄ nakŋ ese se, naan̄ iinj̄ tɛd̄ɪna.»

⁹ Kɛn Isa jaay booy taar ese se, taara se ɔkin̄ taad̄ eyo. Gɔtn se naan̄ tɛrl̄ aak jee dɛngɛn ʋaado mɛtin̄ ki se ɔɔ naan̄ deekdɛn̄ ɔɔ: «'Booyki m'asen taada: maakŋ gaan̄ *Israelge tun ute dɛndɛ kic ʋo maam m'ɔŋ te nam jaay aal maakin̄ do *Raa ki aan̄ gɔɔ gaabm ara se eyo.»

¹⁰ Kɔr jee naan̄ ɔldeno naaba jaay aan̄ ʋeen se, naade ɔŋ ʋul se ɔŋga lapia.

Isa dur goon mɛnd-daay daan yoge tu

¹¹ Naan̄ kɛn se jaay, Isa iinj̄ ʋaa maakŋ gɛgɛr kɛn k'dan̄in̄ N̄ayn. Jee mɛtin̄ ki ute jeege dɛna ʋaa ute naan̄a.

¹² Kɛn Isa ute jeege jaay aan̄ taa d̄oob kɛn j'an̄ kɛnd maakŋ gɛgɛr ki se, naade aak jeege uuno yoa ɔɔ kɛn ooy se goon mɛnd-daaye ɔɔ naan̄ kalin̄ ki

sum 6o maakŋ koŋ ki. Gətn se jeege dēna daan mend se.

¹³ Kēn Məljege jaay aak ko goono se, naaŋ εεjiŋ doŋ ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Ŋŋte 'tɔɔyɔ.»

¹⁴ Gətn se Isa iiko cεε jeege tun uuno yo se, ɔnd jiŋ do baranŋal ki ɔɔ gətn se, jee 6aan 6aa ute yo se ɔaara ɔɔ Isa deek goon kɔd ki se ɔɔ: «M'deeki m'ɔɔ, iini!»

¹⁵ Gətn se goon kɔdn ooyga kooy se duru iin ing ute metiŋa ɔɔ baag taadn taara. Ɔɔ Isa ɔk εdŋ koŋ ki.

¹⁶ Kēn jeege jaay aak nakŋ se, 6eere 6aa ɔkde paac ɔɔ naade *nook Raa ɔɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki magal se, 6ere, 6aadoga daanjege tu. Kεse Raa mala 6o 6aadoga kaakŋ jeenŋe!»

¹⁷ Taa naaŋ se 6o jee taa naaŋ Jude ki ute jee kēn taa naanŋe tun cεεs ki se, paac se ing 6o gēn kɔɔsn maana do nakge tun kēn Isa tɔdo se.

Jan-Batist ute Isa (Mt 11.2-19)

¹⁸ Gətn se jee metn Jan-Batist ki 6aado taad mɔlde ki. Kēn Jan jaay booy taarde sum se, maakde ki se naaŋ dan jeege dio,

¹⁹ ɔɔ ɔlde gətn Məlje Isa ki taa '6aa tɔnd metiŋ ɔɔ: «Naai 6o debm kēn jeege ing aak kaama j'ɔɔ utu ade 6aa se lɔbu k'booy nam kuuy ɛ?»

²⁰ Kēn naade jaay aan gətn Isa ki se, jee se taad ɔɔ: «Naaje se Jan-Batist 6o ɔljeno gəti ki ɔɔ k'tɔnd meti: naai 6o debm kēn jeege ing aak kaama j'ɔɔ utu ade 6aa se lɔbu k'booy nam kuuy ɛ?»

²¹ Naande ki se sum 6o, Isa εd lapia jee kɔɔŋdege tu dēna. Maakde ki se jeegen kēn kɔɔŋɔ tujdenga

tuju ute jee ək kəɔŋ sitange se kic naan ɛdɛn lapia ɔ jee kaam-təəkge dɛn se kic ʒo naan ɔdɛn kaamdɛge.

²² Gətn se Isa deek jeege tun Jan əldeno naaba se ɔ: «'Baa 'taadki Jan ki nakŋ naase mala aakinkiga ute kaamse ɔ booyinkiga ute bise: jee kaam-təəkge ɛ aakga, jee cəkɛdɛge ɛ leega talam talam, jee bikidɛge ɛ ɔŋga lapia ɔ rodege ɛ toodga kəlɔŋ kəlɔŋ, jee duguyge ɛ ʒorse booy booyo, jee ooyga kooy kic ɛ duroga daan yoge tu ɔ Labar Jiga se ɛ, k'taadŋga jee daayge tu.

²³ Maak-raapo debm kɛn jaay ai kaamin ɔŋte dɔobm gɛn kaal maakin do maam ki ey se.»

²⁴ Kɛn jee Jan əldeno naaba jaay ək tɛrl ʒaa se, Isa baag taadŋ taar Jan se jee dɛnge tu ɔ: «Do kəɔf-ʒaar ki se naase tap ʒo ɪŋkiro kaakŋ naŋa? Ləbu ɪŋkiro kaakŋ mu taa baar kɛn kuul teen ʒaansin kaam ara kaam ara se la?

²⁵ A-a! Bin num naase ɪŋkiro kaakŋ naŋa? Ləbu ɪŋkiro kaakŋ gaabm kɛn tus kalge aak bɛɛ se ɛ? Gətɔ. Jee lee tus kalgen aak bɛɛ gɛn koono se ute jee maalge se, naadɛ se tinŋ maakŋ ʒee gaaringe tu.

²⁶ Ləbu naase tap ʒo ɪŋkiro kaakŋ naŋa? Naase se ɪŋkiro kaakŋ debm taad taar teeco taar Raa ki se la? Deere, 'booyki m'asen taada: naan se debm taad taar teeco taar Raa ki naʒo naan magal cir debm taad taar teeco taar Raa ki se daala.

²⁷ Naan se ʒo debm kɛn Raa taado taarin do dəkŋ maakŋ Kitap ki ɔ: *'Booyo, maam m'ai kəl debm kaan naabum naani ki, taa ai 'daapm dɔobi.**

* 7:27 Aak Mal 3.1.

28 «'Booyki m'asen taada: maakŋ jeege tun mɛndge toojden do naanŋ ki ara bini aan do Jan ki se, debm kɛn magal cirinŋ Jan se, ɔtɔ. Anum debm *maakŋ Gaar Raa ki se baat aan ɔɔ dɪ kic ɔo, naanŋ se ɔo magal cir Jan.

29 «Jee dɛnge ute *jee tɔkŋ miirge jaay booy taarinŋ se, Jan *batizde taa naade jeelga Raa se tɛd naka ute doobina.

30 Num ganŋ *Parizige utu jee jeel taadn tɔokŋ mɛtn Ko Taar Raage se, naade se baate tookŋ do nakge tun kɛn Raa je ɔɔ aden tɛdn naade ki se. Bin ɔo, naade baate tookŋ kɛn Jan aden batizi.»

31 Ter Isa taadden ɔɔ: «Jee ɔorse tap ɔo, m'aden kɔmb bɛyɛ ute nanje? Naade tap ɔo tec nanje?

32 Naade se tec aan ɔɔ gaangen inŋ bɔɔr ki jaay taad ute naapa ɔɔ:

Naaje k'tuuysen kaa

naɔo naase 'baate daamki.

Naaje k'jaarsen kaa yoa

naɔo naase 'baate keemki.

33 «Ey num Jan-Batist baado se, naanŋ ɔs mapp eyo ɔɔ aay tɔtn koojnŋ binŋ eyo ɔɔ naase ɔɔki num: naanŋ se debm sitan!

34 Kɛn *Goon Deba jaay baado se ɔɔɔ ɔɔ aaye, naɔo naase ɔɔki num: naanŋ se debm kaam-kɔsɔ ɔɔ debm kaay-koono ɔɔ ɔk mɛdɛ ute jee tɔkŋ miirge ɔɔ ute jee *kusinge!

35 Num ganŋ jee took aal maakde donŋ ki se, aak ɔkga jeel-taar Raa se ute doobina.»

*Isa ute mɛnd tɛdn *kusiŋa*

36 Bii kalanŋ kɔd *Parizi kalanŋ bini, danŋ Isa beenŋ ki, ɔɛn baa kɔsn ute naana. Kɛn Isa jaay baa beenŋ ki

se, gōtn se naade toof ute ceesde jaay bo baag kōso do tabil ki.

³⁷ Menda kalan iino maakŋ geger ken se ɔ jeege paac jeelin naan se, mend tedn kusina. Naan baado ɔnde taa naan booyga booy j'ɔ Isa utu ing ɔs kōs gōtn kōd Parizi ki se. Ken naan baado baa se, naan uuno naka aan gɔɔ k-bōkōlō kalan ko bo k'cōɔc k'daapiŋa. K-bōkōl se k'daapiŋ ute nakŋ ken k'danŋin albatir†, ɔ naan se dooc ute itir.

³⁸ Naan baado kaam jε Isa ki ɔ naan eeme ɔn kaa-maaniŋ se neet jε Isa ɔ naan ɔtiŋsiŋ ute bεekiŋa ɔ baam ɔk aay jεŋ se ute maak-raapo ɔ ɔyiŋ itir do jεŋ ki.

³⁹ Kōd Parizi ken dan Isa been ki jaay aak nakŋ bin se, taaf ute maakiŋ ɔ: «Ken gaabm se jaay debm taaf taar teeco taar Raa ki deer num, mend baado utiŋ se, naan an 'jeelin naan se, mend tedn kusina.»

⁴⁰ Gōtn se Isa taadiŋ ɔ: «Simon, maam se m'ōk taara m'ai deeke.» Naan terliŋ ɔ: «Debm dooy jeege, 'taada.»

⁴¹ Isa ɔ: «'Booyo. Debm kalan ɔk jee seεge dio. Deb kalan se ey num an kōgŋ tamma kaar-mii ɔ debm kuuy se le ey num an kōgŋ tamma si-mii.

⁴² Num gan dīm naade aan kōgŋ seεde gōtō se, naade di se paac, naan tōlden seεdege se naata. Num maakŋ naade ken di se, debm edden seε se ken gay bo an 'je cirī?»

⁴³ Simon terliŋ ɔ: «Gen maam ki num m'ɔ, debm ken seεŋ den jaay bo k'tōliŋsiŋ se.» Isa deekiŋ ɔ: «Kese naai 'taadga taar met ki.»

† 7:37 Albatir se napar koa aama ken k'cōɔc k'daapiŋa gen kōmb itir.

44 Gōtn se Isa uun tərɪ aak mɛnd se, ɔ deek Simon ki ɔ: «Naai aak mɛnd se daamo! Gōtn maam m'ɛndo bei ki se, naai ɛdum te maan tugŋ jɛm eyo; num gaŋ mɛnd se neetum jɛm ute kaa-maaniŋa ɔ ɔtumsiŋ ute bɛɛkiŋa.

45 Ɔ naai 'baam ɔk aay te taarum ute maak-raap eyo; num mɛnd se kɛn maam m'aan sum se, gōtn naaŋ baam ɔk aay jɛma ute maak-raapo sum se, ɔnum te eyo.

46 Naai ɔtum te uubm oot dom ki eyo; num mɛnd se ɔtum itir jɛm ki.

47 'Booyo m'ai taada: mɛnd se kusiniŋen dɛn se, Raa tɔɔlisiŋa naatn. Taa naaŋ se ɔ, naaŋ jɛm dɛn se. Gaŋ debm k'tɔɔliŋ kusiniŋ baat se, naaŋ kic ɔ ɔk maak-je baata.»

48 Tɛr Isa taad mɛnd ki ɔ: «Kusiniŋe se maam m'tɔɔlisiŋa naata.»

49 Jeegen iŋg ɔs ute naade se, baag taadn ute naapa ɔ: «Kese tap ɔ naŋa jaay taad taa 'tɔɔl kusiniŋ jeege se?»

50 Isa deek mɛnd ki ɔ: «Mɛnda, ute kaal maaki kɛn naai aal dom ki se, aajiga. Iiŋi, 'ɔaa ute lapia.»

8

Mɛndgen lee mɛtn Isa ki

1 Naaŋ kɛn se jaay Isa ɔaa lee maakŋ gɛgɛrge tu ɔ maakŋ naaŋge tu. Naaŋ taad wɔɔk Labar Jigan gɛn Gaar Raa se jeege tu. Gōtn se jee kaaŋ naabiŋgen sik-kaar-dio,

2 ute mɛndge kandum se lee ute naaŋa. Mɛndgen se ɔ kɛn naaŋ ɛddeno lapia gɛn kɔɔŋ rodege tu ɔ tuurdɛno sitange rodege tu se.

Maakde ki se, Mari iino Magdala oo ro naan ki se bo, Isa tuuriino sitange cili se.

³ Oo Yoanna ken mend Kuza, gaabin se Gaar *Erod onin maalin paac kaam jina oo Suzaan ute mendgen kuuy den kici. Naade se bo ken lee noog Isa ute jee metin ki ute nakgen naade oko.

*Isa aal naagn taara te debm kənd buru
(Mt 13.1-23; Mk 4.1-25)*

⁴ Jeege dena iino maakn gegerge tu paac oo baado tus gotn Isa ki oo naan taadden ute kaal naagn taara oo:

⁵ «Bii kalan deba kalan teec baa kənd buru. Ken naan jaay ond kənd burin se, kupm metin si jen doob ki; gotn se jeege tuumiina oo yeelge baado tuun osin naatn paac.

⁶ Kupm metinge se si got ken naanin maakin ok koa. Ken naan jaay utu teec teec sum bo naar tuutu taa gotn se naanin ceɛɛɛ.

⁷ Kupm metin se, si maakn ji kaag ken ok korondo se, naan teece nabo aan goo teep maakn ji kaag ki se, ji kaaga aayin taara.

⁸ Num kupm ken si do naan ken jiga se, gotn se naan teece, teepe, tok doa oo ok kaama den aak eyo.» Do taar ken se, Isa uun mindin raan deekden oo: «Debm jaay ok bi booyo num, booy ok taar se.»

⁹ Jee metn Isa ki se tond metin oo: «Kaal naagn taar ken naai 'taad se tap bo je deekn oo dio?»

¹⁰ Isa terlden oo: «Nakn j'oyinga koy *maakn Gaar Raa ki se, naase se *Raa taadsenga naase 'jeelin kiga. Num gan jee kuuy se k'taadden ute kaal naagn taara se, taa:

Naade 'kaakn ute kaamde nabo 'kaakn kək eyo,

'booy ute bide naḅo 'booy kək eyo.*»

Kaal naagḡ taar se, Isa taad tək meṡiṡa

¹¹ «'Booyki kaal naagḡ taar ese se je ḁeekḡ ḁḁ: kupm maam m'taadn se, kесе taar Raa.

¹² Kupm ken si jеḡ ḁḁob ki se, kесе taad ute jeegen booy taar Raa naḅo *Bubm sitange ḅaado ḁḁftaar se maakde ki naatn, taa sḁm naade booy uunga num 'kḁḡ kaaja.

¹³ Kupm ken si gḁtn naanḡn ḁk ko maak ki se, kесе taad te jeegen meṡn-jiki booy uun taar Raa ute maak-raapo naḅo naade ḁḡ ḁkin tḁḁḡ eyo. Kaad ken gḁḁ utu bεε se naade ḁk taar Raa se ḁḡḡḁ, gaḡ nakḡ naama jaay aanga ḁḁde ki num, naade rεsn naatn ute taar Raa se.

¹⁴ Kupm si maakḡ ji kaag ken ḁk kḁrḁndḁ se, kесе taad te jeegen booy ḁk taar Raa naḅo, naade uun nirdε, je maal *dunia ḁḁ je nakḡ ken daa rode ḅḁ jea. Kесе ḅḁ tεdḁen kaal maakde ḅaa tεdḁ nakḡ cεrε sum se.

¹⁵ Num kupm ken si do naan ken jiga se, kесе taad te jeegen maakde bεε, booy uun taar Raa ḁḁ ḁkin maakde ki jiga ḁḁ jee se, naade aay kaamde aal maakde do Raa ki ḁḁ tεdḁ nakgen jiga.»

Isa aal naagḡ taar ute lḁmpḁ

(Mk 4.21-26)

¹⁶ «Nam 'kḁḁḁḁḁ lḁmpḁ jaay an deebm dukulu don ki, ey lε an kḁl kḁnd meṡn daḡal ki se, gḁḁ. Gaḡ lḁmpḁ se k'j'ḁḁḁḁḁ num, j'uun j'ḁlin raan ro kaag ki taa jee εnd gḁtn ese se, 'kaakḡ gḁtn wḁḁḁḁ.

¹⁷ Taa nakḡ j'ḁyḡn kḁy se j'utu j'an kaakḡ 'toodn tal ḁḁ nakḡ jeege jaay jeel meṡiṡ ey se jeege utu 'jeel

* **8:10** Aak Eza 6.9.

mētīn paac əɔ j'utu j'an̄ kaakŋ kaam kaaf ki utu 'toodn̄ tal.

¹⁸ Bin se kēn aki booy taar Raa num, əndki kəndə! Taa debm ək se j'an̄ kəmb do ki, num debm ək ey se lε, kēn nakŋ naan̄ saap əɔ ək se kic ʒo, j'an̄ təsn̄ naatn̄.»

Genaa Isage ute koŋde
(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ Gətn se genaa Isage ute koŋde ʒaano kaaka, naʒo taa jeegen dēn se, naade əŋ aan te gətin̄ ki eyo.

²⁰ Nam ʒaadə taad Isa ki əɔ: «Koi ute genaaige se utu naatn̄ əɔ naade je ai kaaka.»

²¹ Isa tərlden əɔ: «Koyuma ute genaamge se, kese jee kēn booy taar Raa əɔ took in̄g do ki.»

Isa ək ɗaar kuulu
(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

²² Bii kalan se, Isa ook maakŋ markab ki ute jee mētīn ki əɔ naan̄ deekden əɔ: «K'gaan̄ k'ʒaaki jēŋ baar kēn kaam naane.» Ɔə gətn se naade iin̄ ʒaa.

²³ Kēn naade ʒaa ʒaa do maane ki se, gətn se Isa kaamin̄ ʒaa ək bia. Kaaf kēn se guduray dəəbə do baar ki əɔ əl maane ɛnd dooc dooc maakŋ markaba se əɔ naan̄ kēn se gəto ʒaa tēdden əŋə.

²⁴ Naade iiko cεε Isa ki, duriŋa əɔ deekin̄ əɔ: «Debm dooyje, Debm dooyje, ʒεrε, naajege j'aki kutu!» Kēn naan̄ jaay iin̄ se, naan̄ aac kaama kuul ki ute maane ki əɔ gətn se, kuulu ute maan se ək ɗaara əɔ gəto do dil.

²⁵ Gətn se naan̄ deekden əɔ: «Kaal maaksen jaay naase aalki dom ki se, tap ʒo gay?»

Kēn naade jaay aak nakŋ ese se, əkden taad eyo əɔ ʒeere ʒaa əkde əɔ gətn se, naade baag taadn̄ ute

naapa ɔɔ: «Kese tap ɓo naŋa bini, ken taad kuul ki ute maane ki kic ɓo tookiŋ taariŋ se?»

Isa eɗ'lapia debm kooŋ sitan ki
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

²⁶ Gɔtn se naade ɓaa aan taa naan jeege tun k'danɗen Gerazenige ken sak kaam taa naan Galile ki.

²⁷ Ken naade aan taa jɛŋ ki jaay Isa ɓooy ɓooy naan ki se, gɔtn se gaab kalaŋ bini ɔk kooŋ sitan iino maakŋ geɗer ken ese ɔɔ ɓaado dɔɔɗ Isa. Ɔo gaabm se, naan tiŋg been eyo ɔɔ lee ute kal ey se daaniŋ dɔkga, num naan se tiŋg maakŋ iibge tun Yaudge tɛdiŋo gen tal taal yodege se.

²⁸ Ken naan jaay aak Isa se, ɔɔɗ ɔɔy makooŋ ɔɔ ɓaado ooc metn jɛŋ ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Isa Goon Raa Taaro, j'ooŋ di ute naai? M'eemi nɔɔ meti ki, ɔŋte gen dabaruma!»

²⁹ Ken ɔliŋ taad bin se, taa Isa deekiŋga deek ɔɔ ŋ'teec naatn ro gaab ken se. Taa sitan se, iinga num tɛɗgaabm se kusina ɔɔ ɔl k'dɔɔkiŋ ute seɗeɗe ɔɔ j'aaliŋ dɔkɔɗɔm maala se kic ɓo, naan gaan naatn ɔɔ sitan se ɔliŋ aan teec ɓaa do kɔɗ-ɓaar ki.

³⁰ Ɔo Isa tɔnd metiŋ ɔɔ: «Naai, 'roi naŋa?» Naan terliŋ ɔɔ: «Maam rom Dɔɔl asgarge,» taa gaabm se ɔk sitange ron ki dena.

³¹ Gɔtn se sitange eem nɔɔ metn Isa ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Ŋŋte 'tɔkŋ kɔmbje maakŋ gɔɔ ken jɛrl zuzu se.»

³² Gan gɔtn se ɔk dɔɔl kiŋzirge dena lee gaam gaam do kɔs ki. Gɔtn se sitange se sel metn Isa ɔɔ: «Ŋŋje naaje k'ɓaa kend maakŋ kiŋzirge tu se.» Gɔtn se Isa tookden.

³³ Ɔo sitange se teeco ro gaab ken se ɓaa end maakŋ kiŋzirge tu se ɔɔ dɔɔl kiŋzirgen te dende

se dɔɔbɔ rus ɔɔ naar aano girdi girdi booy ɓaa si maakɲ baar ki ɔɔ maane ɔsde paac.

³⁴ Ken jee gaam kinzirge jaay aak nakɲ tɛd se, naade dɔɔb aana ɓaa taad jeege tun maakɲ gɛgɛr ki ute jeege tun inɲ bee naatge tu.

³⁵ Ken jeege jaay ɓaa booy se, naade ɓaado gen kaakɲ nakɲ tɛd se. Ken naade jaay aan ɔɲ Isa se, ɔɲ gaabm debm sitan se, sitaninge se teecga naatn ron ki ɔɔ naan inɲ king metn jɛ Isa ki ɔɔ tusga kala ron ki jiga jiga. Ken naade jaay aakiɲ se, ɓeere ɓaa ɔkde.

³⁶ Jeegeen aako nakɲ se ute kaamde se, ɓaado taad jeege tu nakɲ ken Isa tɛdo do gaabm ken debm sitan jaay ɓo ɔɲ lapi se.

³⁷ Gɔtn se jee inɲ taa naan Gɛrazɛ ki paac se, ken naade jaay ɓeere ɓaa ɔkde se, naade taad Isa ki ɔɔ: «Iin ɔɲje, 'ɓaa dɔkɔ.» Gɔtn se Isa ook maakɲ markab ki gen tɛrl ɓaa.

³⁸ Gaabm ken sitange teec ɔɲin se, tɔnd metn Isa ɔɔ: «ɔɲum m'ɓaa ute naai.» Gan Isa taadin ɔɔ:

³⁹ «'Tɛrl ɓaa bei ki ɔɔ taad nakɲ paacɲ ken Raa tɛdi naai ki se.» Ken gaabm se jaay ɔk tɛrl ɓaa been ki se, ɓaa taadin jeege tun maakɲ gɛgɛr ki se paac nakɲ ken Isa tɛdinɔ naan ki se.

Isa ɛd lapi mɛnd ki ɔɔ dur goon Jayrus mɛnda daan yoge tu

(Mt 9.1,18-26; Mk 5.21-43)

⁴⁰ Ken Isa jaay aan se, jee dɛnge dɔɔdina, taa naade se inɲ aak kaak kaamina.

⁴¹ Gaaba kalan k'danin Jayrus; naan se magal *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki. Naan ɓaado ooc metn jɛ Isa ki eeminɲ nɔɔ ɔɔ n'ɓaado been ki.

42 Taa naan̄ ɔk goon m̄enda kalan̄ lak, ɓaariñ̄ ɓaa ɓaa sik-kaar-dio ɔɔ gooniñ̄ se toof̄ k̄ɔñ̄ɔ kaam̄ yoa.

Kaad̄ k̄en̄ Isa ɓaa ɓaa ɓɔtn̄ goon m̄end̄ ki se, jeege d̄ena tus̄ roñ̄ ki ɔɔ ɓɔtn̄ lee kic̄ naan̄ ɔñ̄ eyo.

43 Maak̄ñ̄ jee d̄enge tu se, m̄enda kalan̄ bin̄ se, ɓɔtn̄ moosiñ̄ aan̄ sum̄ se ɔñ̄ ɗaar̄ eyo ɔkga ɓaara sik-kaar-dio roñ̄ ki. Naan̄ utgā jin̄ paac̄ ɓɔtn̄ jee dawage tu, naɓo nam̄ ɔñ̄ ɛd̄iñ̄ te lap̄i eyo.

44 M̄end̄ se ɓaad̄o naaḡñ̄ Isa ki ɔɔ ut̄ taa kaliña ɔɔ ɓɔtn̄ ese sum̄ ɓo, moosiñ̄ naar̄ ɗaara.

45 Isa t̄ond̄ m̄eta ɔɔ: «K̄en̄ ɔl̄ jin̄ utum̄ se naña?» Aan̄ ɓɔɔ jeege paac̄ ɓaaga naaja se, ɓɔtn̄ se Pier̄ ɗeek̄ Isa ki ɔɔ: «M̄eluma, aaka jeege ɓo lee uri mak̄ mak̄ se ɗey!»

46 Gañ̄ Isa ɗeek̄ ɔɔ: «Num̄ nam̄ ɔlgā jin̄ utumga, taa maam̄ m'naamga t̄ɔɔḡñ̄ k̄en̄ teec̄ rom̄ ki se.»

47 K̄en̄ m̄end̄ se jaaȳ jeel̄ jeege an̄ jeel̄ se, ɓeere ɓaa ɔkiñ̄ se roñ̄ ook̄ marga ɔɔ ɓaad̄o ooc̄ m̄etn̄ j̄e Isa ki. ɓɔtn̄ se naan̄ taad̄ naan̄ jeege tu paac̄ nak̄ñ̄ k̄en̄ ɔlin̄ jaaȳ ɓo, naan̄ ɔl̄ jin̄ ut̄ taa kal̄ Isa se. M̄end̄ se taad̄ɗen̄ ɔɔ: «Maam̄ m'naar̄ m'ut̄ kali sum̄ ɓo, m'ɔñ̄ lapia.»

48 ɓɔtn̄ se Isa ɗeekiñ̄ ɔɔ: «Goonuma, taa naai aalga maaki dom̄ ki se, kaal̄ maaki se aajiga. 'Baa ute lapia.»

49 K̄en̄ Isa utu ɗaar̄ taad̄ taad̄ ɓɔrt̄ se sum̄ ɓo, deb̄ kalan̄ iinō ɓɔtn̄ Jayrus̄ ki ɔɔ ɓaad̄o taadiñ̄ ɔɔ: «B̄ere, gooni m̄enda se l̄e ooyga. ɔñ̄te dabar̄ Deb̄m̄ dooȳ jeege se ɗere.»

50 Num̄ k̄en̄ Isa jaaȳ booȳ taar̄ se, naan̄ taad̄ Jayrus̄ ki ɔɔ: «ɔñ̄te ɓeere; ɔnd̄ maaki kaam̄ kalan̄. Gooni m̄enda se utu 'kaaja.»

⁵¹ Ken Isa jaay aan bee Jayrus ki se, jee den se naan gaasde naatn. Gətn se əp Pier, Jan, Jak əd ko goono ute bubm goono sum bə end ute naana.

⁵² Jeege paac eeme əd təy makəndə do yə ki se. Num gan Isa deekden əd: «Əntə 'keemki. Goono se ooy te eyo; naan lə tood tood bi sum.»

⁵³ Ken naade jaay booy taarin se, naade baag tooy koogo metin ki taa naade jeele goon menda se lə, ooyga deere.

⁵⁴ Gətn se Isa ək jina, uun mindin raan əd: «Goon-uma, iini!»

⁵⁵ Gətn se sum bə goono se duru əd naar iin daara. Ter Isa taadden əd: «Goono se, j'edın kəsə.»

⁵⁶ Ken bubin ute kon jaay aak nakn se, nakn se baa deel dode əd əkden taad eyo. Gətn se Isa dejdən əd nakn deel se, j'əntə baa taadin nam ki.

9

Isa əl jee kaan naabinge sik-kaar-di se naaba (Mt 10; Mk 6.7-13)

¹ Bii kalan Isa tus jee kaan naabingen sik-kaar-dio əd naan edden təgə do sitange tu paac əd edden təgə gen kedn lapi jee kəunge tu.

² Naan əlden naaba se taa 'baa taadn labar gen *maakn Gaar Raa se jeege tu əd gen kedn lapi jee kəunge tu.

³ Naan taadden əd: «Ken 'baaki baa mertə se, əntə 'kuunki dım, əntə 'kuunki sirdi, bəəndə, kəsə əd əntə 'kuunki gurs kici. Əd maakse ki se, nam əntə 'təsn kalge dio.

⁴ Bee ken naase 'bəykyga maak ki se, 'toodki gətn ese, bini anki kiin baa maak ki.

⁵ Gɔtn naase 'baaki jaay jeege baate dɔɔdn kɔkse num, kɛn naase 'teecki teec maakŋ gɛgɛrde kɛn ese se, kudn jɛsege se kic ɓo 'tupdenki naatn, kɛse aden toodn saada.»

⁶ Bin ɓo, *jee kaan naabm Isage se baa lee maakŋ naanŋe tu, taad Labar Jiga jeege tu ɔ gɔto baa se paac, naade ɛd lapi jee kɔɔnŋe tu.

*Nookŋ Isa se ɛd saapm maaka *Eɾɔd ki
(Mt 10; Mk 6.7-13)*

⁷ Kɛn Gaar Eɾɔd Antipas naan ɓo magal taa naan Galile se jaay booy j'ɔɔs maan nakgen deel se, taar se baa deel doŋa taa jee mɛtinge deek ɔ: «Kɛse Jan-Batist ɓo duroga daan yoge tu.»

⁸ Ɔɔ jee mɛtingen kuuy taad ɔ: «*Eli do dɔkiŋ se ɓo, baadɔga.» Ɔɔ kengen kuuy kic taad ɔ: «Kaadn naane maakŋ jeege tun taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋ se ɓo, deb kalan duroga daan yoge tu.»

⁹ Taa naan se ɓo ɔl Eɾɔd taad ɔ: «Nakage, ey num Jan-Batist se lɛ maam mala ɓo m'ɔl k'gaanɔ ute doŋa. Num kɛse tap ɓo debm gay daala jaay m'booy tɛd nakgen bin se?» Gɔtn se naan je Isa taa an kaaka.

*Isa ɛd kɔsɔ gaabge tu dupu-mii
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)*

¹⁰ Kɛn *jee kaan naabm Isage jaay tɛrl baa ɔŋ Isa se, taadin mɛtn nakgen naade tɛdo paac se. Gɔtn se naan ɔk baande cɛɛs ki kaam gɛgɛr kɛn sak Betsaida.

¹¹ Kɛn jee dɛnge jaay booy labar se, naade ru baa mɛtin ki. Ɔɔ Isa dɔɔd ɔkde ɔ gɔtn se, naan taadden taar *maakŋ Gaar Raa ɔ jee kɛn baado je lapi rode se, naan ɛddɛn lapi.

12 Gaŋ ken kaada ɓaa ɓaa kooco se, jee kaan naabm Isagen sik-kaar-di se, ɓaado taadiŋ ɔ: «'Deek jeege tu se k'wɔk k'ɓaa maakŋ naange tu ɔ maakŋ ɓee naatge tun gɔr gɔr se. Taa gɔtn naane se, naade 'kɔŋ nakŋ kɔsɔ ɔ 'kɔŋ gɔtn toodo kici. Ey num gɔtn ara se, naajege k'do kɔf-ɓaar ki.»

13 Gaŋ Isa terlden ɔ: «Naase mala eɗɗeki kɔsɔ.» Gɔtn se naade terliŋ ɔ: «Mappan j'ɔk se ɛ cir mii eyo ɔ kenjge kic ɛ k'j'ɔk di sum. Ken jee se jaay 'kɔŋ kɔsɔ paac num, naan se naaje j'ade ɓaa dugŋ kɔsɔ kuuy do ki.»

14 Jee tus gɔtn ese paac se, gaabge kalde ki sum ɓo ɓaa ɓaa nakŋ dupu-mii.

Gɔtn se Isa taad jeege tun metiŋ ki ɔ: «'Taadki jeege tu k'j'iŋg naan ki ɔ 'gaanɗeki jeege se si-mii si-mii.»

15 Naade teɗ jeege paac iŋg naan ki.

16 Num Isa tɔs mappan mii ute kenjgen di se jin ki, naan uun kaamiŋ raan, tɔm *Raa, dup mappa ɔ eɗiŋ jeege tun metiŋ ki taa 'keɗn jee denge tu.

17 Naade paac ɔs dɛrɛŋ ute maraadde ɔ togŋ ɔp se k'tuun k'tusiŋ maakŋ gɔrŋge tu sik-kaar-dio.

*Pier taad ɔ Isa se naan ɓo *al-Masi
(Mt 16.13-28; Mk 8.27-9.1)*

18 Bii kalan se, Isa iik took cees ki kalin ki gen tɔnd metn Raa. Naan ken se, jee metiŋ ki utu te naana. Gɔtn se naan tɔnd metde ɔ: «Jee denge tap ɓo taad ɔ maam m'naŋa?»

19 Naade terliŋ ɔ: «Jee metiŋge ɔ naai Jan-Batist ɔ jee kuuy ɔ naai *Eli ken do dɔkiŋa ɔ kengen kuuy daala ɔ naai se kaadn naane maakŋ jeege

tun taad̄ taar teeco taar Raa ki do dakiñ se ʒo, deb kalan duroga daan yoge tu daam.»

²⁰ Ɔo Isa deekden ɔɔ: «Ken maak-saap naase ki num ɔki maam m'nanʒa?» Pier eep taariñ ɔɔ: «Naai ʒo al-Masi ken Raa ɔlo.»

²¹ Gɔtn se Isa aacden kaama ɔɔ taar se j'ɔnte ʒaa taad̄n nam ki.

²² Ter naan̄ taadden metiñ ɔɔ: «Beeki num, *Goon Deba utu 'dabar kusiña. Magal taa ʒee Yaudge, *jee magal tɛd̄n sɛrke Raa ki, ute jee jeel taad̄n tɔk̄ñ met̄n Ko Taar Raage, naade se utu an̄ kɔɔd̄n kundu ɔɔ utu an̄ tɔɔlo ɔɔ daan ʒii k-mɔtɔge tu se, naan̄ utu ade dur daan yoge tu.»

Jee je daan Isa

²³ Gɔtn se naan̄ taadden paac ɔɔ: «Debm jaay je am daan maam se, naan̄ 'baatn roñ mala ɔɔ ʒii-raa 'kuun kaaḡñ yoña jaay ʒo am daana.

²⁴ Taa debm je kaaj̄ñ koñ se utu an̄ kutu naan Raa ki ɔɔ debm ut koña taa maam se, utu an̄ kaaja.

²⁵ Ken debm jaay *duni ute magaliñ ʒo kaam jin̄ kic num, ken naan̄ kutn koñ naan Raa ki se, an̄ koñ d̄i ro ki?

²⁶ Taa naan̄ se ʒo, debm jaay tɛd̄ sɔkɔñɔ taa maama ɔɔ ro taarum ki se, maam *Goon Deba kic ʒo, ʒiin m'ade ʒaa maak̄ñ *nookum ki ʒen Bubum ki ɔɔ ute ʒen kɔd̄ingen *salal se, maam kic sɔkɔñɔ utu am tɔɔl taa naan̄ kici.

²⁷ Deere, 'booyki m'asen taada: maak̄ñ jeege tun ʒorse utu ara se, met̄inge se kooy ey sum ʒo, utu 'kaak̄ñ Raa 'kɔsn gaara dode ki.»

Raa ooj ro Isa

(Mt 17.1-9; Mk 9.2-10; 2Pr 1.16-18)

28 Kɛn Isa taad aas taariŋ jeege tu jaay ɔk nakŋ ɓaa ɓaa ɓii marta se, naaŋ ɔk Piɛr, Jan ɔɔ Jak ɔɔ naade ook do ko ki kɛn ɓaa keem Raa.

29 Kaad kɛn Isa eem keem Raa se, daan-kaamiŋ ɓaa tɛrl kuuy ɔɔ kaliŋ se ɓaa tɛd raap lak lak ɔɔ ɔmb met ki biriŋ biriŋ.

30 Gɔtn se naade aak gaabge dio daar taad taad ute Isa ɔɔ jee di ese se, *Musa ute *Eli.

31 Ɔɔ gɔtn Musa ute Eli daar ro ki se, Raa tɛdiŋ gɔtɔ wɔɔr kelɛŋ. Gɔtn se naade taad metn taar kɛn tɛdga num, Isa utu 'kooy Jeruzalem ki se.

32 Gaŋ Piɛr ute mɛdiŋge se bi ɓaa cirde. Num kɛn naade duro maakŋ bidɛ ki se, naade aak Isa se roŋ wɔɔr gɔtɔ kelɛŋ ɔɔ naade aak jee di se daar daar cɛɛŋ ki.

33 Kɛn Musa ute Eli jaay iin ɔŋ kɔŋ Isa se, Piɛr deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooyje, bɛɛki num, j'aki king gɔtn ara ki ɓo jiga; ɔŋ j'asen taal daabge mɔtɔ, kalan naai ki, kalan Musa ki ɔɔ kalan Eli ki.» Gaŋ taar naaŋ taad se tap ɓo, ɔnd te metiŋ eyo.

34 Kɛn Piɛr utu taad taad sum ɓo, gapara naar ɓaado deebde bat. Kɛn naade jaay aak gapara ɓaa deebde se, ɓeere ɓaa ɔkde.

35 Tɛr naade booy mind deba taad maakŋ gapar ki ɔɔ: «Kese goonum kɛn maam m'bɛɛr m'ɔɔdiŋo. 'Booy uunki taariŋa.»

36 Kaad kɛn naade booy mind deba utu taad taad se, kɔr naade aak ɔk se, ɔɔp Isa kaliŋ ki sum. Nakŋ naade aakiŋ paac se, kaad kɛn se naade taadiŋ te nam ki eyo, num naade ɓɔɓbiŋ maakde ki.

*Isa ɛd lapia goon gaab ki kɛn ɔk kɔŋ sitan
(Mt 17.14-21; Mk 9.14-29; Mk 1.23-27)*

37 Ɔo mɛtbeenki se, kɛn naade bɔɔyɔ bɔɔy do ko ki se, jeege dena ɓaado dɔɔdn Isa.

38 Maakɲ jeege tu se, gaaba kalan danɲ makɔnɔ ɔɔ: «Debm dooy jeege, m'eemi nɔɔ 'ɓaado aakum tu goonum ara se. Bɛɛ, goonum ɓo kalan ese sum.

39 Gɔtn mɛtɲ se kɛn sitan ɔkinga tak ɓo, goono tɔɔy makɔnɔ, uun undɲ naan ki, tiikin zak zak ɔ taariɲ kic ɓo tiɲ gupiyu. Kɛn sitan se jaay ɔkinga num, tɛdn ɔn jaay teec ron ki dabariɲ bini nanɲ tɔgin jaay ɔnɲa.

40 Maam m'tɔndo mɛtn jee mɛti ki m'ɔɔ am tuur sitan ro goonum ki se naatn, naɓo naade ɔn aasiɲ te eyo.»

41 Isa deekden ɔɔ: «Naase jee do naan kɛn ɓorse aalki maakse do Raa ki ey se. Naase se jee naajɲ taarge ɔ jee bɛɛki eyo! Maam tap ɓo m'king ute naase se bini nuɲ ki ɔ m'asen sɛrɲ bini nuɲ ki? Ɔk ɓaano ute gooni se ara.»

42 Kɛn goono jaay k'ɓaano ɓaa gɔtn Isa ki se, sitan uun undɲ naan ki ɔ naan baag tiikɲ zak zak. Gaɲ kɛn Isa jaay aakiɲ se, naan aac kaama sitan ki ɔ sitan teec ɔn goono. Ɔo goono se, Isa uun ɛdn bubiɲ ki.

43 Kɛn jeege jaay aak nakɲ tɛf se, ɓaa deel dode ɔ ɔkden taad eyo ɔ deek ɔɔ: «Deere, Raa se magal aak eyo.»

Ter Isa taad taa dubar kɛn utu 'kaan don ki

Kaad kɛn jeege paac utu aak kaak nakɲ kɛn Isa tɛf jaay ɔkden taad ey se, Isa deek jeege tun mɛtɲ ki ɔɔ:

44 «Udki bi jiga ro taar kɛn maam m'je m'asen taadse. *Goon Deba se, j'utu j'an kɔkɲ kɔl ji jeege tu.»

⁴⁵ Num gan̄ jee m̄etin̄ ki se, taar se, naade ɔŋ booy ɔk te m̄etin̄ eyo; taa taar se m̄etin̄ ute don̄ naade ɔnd te eyo. Ɔɔ ɣen̄ tɔnd m̄etin̄ le, naade ɓeerin̄ ɓeere.

*Jee m̄etn̄ Isa ki naar magala
(Mt 18.1-7; Mk 9.33-42)*

⁴⁶ Jee m̄etn̄ Isa ki baag naajn̄ ute naapa ɔɔ maakde ki se, nan̄a ɓo 'tedn̄ magalde.

⁴⁷ Aan ɣɔɔ Isa jeel maak-saapde se, naan̄ uuno goon ɔkɔ ɓaado ɔndin̄ c̄een̄ ki.

⁴⁸ Ɔɔ naan̄ deekden̄ ɔɔ: «Goon ese se jaay debm ɔkin̄ jiga taa maam se, keɓe naan̄ ɔkum maam mala. Ɔɔ debm ɔkum maam se, naan̄ ɔk debm ken̄ ɔlumo. Taa naan̄ se ɓo, maakŋ naase ken̄ paac se, debm ɔɔp ron̄ baat se, naan̄ ɓo asen̄ 'tedn̄ magalse.»

Jee tedn̄ naaba ute ro Isa

⁴⁹ Gɔtn̄ ese Jan ɛɛp taarin̄ deekin̄ ɔɔ: «Debm dooyje, naaje j'ɔŋo deb kalan̄ bin se lee tuur tuur sitange ute roi. Num naaje k'je j'ano gaasa, taa naan̄ le lee ute naajege eyo.»

⁵⁰ Gan̄ Isa deekin̄ ɔɔ: «Ɔŋte 'gaasiŋki! Debm jaay debm taamooyse ey se, naan̄ se debm naase.»

*Jee *Samari baate dɔɔdn̄ kɔkŋ Isa naan̄de ki*

⁵¹ Kaadn̄ naan̄ aan kiin̄ kɔŋ do naan̄a jaay aan se, Isa uun doa ute maakin̄ paac ɣen̄ ɓaa Jeruzalem ki.

⁵² Gɔtn̄ se naan̄ ɔl jeege naanin̄ ki ɔɔ jee se jaay ɓaa aan maakŋ naan̄ ken̄ kalan̄ ɣen̄ taa naan̄ Samari ki se, naade je an̄ daapm ɣɔɔ.

⁵³ Num gan̄ taa naan̄ ɓaa ɓaa Jeruzalem ki se, jee se baate kɔkin̄ ɣɔɔde ki.

⁵⁴ Ken̄ naade jaay aak nakŋ ese se, jee m̄etin̄ ken̄ Jak ute Jan se deekin̄ ɔɔ: «M̄elje, ken̄ naai je num

j'aki 'tənd mətn Raa ade booy poodo dode ki taa aden kəsn nanja.»

⁵⁵ Kən Isa jaay booy taarde se, naan ək tərɪ mooyde.

⁵⁶ Gətn se naade uun doobm naan kuuy.

Debm je daan Isa

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Kən naade ɓaa ɓaa doob ki se, deb kalaŋ deek Isa ki ɔɔ: «Gətn naai 'ɓaa gay gay kic ɓo, maam m'ai daana.»

⁵⁸ Isa tərɪɲ ɔɔ: «'Booyo! K-bukumbɔɔge kic ɓo ək ɓee tooddege, ɔɔ yeelge kic lɛ ək kujdege. Num gaŋ maam *Goon Deba se m'ək gətn maam m'an kəl dom eyo.»

⁵⁹ Naan deek deb kuuy ki ɔɔ: «'Daanuma!» Gaabm se tərɪɲ ɔɔ: «Ŋnum m'ade ɓaa duubm bubum jaayo.»

⁶⁰ Gaŋ Isa tərɪɲ ɔɔ: «Ŋ jeegen aan gɔɔ ooyga kooy naan Raa ki se 'duubm naapa. Num naai se, 'ɓaa taad labar gɛn *maakŋ Gaar Raa se jeege tu.»

⁶¹ Tɛr deb kuuy daala ɓaado ɔŋɲ deekiŋ ɔɔ: «Mɛlje, maam se m'je m'ai daana, naɓo ɔnum m'ade tɛdn tɔɔsɛ jeemge tun maakŋ ɓeem ki jaayo.»

⁶² Isa tərɪɲ ɔɔ: «Debm kən naab naab ute marange jaay tərɪ aak mətiŋ ki se, debm bin se aas gɛn 'kəŋ tɛdn naaba maakŋ Gaar Raa ki eyo.»

10

Isa ɔɔ jee mətiŋ kən sik-cili-kaar-di se naaba

(Mt 10.7-16)

¹ Kən nakgen se jaay deel se, Mɛljege bɛɛr tɔɔd jee kuuy sik-cili-kaar-dio, nigde di dio ɔɔ ɔɔɛn naaba

maakŋ gɛgɛrge tu ɔɔ maakŋ naanɟe tun kɛn naan mala utu ɓaa maak ki kici.

² Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Maakŋ-gɔtn tɛdga gɛn kɔjɔ se utu dɛna, naɓo jee tɛdn naabge se, baata. Bin num, 'tɔndki mɛtn Mɛl maakŋ-gɔtɔ taa ade kɔl jee tɛdn naabge do ki gɛn kɔjŋ maakŋ gɔtɪŋa.»

³ Isa deekden ɔɔ: «Iiŋ 'ɓaaki! Naɓo 'booyki: maam se m'ɔlsen aan gɔɔ gaan baatge maakŋ k-sogsogige tu.

⁴ Kɛn 'ɓaaki ɓaa se, ɔŋte 'kuunki k'bɔnd gurs, ɓɔɔnɔ, saa ɔɔ daan doob ki se, ɔŋte 'daarki gɛn tɛdn tɔɔsɛ nam ki.

⁵ «Maakŋ ɓee kɛn naase endkiga maak ki deet deet se, 'tɛdfeki tɔɔsɛ.

⁶ Maakŋ ɓee kɛn jaay ɔŋkiga debm jaay je tɔɔsɛ se, ɔŋki tɔɔsɛ se 'kɔɔpm maakŋ ɓeeŋ ki; kɛn ɔŋki nam jaay je tɔɔsɛ ey num, tɔɔsɛ se 'tɛrl ute naase.

⁷ Maakŋ ɓee jaay mɛlinge ɔksenga jiga num, iŋgki gɔtn ese; ɔski ɔɔ aayki, taa debm tɛdn naaba se, ɓɛeki num, j'aŋ kɔgŋ dal dubariŋa. Ɔɔ iŋgki kaam kalaŋ, ɔŋte 'leeki ɓee jeege tu.

⁸ «Maakŋ gɛgɛr kɛn naase endkiga jaay mɛlinge ɔksenga jiga se, kɔsn kɛn naade ɓaansenoga se ɔŋte 'baatiŋki, ɔski.

⁹ Jee kɔɔŋgen gɔtn ese ɛdfeki lapia ɔɔ jee se 'taaddeki ɔɔki: ɓɛrɛ, ɓɔrse *maakŋ Gaar Raa se aanga gɔtse ki.

¹⁰ Num gaŋ, maakŋ gɛgɛr kɛn naase endkiga jaay, mɛlinge baatsenga kɔkŋ num, 'teecki naatn ɓɔɔr ki ɔɔ 'deekdeki ɔɔki:

¹¹ Kudŋ maakŋ gɛgɛr se kɛn uun naagŋ jeje ki se kic ɓo, k'tupsesiŋ naatn naanse ki. Ɔɛrɛ 'jeelki: maakŋ Gaar Raa se aanga gɔtse ki!

12 'Booyki m'asen taada: bii ken *Raa 'kəjn bəərə do jeege tu se, jee ese se bəər ken kooçn do naade ki se aden tɛdn ən cir gen jee maakn gɛgɛr Sədm ki se dəkə* .»

Jee maakn gɛgɛr ken baate kaal maakde do Isa ki

13 Isa deekden ə: «Utu asen kəən aak eyo naasen jee maakn gɛgɛr ken Kəzinz ki ə utu asen kəən aak eyo naasen jee maakn gɛgɛr ken Betsaida ki! Taa nakn-kəəbgen ken tɛdo ɡətse ki se, jaay 'tɛdoga tɛd maakn gɛgɛrge tun Tir ki ute ken Sidən ken jee *kusiŋe se num, kaadn do dəkɪn naade tɛrldega maakde do Raa ki, naade tuusn kəl kəl doa ə bəəy burku dofege tu.

14 Deere, bii ken Raa utu 'kəjn bəərə do jeege tu se, nakn utu 'kaan dose ki se utu 'kəən cir ken aano do jeege tun Tir ki ute Sidən ki se daala.

15 Ə naase jee gɛgɛr ken Kaparnayum ki, gen naase ki num, əki nookse se 'keem kaan maakn raa ki la? ƒətə! Naase se utu aki kooy 'baa bəe yoge tu.»

16 Tɛr Isa taadfen ə: «Debm booy uun taar naase se, booy uun taar maam kici ə debm baatse naase se, baatum maam kici. Anum debm ken baatum maam se, baate debm ken əlumo se kici.»

Jee mɛtɪn ken sik-cili-kaar-di se ək tɛrl baado

17 Ken jee mɛtn Isa ken sik-cili-kaar-di jaay nanə naabde se, naade ək tɛrl baado ən Isa ute maak-raapo ə deekin ə: «Mɛlje, ken naaje k'tuuro sitange ute ro naai se, naade kic ɓo tookjeno taarje.»

* 10:12 Aak Jɛn 19.24.

18 Gətn se Isa tərlden ə: «Maam m'aak *Bubm sitange bəy ooco maakn raa ki aan gəə maan kən aal wusuk wusuk se.

19 'Booyki, kəse ʙo təəgn kən maam m'edsen taa anki tuum wəəjge ute iingə ə ute təəgn se, naase anki cir jee wəəysege ə naade se paac asen 'kəŋ tɛdn dīm eyo.

20 Bin num maakse ənte raapo taa sitange ʙeersenoga ə booyesenoga taarse, num gaŋ 'tɛdki maak-raapo taa rosege se Raa raanŋga raan maakn raa ki.»

*Maak-raapm gən Isa
(Mt 11.25-27)*

21 Naan kən se se sum ʙo, Isa dooc ute *Nirl Salal, ə gətn se maakin-raap sakan ə baag təəm Raa ə: «Bua, naai ʙo Məl maakn raa ute gən do naaŋa, maam m'təəmi taa nakgen se naai əyinga kəy ə jee jeel-taarge tu ute jee mətəkge tu, ə ʙərse naai 'taadga mətina gaan sɛmge tu. Deere, Bua, kəse ʙo nakn jigan kən naai maaki jen ro ki.

22 Nakge paac se Bubum ɛdumsinga kaam jima. Ey num Goono se nam tap ʙo jeelin eyo; kən jeelin se Raa Bubu kalin ki sum. Ə Raa Bubu se kic ey num, nam tap ʙo jeelin eyo num kən jeelin se, Goonin kalin ki sum ə Goonin se ʙo je an taadn Raa Bubu se jeege tu.»

23 Gətn se Isa tər l aak jee mətin ki ə taaddən naade kalde ki sum ə: «Naase 'maakse raapo taa nakn kən naase aakin ki ute kaamse se.

24 'Booyki m'asen taada: jee taad taar teeco taar Raa ki dənə ute gaaringen do dəkin dən se, je ə ade kaakn nakn kən ʙərse naase aakki se, naʙo əŋ

aakiñ te eyo, ɔɔ je ɔɔ aɔe booy nakñ ɓɔrse naase 'booyki se, naɓo ɔñ booyiñ te eyo.»

*Isa aal naagñ taara ute kɔɔ *Samari debm bεε*

²⁵ Bii kalan debm jeel taadñ tɔɔkñ mɛtn Ko Taar Raa kalan bini iin̄ daar tɔnd mɛtn Isa taa añ naama ɔɔ deekiñ ɔɔ: «Debm dooy jeege, m'tɛɔn m'ɔɔ dī jaay m'kɔñ *kaajñ gen daayum se?»

²⁶ Isa tɛrlin̄ ɔɔ: «Do *Ko Taar ken Raa εɔo Musa ki se k'raaño j'ɔɔ dī? Ken naai 'dooyiñ se 'booy ɔkiñ ɔɔ dīo?»

²⁷ Gaaba se tɛrlin̄ ɔɔ: «Ken maam dooyiñ se deek ɔɔ: *Naai 'je Mɛli Raa se ute maaki paac, ute roi paac, ute tɔɔgi paac, ute saapi paac ɔɔ 'je naapi se aan gɔɔ 'je ro naai mala.*†»

²⁸ Isa tɛrlin̄ ɔɔ: «Taar se, naai 'tɛrlinga ute doobiña. 'Baa 'tɛɔn naañ se ɔɔ naai 'kɔñ kaajñ gen daayum.»

²⁹ Num gaaba je ɔaapm taariñ se tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Naapum tap ɓo naña?»

³⁰ Isa deekiñ ɔɔ: 'Booy m'ai taadñ mɛtn taara kalan. Bii kalan se, gaaba kalan iino maakñ gɛgɛr ken Jeruzalem ki ɓɔɔy ɓaa ɓaa maakñ gɛgɛr ken Jeriko ki. Ken naañ ɓaa ɓaa se, ɓaa ooc ji jee ɓoogge tu. Gɔtn se jee ɓoogge se ɔkiña, tɔɔɔn te kaliñ naatn, ɔɔ tɔnd aaliñ par kaam yoa; jaay ɓo naade aan resina.

³¹ Num gɔtn se, *debm tɛɔn sɛrke Raa ki kalan bini, ɓaado ɓaa te doobm se ren̄ sum ɓo, gan̄ ken naañ aak gaabm toof par se, naañ aal cɛes ki dɔkɔ uun doobiñ ɓaa.

† 10:27 Aak Dt 6.4-5.

32 Tεr kɔf Lεbi‡ kalan bin kic, aalo te doobm se. Num kεn naan jaay aan gɔtn se, naan aak gaabm tood par se ɔ naan kic aal cεεs ki dɔkɔ ɔ uun doobiŋ ɔaa kici.

33 Num gan kɔf Samari§ kalan bin kic ɔaa ɔaa mertε ute doobm se. Kεn naan jaay aak gaabm tood par se, naan εεjin don ki.

34 Naan ɔaadɔ ɔŋiŋa, tugin taan-duna ute tɔtn koojn biŋ, ɔtiŋ uubu ɔ saamiŋsiŋa; jaay ɔo uun ɔndiŋ do buuriŋ ki ɔ ɔaansiŋ ɔee ɔooy mertge tu ɔ ɔing don ki.

35 Mεtbeenki se, naan ɔɔf tamma dio, εd debm tɛdn mertge tu se ɔ deekiŋ ɔ: «Gaabm se, aakiŋ don ki. Nakŋ naai utga cir naan se num, maam m'terloga se, m'utu m'aisiŋ kɔgŋ gɔtiŋ ki.»

36 Gɔtn se Isa tɔnd mεtn debm jeel taadn tɔakŋ mεtn Ko Taar Raa se ɔ: «Maakŋ naai ki num, maakŋ jeege tun mɔtɔ se, gaab kεn jee ɔoogge tɔndino se kεn gay ɔo naapiŋa?»

37 Naan tεrl Isa ki ɔ: «Jaay debm kεn tɛf bεε deb kεn jee ɔoogge tɔndiŋ se.» Gɔtn se Isa deekiŋ ɔ: «Naai kic 'ɔaa 'tɛf bin kici.»

Isa ɔaa ɔee Mart ute gεn Mari ki

38 Kεn Isa jaay ɔaa ɔaa doob ki ute jee mεtiŋ ki se, naan ɔaa εnd maakŋ naan ki kalan bini, ɔ gɔtn se mɛnda kalan roŋ Mart dɔɔd ɔkiŋ ɔeeŋ ki.

39 Naan ɔk gεnaa roŋ Mari ɔo Mari se, ɔaadɔ ing mεtn jε Mεljege tu ɔ naan ing booy booy taar Mεljege taad se.

‡ **10:32** Lεbige, naadε se metjil Lεbi ki se ɔ naadε lee noog jee tɛf serke Raage tu maakŋ Bee Raa ki. § **10:33** Samarige se ute Yaudge se taardε ɔaa eyo.

⁴⁰ Kɛn Mart jaay naaba ɓaa deel don se, naan ɓaado deek Isa ki ɔ: «Mɛluma, aaka gɛnaam se. Naaba se paac ɔnumsin dom ki. Kɛse tap ɓo naai an dim ey ne? 'Deekin 'ɓaado utu am noogo!»

⁴¹ Num Mɛljege tɛrlin ɔ: «Mart, Mart, naai se uun nirli do nakge tun paacn kɛn naai tɛd se; taa naan se ɓo naai 'baate roi tak tak ɔ 'tɛdi ɓaa kaam ara kaam ara.

⁴² Num Mart, 'booyo. Naka kalan sum ɓo jiga cir paac. Kɛn se ɓo Mari bɛɛr uunga. Num nakn Mari bɛɛr uun se, nam ansin kɔn kɔɔf eyo.»

11

*Isa dooy jee metin ki gɛn keem *Raa (Mt 6.9-13, 7.7-11)*

¹ Bii kalan Isa ing gɔtɔ kaam kalan bini, gɛn keem Raa. Kɛn naan jaay eem Raa aas se, maakn jeege tun metin ki se, deb kalan ɓaado tɔnd metina ɔ: «Mɛlje, 'dooyje gɛn keem Raa aan gɔɔ kɛn Jan dooy jee metin ki se.»

² Isa taaddɛn ɔ: «Kɛn naase jaay aki keem Raa num, 'deekki ɔki:

Bua, ɔn jeege paac ai jeeli naai kali ki sum ɓo Raa. ɔn naai ɓo kɔsn gaara do jeege tu paac.

³ ɛɗjeno kɔsn kɛn ajen kaasn ɓii-raa.

⁴ 'Tɔɔlje *kusinje taa naaje kic ɓo k'tɛdn kaldɛ jeege tun paacn kɛn tujjenga naaje ki kici.

ɔnte 'kɔnje k'kɛnd maakn nakn naam ki.»

⁵ Gɔtn se Isa deekɛn daala ɔ: «Kɛn maakse ki se jaay, deb kalan ɔk mɛdɛ ɔ mɛdin se ɓaado ɔnin daan nɔɔr ki ɔ tɔnd metin ɔ: «Mɛduma, ɛdumo tu mappa mɔtɔ,

⁶ taa maakŋ mɛdʊmge tu se, deb kalan ɓaadɔga mɛrtɛ ɔtʊm ki, naɓo maam m'ɔk dim m'aŋ kɛd eyo.›

⁷ Num kɛn debm maak ki se jaay, tɛrlin ɔ: ɔnum, m'toodn kaam kalan. Bɔrse kaam taarum lɛ m'gaasinga, ɔ maam m'ute gɛnumge paac kic lɛ, k'toodga. Bin num, maam se m'kɔŋ kiin jaay m'ai kɛdn mapp eyo.›

⁸ Gaŋ 'booyki m'asen taada: naan 'kiin an kɛd se taa gaaba se mɛdn sum eyo, num taa naan dɔɔk taar tɔnd mɛta ɔŋ ey se ɓo, naan 'kiin an kɛda.

⁹ «Maam m'deeksen m'ɔ: 'lee 'tɔndki mɛta ɔ j'asen kɛda, 'lee 'jeki ɔ naase aki kɔŋ, 'lee 'tɔndki kaam-taara ɔ j'asen kɔɔɔ.

¹⁰ Deere, debm tɔnd mɛta se j'an kɛdɛ, debm je se 'kɔŋ ɔ debm tɔnd kaam-taara se lɛ, j'utu j'an kɔɔɔ.

¹¹ 'Saapki tu, maakse ki se bubm gay jaay, goonin tɔnd mɛtn kɛnjɛ ɔtin ki num, naan an kɔŋ kɛdn wɔɔɔ ne?

¹² Ey lɛ, kɛn tɔnd mɛtn kaaɓm kɔrɔŋɔ se, an kɔŋ kɛdn iin ne?

¹³ Naasen jeegen kɛn jig ey se kic ɓo 'jeelki kɛdn nakŋ bɛɛ gɛnsege tu. Num mɛt kando Bubm kɛn maakŋ raa ki 'kɛdn *Nirl Salal jeege tun tɔnd mɛtin ey ne!›

*Isa ɔɔ *Bubm sitange*

(Mt 12.22-45; Mk 3.22-30)

¹⁴ Gaaba kalan bini ɔk kɔɔŋ sitan ɔ naan ɔŋ taad taar eyo. Bii kalan, Isa tuurin sitan se naatn ron ki. Kɛn sitan jaay teec ɔnin se, gaabm ɔŋ taad taar ey se baag taadn taara cɛy. ɔ kɛn jee dɛnge aak se nakŋ se deel dode ɔɔ ɔkden taad eyo.

15 Num gan maakde ki se jee kandum deek oo: «Ute Belzebul, naan ken Bubm sitange se bo, naan tuur sitange ro jeege tu.»

16 Metingen kuuy se je an naam se, tond metin oo n'aden tedn nakn-kooom ken naade an kaakn jeel ro ki, ken booyo maakn raa ki.

17 Gan Isa jeel maak-saapde dey se, deekden oo: «Maakn taa naan gaar ken jeenge taarde ok metn naap eyo oo baagga tedn booro ute naapa se, naan se utu terece oo gotin utu 'toodn kuudu.

18 Naase ooki: ute tooon Bubm sitangen Belzebul se bo, maam m'tuur sitange ro jeege tu. Ken Bubm sitange ted booro ute ro naan malin se, bin se naan topga rona. Ken bin num, gaarin se naan an kkn oo do?

19 Naase ooki: maam m'tuur sitange ute ro Belzebul se; num jee metse ki se, ken edden tooo jaay tuur sitange se, nana? Bin num naade mala se bo asen kkn booro dose ki.

20 Num gan ken maam jaay m'tuur sitange ute tooon Raa deer num, kese *maakn Gaar Raa se booy aanga gotse ki.

21 Ken debm gaabm booro jaay ing ute boarin been ki oo ken naan jaay boob been jiga se, maalinge se 'kon kut eyo.

22 Num gan debm kuuy ken tooon cirin jaay baado oocinga oo cirina jaay tosn ute booringen naan ondo do ki se num, maalinge se, naan an tosn nigin jeege tu.

23 «Debm jaay ute maam ey se, naan se debm taamooyuma oo debm jaay noogum gen tusn jeege ey se, debm bin se wookden wooko.»

Sitan ɔk tɛrl gɔtɪn ki

²⁴ Tɛr Isa taadden ɔɔ: «Kɛn sitan jaay teec ɔŋga nam se, naan ɓaa leedo do kɔd-ɓaarge tu je gɔtn an tɔɔl maakiŋa naɓo naan jaay ɔŋo te ey se. Kɛn naan jaay ɔŋ te ey num, baag taadn ute maakiŋ ɔɔ: «Maam se m'kɔkŋ m'tɛrl gɔtn kɛn m'iinno ro ki.»

²⁵ Kɛn naan jaay ɔk tɛrl aan se, ɔŋ ɓee se j'ɔtinga aac walak ɔɔ nakiŋge se k'rɛɛs k'daapiŋga ute doobiŋa.

²⁶ Gɔtn se naan ɔk tɛrlɛ ɔɔ ɓaa ɔŋo sitangen kuuy cili kɛn kusin cirin naan se daala. Naade ɓaado tɛlɛ end inŋ maakiŋ gaab kɛn se ɔɔ kinŋ gaabm se tɛrl ɓaa tɛd kusin cir kɛn deet se daala.»

Maak-raapo jeege tun uun taar Isa

²⁷ Kɛn Isa jaay utu taad taad taarin se, menda kalan uun mindin raan daan jee denge tu ɔɔ deekin ɔɔ: «Mend kɛn ooji naai ɔɔ kɛn naai aayo sin se, ɔŋ maakiŋ 'raapm aak eyo.»

²⁸ Gaŋ Isa tɛrlin ɔɔ: «Jeegeen booy taar Raa ɔɔ ɔkin maakde ki se ɓo ɔŋ maakdege 'raapm cir daala.»

Isa uun maan nakiŋ-kɔɔɓm kɛn Raa tɛdo ute Yunus

(Mt 12.38-42)

²⁹ Aan gɔɔ jeege baag tus tɛdn den se, Isa baagden taad ɔɔ: «Jeegeen duni kɛn ɓorse se, jee jig eyo. Ɔɔ naade je kaakiŋ nakiŋ-kɔɔɓɔ, naɓo nakiŋ-kɔɔɓm naade an kaakiŋ jeel ro ki se, tecŋ aan gɔɔ kɛn gen Yunus se sum.

³⁰ Aan gɔɔ nakiŋ aan do Yunus ki jaay taad jeege tun Ninib ki taa an kaakiŋ jeel ro ki Raa ɓo ɔlino gɔtde ki se*, *Goon Deba se utu 'tɛdn bin kici, taa

* **11:30** Aak Yunus 3.3-5.

'taadn jeege tun duni ken borse se, an 'kaakn jeel ro ki naan kic Raa bo olino.

³¹ Bii ken Raa an kojn booro do jeege tu se, naelgen iino kaam kaam booyo† gōtn duni daar ro ki se utu kōkn mind jeegen duni ken borse se. Taa naan iino gōtn dōkō gen booy taar Gaar Salomon debm jeel-taara se, o 'booyki, debm jeel-taar ara se, cir Salomon se daala.

³² Bii ken jaay Raa an kojn booro do jeege tu se, jeegen Ninib ki se kic utu 'kōkn mind jeegen duni ken borse. Taa naade se booy uunga taar Yunus o terlga maakde do Raa ki, anum 'booyki, debm ara se cir Yunus se daala.»

Kaama se aan gō lōmpōn roa

(Mt 5.15, 6.22-23)

³³ Ter Isa taadden o: «Nam jaay oōga lōmpō num oyiñ metn dim ki eyo ey lē deebiñ ute dim eyo, num j'uun j'olīn raan ro kaag ki taa jee end gōtn ese 'kaakn gōtn wōoro.

³⁴ Kaami se, naan bo lōmpōn gen roi. Bin num ken kaami jaay lapi se, roi te deniñ paac kic ing maakn gōt ken wōoro. Num ken kaami jaay kōōnō num, roi ute deniñ paac kic maakn gōt ken oōdō.

³⁵ Bin se, ond kōndō ute gōtn wōor ken naai okse, oñte kōniñ 'tedn gōtn oōdō.

³⁶ Ken kingi jaay paac ing gōt ken wōor se o ken dim oōd oōkō kic gōtō roi ki num, bin se, kingi ute deniñ paac se, 'tedn gōtn wōoro aan gō lōmpōn ken lee wōori gōtō kelen se.»

*Isa mooy *Parizige*

(Mt 23.1-36)

† 11:31 Aak 1Gar 10.1-13.

37 Kɛn Isa utu taad taad bɔrt sum ɓo, kɔf Parizi kalan bini danjɩ ɔɔ k'baa kɔsn beɛn ki. Kɛn naade jaay aan se, naade toof ute cɛɛsde jaay ɓo baag kɔsɔ do tabil ki.

38 Kɛn kɔf Parizi jaay aak Isa tug te jin aan gɔɔ kɛn naade lee tug se ey sum ɓo, baag kɔsɔ se, naan aak se ɔkiɩ taad eyo.

39 Gɔtn se Mɛljege deek kɔf Parizi ki ɔɔ: «Naase Parizige se, naase 'tugki naagɩ nakgen naase 'lee aayki ɔɔ ɔsnki se aac walak, num gan maakiɩ tap ɓo ɔniɩki dooc ute saapm gen ɓoogo ute nakgen *kusina.

40 Kale jee derlge! Raa kɛn ɔbo daa roi se, kɛn maak ki kic naan ɓo debm kɔbiɩ ey la?

41 Nakɩ naase ɔkki maakɩ baay kɔssege tu se, ɛdiɩki *serke jee daayge tu, bin jaay ɓo maakse 'tedn aak beɛ naan Raa ki.

42 «Num naasen Parizige utu asen tedn ɔɩ aak eyo, taa nakgen naase ɔkki seɛm seɛm kɛn 'lee tɔmbki maakɩ taadsege tu kɛn tedɩ nijimi ute naksegen maakɩ jinen ki se kic ɓo, naase 'lee 'nigɩki gɔtɔ kaam sik ɔɔ kɛn kaam kalan se, naase 'lee ɛdiɩki Raa ki. Naɓo naase 'tedki nakge ute doobiɩ eyo ɔɔ 'jeki Raa eyo. Beɛki num, naase aki tedn nakgen ute doobiɩna ɔɔ aki je Raa jaay ɓo, naksegen kɛn naase 'lee ɛdki serke Raa ki seɛm seɛm se kic ɓo, ɔɩten 'dirigɩki kici.

43 «Naasen Parizige utu asen tedn ɔɩ aak eyo, naasen kɛn 'ɓaakiga maakɩ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, 'jeki ɔki naase ɓo aki kiɩg naan ki. ɔɔ kɛn aankiga bɔɔr ki kic le, 'jeki ɔki jeege ɓo asen tedn tɔɔse naase ki ɓo deete.

44 «Utu asen tɛdn ɔn aak eyo, naasen kɛn 'tecki aan gɔɔ yogen k'duubde maakɲ baad ki kɛn jeege ɔn aakde eyo, jaay lee do ki se‡.»

45 Gɔtn se debm jeel taadn tɔkɲ mɛtn Ko Taar Raa kalan bini deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, taar kɛn naai inɲ 'taad se, kɛse naai 'naajjen naaje kici.»

46 Gaɲ Isa tɛrlɲ ɔɔ: «Naasen jee jeel taadn tɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se utu asen tɛdn ɔn aak ey kici, taa naase 'tuun 'tɔndki daam deer se do jeege tu, num naase, ute goon jisen baat se kic ɓo utɲki eyo.

47 «Utu asen tɛdn ɔn aak eyo naasen 'lee iɲ 'daapki do baadn jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiɲa ɔɔ naade se ɓugsege ɓo kɛn tɔldeno.

48 Kɛn bin num, naase ute bubsege se taarse kalan; jee taad taar teeco taar Raa ki se, naade ɓo jee tɔldeno ɔɔ naase ɓo jee kiɲ do baaddege.

49 Taa naan se ɓo, Raa kɛn jeel-taar mala mala se taado ɔɔ: M'utu m'aseno kɔl jee taad taar teeco taarum ki ute jee kaan naabumge ɔɔ mɛtiɲge naade utu adɛn tɔɔɔ ɔɔ mɛtiɲgen kuuy se, naade utu adɛn dabara.

50 Taa naan se ɓo, jee duni kɛn ɓorse se, taa moosn jeegen taad taar teeco taar Raa ki se, naan utu adɛn kɔkɲ mindde do yodege tun baago kaad kɛn Raa utu aalo kaal do dunia,

51 kɛn iɲo do yo Abel ki bini aan do yo Zakari, kɛn k'tɔliɲo daan *gɔtn kɛn k'lee k'tɛdn sɛrke Raa ki ute *Bee Raa. Deere, 'booyki m'asɛn taada: jee duni kɛn ɓorse se Raa utu adɛn kɔkɲ mindde.

‡ 11:44 Do dɔkiɲ se Yauɲge jaay leega do baad ki num, saap ɔɔ naade tɛdga aak kusu naan Raa ki.

52 «Naasen jee jeel taadn tɔɔkɔj mɛtn Ko Taar Raage se utu asen tɛdn ɔɔn aak eyo! Taa naase 'gaaskiga doobm ken 'kɔl jeege gɔtn Raa ki ɔɔ naase malinge lɛ 'baate kendki, ɔɔ jeegen je kendɛ se lɛ, naase 'gaasɛeki doobo.»

53 Ken Isa jaay taadnan taariɔa ɔɔ teeco teec gɔtn ese se, jee jeel taadn tɔɔkɔj mɛtn Ko Taar Raage ute Parizige se iin roɔ ki cɛy ɔɔ naade baag tɔnd metin do taarge tu dena.

54 Do taarge tun Isa taad se, naade goomin ken naan jaay taad tujinga num, naade an kɔkɔj mindina.

12

Jee taad tal ɔɔ naade se jee Isage

(Mt 6.12, 10.16-39)

1 Kaad ken se, jeege tus dupu kando kando bini baag tuum naapa. Gɔtn se Isa baag taadn jeege tun metin ki se bo deete deekden ɔɔ: «Naase se, ɔndki kɔndɔ ute ɔrom *Parizige. ɔrom naade se je taadn ɔɔ naade tɛd rode aan gɔɔ naade bo jee taad taar met ki.

2 «Taa kaadin jaay utu 'kaan se, nakɔj paacɔj j'ɔyinga kɔy se, utu toodn tal. ɔɔ nakɔj bɔrse k'jeelki metin ey se, j'utu j'anɔki jeele.

3 Bin bo, nakɔj paacɔj naase 'taadinɔki maakɔj nɔɔr ki se, 'baa 'taadinɔki jeege tu ute kaam kaada. Nakɔj ken naase 'booyinɔki k'taadsen naan ki mɛtn bisege tu maakɔj bee ki se, 'wɔɔkinɔki do beege tu kici.

4 «Mɛdumge, taar se maam m'taadsen naase ki: ɔnte 'beerki jeege tun 'tɔɔl daa roa, num mɔɔtn asen kɔj tɛdn dim ey se.

⁵ Num 'booyki m'asen taadn debm ken naase anki beere: 'beerki deb ken ooykiga kic bo, naan ok tɔɔŋ ken asen kɔl maakŋ pood ken gen daayum. Deere, 'booyki m'asen taada: kɛse bo debm ken naase anki beere.

⁶ «'Jeelki, yeelge sɛɛm sɛɛm mii se k'dugin ute kɔbɔɔ di sum ey la? Ute naan se kic bo, *Raa ɔŋ dirig kalan maakde ki eyo.

⁷ Num gan naase se bini bɛɛkŋ dosege se kic bo, Raa jeelin kalan kalan. Bin se, ɔnte 'beerki! Naan Raa ki se naase 'cirki yeelge se dɔkɔ.

⁸ «'Booyki m'asen taada: debm taad naan jeege tu ɔ naan debm maam se, maam *Goon Deba kic bo maam m'taadn naan *kɔdn Raage tu m'ɔ naan se debm maama.

⁹ Num debm ken baatum naan jeege tu se, maam kic m'utu m'an baatin naan kɔdn Raage tu.

¹⁰ ɔ debm ken tuj taariŋa ro Goon Deb ki se, Raa an tɔɔl *kusiŋin ese se; num debm ken jaay naaj *Nirl Salal se, naan se Raa an tɔɔl kusiŋin se eyo.

¹¹ Ken naase jaay k'tɔk k'baansenga maakŋ *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se ey le naan gaariŋge tu ɔ gɔtn tɔɔgge tu se num, naase ɔnte 'beerki do taar ken naase aki baa taadn naande ki ken anki nakŋ kɔdn dose.

¹² Taa kaad ken se, Nirl Salal bo asen kɔl naase aki jeel taadn taara naande ki.»

Debm maal debm derle

¹³ Maakŋ jee denge tu se, deb kalan bini baado ɔŋ Isa ɔ deekiŋ ɔ: «Debm dooy jeege, genaam se ɔl nam baa 'taadin, n'baado num maal bubje se ɔ naai bo ajesin nigi.»

14 Gətn se Isa tərliŋ ə: «Debm kən əndum gən kaakŋ mətŋ taarsege ey lə gən nigŋ maalsege se, tap ʒo naŋa?»

15 Tər naaŋ taad jeege tu paac ə: «Əndki kəndə! Ɔə naase se əndki dose daan ki, bəəbki rose ro tama ki. Taa debkilim se, maaliŋ dən aan gəə di kic ʒo, kən əliŋ iŋg se, maaliŋ eyo.»

16 Gətn se tər Isa taadden ute kaal naaŋŋ taara ə: «Debm maala kalaŋ bin se, maakŋ gətiŋ ooj tuun karat karat.

17 Kən naaŋ aak nakiŋ jaay ooj dən se, naaŋ baag taadŋ ute maakiŋ ə: «Baar jaaki tap ʒo, maam m'tədŋ rom m'əə di? Bərə, gətn am kaasn m'an kəmb nakumge se lə gətə.»

18 Tər naaŋ taad ute maakiŋ ə: «Bərse, kəse ʒo nakŋ maam m'utu m'tədə: giijumge se m'aden təkŋ paac naatŋ ə m'kəbŋ kengen kuuy magala magala cir naadege se daala. Kən m'əbdenga jaay aasga num, teenumge ute nakumge paac se, m'aden tusŋ kəmb maak ki.

19 Gətn se maam m'deekŋ rom ki m'əə: ai roma, 'təəl kəəri gən ʒaara ʒaara, taa kəsə ute kaayi lə, dənə. Taa naan ki se maam m'kəsə, m'kaaye ə m'tədŋ nakgen kən maakum jea.»

20 Num gaŋ Raa deekiŋ ə: «Kələ debm dərle, maakŋ nəər kən ese sum ʒo, naai lə 'kooyo; num nakigen naai 'tusiŋ se, tap ʒo 'kəəpm naŋ ki?»

21 'Booyki! Kəse nakŋ kən utu 'kaan do deb kən tusŋ maala dənə do duni ki, nəbə naan Raa ki se, naaŋ ək dīm ey se.»

*Aalki maakse do Raa ki
(Mt 6.19-34)*

22 Gətn se Isa taad jeege tun mətin ki ə: «Taa naan se ʙo, maam m'deeksen m'ə: taa kose se ənten 'kuunki nirlse taa nakn naase aki kəsə ə taa rose se ənten 'kuunki nirlse do kal ken naase aki tuusu.

23 Taa kose se, naan cir nakn kəsə ə rose se lə, naan cir kala.

24 Aakki tu gaakge se; naade lə əc eyo ə ək teen gen kəj eyo ə giiji lə, naade ək eyo ə gətn kəmb kərbətde kic ʙo, naade ək eyo. Ute naan se kic ʙo, Raa ulde. Num naase se mət kando yeelge se, naase 'cirdəki?

25 Maakse ki se, naņa jaay ute kuun nirlin sum ʙo 'kəj ziidn ʙii kingin do naan ki ne?

26 Ken ese jaay naase əj aasin ki te ey num, gen dī jaay naase uunki nirlse do nakge tun əp ʙaa se?

27 «Aakki tu pəəj nakgen taak bəe maakn kaag ki se; naade se əb kuubu eyo ə ənd cəkə eyo. Nəbə 'booyki m'asen taada: Gaar Salomon do dəkən se, ute maalin den paac se kic ʙo, ʙii kalan əj uus te kal aak bəe tec aan gəə gen naade se eyo.

28 Mu jaaki daar maakn kaag ki ə mətbeeki sum ʙo j'utu j'an təəc se kic ʙo Raa tamarin aak bəe bəe se, mət kando asen kəj kədn kal tuusu naase ki ey ne? Bəre, naase se jee ken aalki te maakse paac do Raa ki eyo.

29 Ə ənte 'kuunki nirlse gen je nakn naase aki kəsə ə aki kaaye.

30 Nakgen bin se paac, jee jeel Raa mal ey ʙo daayum ing saap do ki. Ey num, Bubsen maakn raa ki se jeele nakn ken naase 'jeki.

31 Num naase se 'jeki ʙo Raa kəsn gaara dose ki ə nakgen əp se, naan asəsin kədn do ki.

³² Naasen dɔɔl baatgen cɔkɔ ara, ɔnte 'beerki! Taa Bubsen maakɲ raa ki se, nakɲ kɛn tɔɔlin naan ki se, naase utu aki king ute naana maakɲ gaarin ki.»

Kɔrbɔtn maakɲ raa ki

³³ «Bin se, nakɲ naase ɔkki se, dugin ki naatn ɔɔ gursin se, ɛdin ki *serke jee daayge tu. Bin se gɔɔ naase ɔmbkiga naksege gɔtn 'kɔɲ 'tuj eyo ɔɔ daayum asen toodn kɔrbɔtɔ maakɲ raa ki. Gɔtn naane se, debm ɔoogo gɔtɔ ɔɔ k-ɲɔɔ kic ɔo an kɔɲ tuj eyo.

³⁴ Taa gɔtn maalse ro ki se, gɔtn ese ɔo maak-saapse ing ro ki kici.»

ɔnte 'toodki bia

(Mk 13.33-37; Mt 24.42-51)

³⁵ «Ingi daayum ute kal tɛdn naabse rose ki, ɔɔ ɔnte 'kɔn ki lɔompsege 'kooyo.

³⁶ ɔɔ naase ingki aan gɔɔ jeegen kɛn ing aak kaak kaam mɛlden kɛn utu adɛ tɛrl gɔtn kɔɲ mɛnd ki se. Taa kɛn naan jaay aanga ɔɔ tɔndga kaam taara num, naade an naar kɔɔɔɔ.

³⁷ Maak-raapo naade kɛn mɛldɛ ɔaado ɔɲdɛga jaay naade utu ing king zɛɛr se. 'Booyki bɛɛ m'asen taada: mɛldɛ se, naan mala 'kuun kuusn kal tɛdn naabiɲa adɛn kɔɲ naan ki ɔɔ naan ɔo adɛn kɛdn kɔɔɔ.

³⁸ Maak-raapo naade kɛn mɛldɛ 'kaan daan nɔɔr ki lɔ do mɛtbeeki kɛn adɛn kɔɲ naade utu ing zɛɛr se.

³⁹ «Naase 'jeelki, kɛn mɛl ɔee jaay jeel kaadn debm ɔoogo ano ɔaa num, naan 'kɔn ɔeen se debm ɔoogo an tɛɛɛc eyo.

⁴⁰ Naase kic 'daapki rose, ingki do metekse ki, taa kaadn ken *Goon Deba jaay ade baa se le, naase 'jeelki eyo.»

⁴¹ Gōtn se Pier tōnd metin ə: «Meluma, kaal naagŋ taar ken naai taad se, taad ute naaje sum lōbu ute jeege paac le?»

⁴² Meljege terlin ə: «Debm tēdn naabm metekε ə tuj ərmin ey se ken gay? Naan bō debm ken melin utu an kōŋ jee tēdn naabgen kuuy kaam jinə ə ken aanga kaadn ki num, aden lee 'nigŋ nakŋ kōsə.

⁴³ Maak-raapo debm tēdn naab ken melin aan jaay ŋjin naan utu tēdn tēdn naabm ken naan ŋninsin kaam jin se.

⁴⁴ 'Booyki bεε m'asen taada: debm tēdn naabm bin se, melin utu an kōŋ nakinge paac kaam jinə.

⁴⁵ Num gan ken debm tēdn naabm se jaay taad ute maakin ə: Melum se ade kōŋ terl yōkōd eyo, ə gōtn se naan iin baag tōnd jee tēdn naabgen mēndge ute gaabge, jaay naan əsə ə aay oono.

⁴⁶ Gan mel gaabm ese se, biin jaay naan ano terl se, naan ənd eyo ə kaad ken naan aan kaan kic le, naan saap do ki eyo. Ken melin jaay aanga num, utu an tuur naata ə an kōlin 'dabar ute jee ken baate kaal maakde do Raa ki.

⁴⁷ Debm tēdn naabm ken jeel naabm ken melin maakin jen ro ki se, nabō ŋ tēdn te ey se, naan se melin utu an kōnd den aak eyo.

⁴⁸ «Num gan debm tēdn naabm jeel eyo naabm ken melin maakin jen ro ki se, ken naabin se jaay tujga kic num, j'an kōndin kaam dōdŋnki sum.

«Taa naan se bō, debm ken j'edŋga nakge den num, k'je gōtin ki kic bō denə ə debm ken j'ōŋga

nakge den kaam jin se, j'utu k'tond metn nakge dena gōtin ki kici.»

*Taa Isa se jeege utu 'gaan ute taasdege
(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Isa taad ɔ: «Maam se m'baano ute poodo do naan ki ɔ m'je poodn se 'kəkɔ.

⁵⁰ Kɔr naan se kaan se, maam m'ok *batem dubar ken maam m'utu m'batizi. Naan se ɔ, nakj deerum ken inj booyum bini m'utu m'an tɛdn 'kaasn jaay se.

⁵¹ «Ōnten 'saapki ɔki maam se m'baano ute lapia ɔ do naan ki. Gɔtɔ! 'Booyki, m'asen taada: maam se m'baado ɔ gen gaan jeege ute naapa.

⁵² Taa naan se ɔ, naan ki se, jee maakj ɔede ki mii se utu gaan ute naapa. Maakde ki se, jee mɔtɔ taarde 'kɔj kɔkj metn naapa ute jee di eyo ɔ jee di se kic ɔ taarde 'kɔj kɔkj metn naapa ute jee mɔtɔ eyo.

⁵³ Naade utu gaan ute naapa: bubu se, utu 'gaan te goonin gaaba ɔ goon gaaba se, utu 'gaan ute bubin kici; ko se, utu 'gaan ute goonin menda ɔ goon menda se, utu 'gaan ute kɔna kici. Moom menda se, utu 'gaan ute mend goonina ɔ mend goono se, utu 'gaan ute moomin menda kici.»

Jee se jeel kaakj kaadn nakge

⁵⁴ Isa taad jee denge tu daala ɔ: «Ken naase jaay aakkiga gapara ɔsga metn raa ki num, ɔorse sum ɔ naase naar ɔki maane utu ade ɔaao. ɔ maane se ɔaado deere.

⁵⁵ Kɛn naase jaay aakkiga kuulu baagga kəl ɓaa kaam kaam bɛrɗe se*, naase ɔɔki, jaaki se gɔtɔ utu 'kəŋgɔ ɔɔ gɔtɔ ɓaado ɔŋg deere.

⁵⁶ Kɛn naase jaay 'jeelki kaakŋ jeel kaadŋ nakgen kɛn tɛɗ do naaŋ ki, ute kɛn tɛɗŋ maakŋ raa ki num, 'tɛɗ ɔɔ dɪ jaay 'jeel ɔkki mɛtn nakgen kɛn deel daanse ki ey se? Naase se jee kɛn saap ɔkki mɛtn nakge eyo.

'Daap taari ute debm taamooyi

⁵⁷ «Gɛn dɪ jaay naase ɔŋ aak ɔkki mɛtn nakgen gɛn tɛɗ ute doobiŋ ey se?

⁵⁸ Taa naaŋ se ɓo, kɛn naai 'ɓaa ɓaa gɔtn kəjŋ bɔɔr ki num, doob ki se, ute debm taamooyi se naai ai kaami daap taari. Ey num, ɓɛɛ, naaŋ ai ɓaa kəli gɔtn debm kəjŋ bɔɔr ki ɔɔ debm kəjŋ bɔɔrɔ se lɛ ai kəli gɔtn asgarge tu ɔɔ asgarge se, ai kəkŋ kəli danɗay ki.

⁵⁹ 'Booy m'ai taada: nakŋ doi ki paac se, bini kəbɔrɔ kic ɓo ɔg naŋiŋ te ey se, naai 'kəŋ teecŋ maakŋ danɗay ki eyo.»

13

*Bɔrse 'tɛrlki maakse do *Raa ki*

¹ Kaad kɛn se, jee mɛtiŋge ɓaado taad Isa ki taa Galilegen ɓaado tɛɗŋ *sɛrke jaay ɓo, Pilat tɔɔlde kaad kɛn naade tɛɗ tɛɗ sɛrke se.

² Gɔtn se Isa tɛrlɗen ɔɔ: «Saapm naase ki num, ɔɔki Galilegen kɛn Pilat tɔɔlde se ɓo, tɛɗga jee *kusiŋ cir Galilegen ɓaa se paac la?

* **12:55** Taa naaŋ *Israel se gapara ute maane se ɓaado kaam kaad tooɕŋni.

³ Gətə! 'Booyki m'asen taada: ken naase jaay 'terlki te maakse do Raa ki te ey se, naase paac utu aki 'kutn bin kici.

⁴ Lə jeegen sik-kaar-martn ɓee jɛrlɛ k'danɪ̃ Siloe ken ooc doɗe ki jaay tɔɔɗe se, ɓen naase ki num, jee Jeruzalem ki te dɛndɛ se, ɔki naaden ken ooy se ɓo, jee kusinge cir jee ɓaa se paac la?

⁵ Gətə! 'Booyki m'asen taada: ken naase jaay 'terlki te maakse do Raa ki ey se, naase paac utu aki 'kutn bin kici.»

Kaal naagɲ taara ro ko ba ken ooj eyo

⁶ Gətn se Isa taad ute kaal naagɲ taara ɔ: «Gaaba kalaɲ ɔk ko ba maakɲ jinɛniɲ ki ɔ naaɲ ɓaado je koojiɲa, naɓo ɔɲ te koojiɲ eyo.

⁷ Gaɲ naaɲ deek deb ken tɛɗiɲ naaba maakɲ jinɛniɲ ki se ɔ: «Aaka, ko kaagɲ se maam m'leega ɓaara mətɔ ɔ m'je koojiɲ naɓo m'ɔɲ eyo. Bɔrse ɔg 'gaan undiɲ naatn, taa naaɲ lɛ daar gaas gətɔ cɛɛ sum.»

⁸ Num debm tɛɗn naaba se tɛrliɲ ɔ: «Mɛluma, ɔɲumsiɲ ɓen ɓaara kalaɲ daala; maam m'aɲ kudn mɛtiɲa ɔ m'utu m'aɲ kɔmb yɛɛɲɛ.

⁹ Bin sum ɓo ute naaɲ se kɔr ɓaar kuuy se, sɔm utu 'koojo daam; ken naaɲ jaay ooj te ey lɛ, aɲ kɔgɲ kund naatn.»»

*Isa ɛɗlapia mɛnd ki *ɓii sebit ki*

¹⁰ Bii kalaɲ, ɓii sebit ki se, maakɲ *ɓeege tun ken Yaudge lee tusn maak ki se, gətn se Isa ɓaa ɛnd maakɲ ɓee ken kalaɲ ɔ baag dooy jeege.

¹¹ Gətn se, mɛnda kalaɲ ɔk kɔɔɲ sitan ɔ gətn kɔɔɲiɲ ɔkiɲ sum se, ɔkga ɓaara sik-kaar-marta. ɔ kɔɔɲiɲ se ɔkiɲ duruniɲki tɛɗiɲ tap ɓo ɔɲ sɛɛj eyo.

12 Ken Isa jaay aakiñ se, danjina ð taadiñ ð: «Menda 'booyo, maam se m'ððiga doi maakñ kòñi ken lee dabari se.»

13 Gøtn se Isa ðnd jina do mend ken se, ð mend se naar ðñ lapia, iin ðara seej tal ð baag *nookñ Raa.

14 Gañ magal ðee ken Yaudge lee tusn maak ki jaay aak Isa ed lapia mend ki, ðii sebit ki se, naan maakiñ taariña. Gøtn se naan uun mindiñ raan taad jeege tu ð: «'Booyki! Naajege se, j'òkki ðii mæce gen tædn naaba. Bin se, debm je lapia roñ num, ñ'baaðo daan ðiige tun se. Ey num ðii sebit se, ðii tædn naab eyo.»

15 Gañ Meljege terliñ ð: «Aak jeege ken tæf rode aan gò jee taad taargen met ki ara! Maakse ki se, nañ jaay aanga ðii sebit ki num, kòñ kòñ marañina ey le buuriña metn beññ ki ð an tuutn gen ðaa kædn maan ey se?»

16 Num mend se le, naan metjil *Abraam mala, ð aaka, gøtn *Bubm sitange ðkiñ sum se ðkga ðara sik-kaar-marta. Bæeki num, ðii sebit ki se ðo, j'an kòðdn donã maakñ ji Bubm sitange tu se ey la?»

17 Ken jee taamooyinge jaay ðaa booy taar se, sòkòñ ðaa tòlde; gañ jee denggen aak nakñ-kòðgen paacñ naan tæf se, maakde raapo.

Isa aal naagñ taara ute kaam nakñ k'danjin mutard

(Mt 13.31-33; Mk 4.30-32)

18 Gøtn se, Isa ter taadden daala ð: «Ken Raa utu 'kòsn gaar do jeege tu tap ðo 'tecñ aan gò ði? Maam m'an kòmb beye ute ði?»

19 *Maakñ Gaar Raa se, tecñ aan gò kaam nakñ k'danjin mutardn ese se, ken gaaba kalan uun ðociñ

maakŋ jineniŋ ki. Ken naan jaay ɔɔciŋ sum se, naan teece ɔɔ teep tɛd ko kaaga. Bini yeelge kic ɔɔ baado uj kujdege tɛlɛtinge tu.»

Isa taad kaal naagŋ taara ute ɔɔɔmɔ

²⁰ Isa deek daala ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se tap ɔɔ m'an kɔmb beyɛ ute dɪ?

²¹ Naan se tec aan gɔɔ ɔɔɔm ken mɛnda jaay tɔs rujŋ gɛmɛ dooc gɔrn magala ɔɔ ken naan jaay deepiŋga ɔɔ ɔmbiŋga maak ki num, iiniŋ paac se.»

*Doobm ken ɔɔ jeege *maakŋ Gaar Raa ki
(Mt 7.13-14,21-23, 8.11-12)*

²² Ken Isa jaay ɔɔa ɔɔa Jeruzalem ki se, naan aal teeco maakŋ gegerge tu ɔɔ maakŋ naange tu ɔɔ naan ken se, naan lee dooy jeege.

²³ Gɔtn se nam kalan bini tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Mɛluma, jee ken utu kaaj se, baat ey ne?» Gɔtn se Isa tɛrlɛn ɔɔ:

²⁴ «Aayki kaamse endki ute taa doobm baata, taa maam m'deeksen m'ɔɔ: jeege dɛna utu 'je doobm 'kɛndɛ nabo naade an kɔŋ kaas eyo.

²⁵ Ken kaadiŋ jaay utu kaan se, mɛl ɔɔee utu kiini ɔɔ 'gaasn kaam taariŋa ɔɔ naasen aki kɔɔpm naatn se aki baagŋ tɔnd kaam taara aki deekŋ ɔɔki: Mɛlje, ɔɔdjen kaam taara! Gaŋ naan maak ki se asen tɛrl ɔɔ: Naase tap ɔɔ, iinkiro gayo? Maam se, m'jeelsen eyo.

²⁶ Kaad ken naane se, naase anki taadn ɔɔki: naaje se j'ɔso ɔɔ j'aayo ute naai tɛlɛ ɔɔ naai dooy jeege daan doobjeje tu kici.

²⁷ Gaŋ naan utu asen tɛrl ɔɔ: Naase iinkiro gay gay se, maam m'jeelsen eyo. Iikki naatn cɛɛm ki dɔkɔ, naasen paacŋ jee tɛdn *kusiŋge se!

28 Gōtn naane se, naase aki ɓaa keeme ɔɔ aki taan naan̄sege ken aki ɓaa kaakɲ *Abraam, Isak ɔɔ *Yakub ute jee taad taar teeco taar Raa ki paac maakɲ Gaar Raa ki; naɓo naase se, j'asen tuur naatn.

29 Bii ken se, jee m̄etinge se ade kiin̄ gōtn kaada tookɲo ɔɔ jee m̄etinge se ade kiin̄ gōtn kaada toocɲni, ɔɔ kengen m̄etinge ade kiin̄ kaam kaam kooko ɔɔ kengen kuuy se ade kiin̄ kaam kaam ɓooɲo, ɔɔ paac naade ade ɓaa utu tusn 'king kōsn bii laa ki ute maak-raapo maakɲ Gaar Raa ki.

30 'Booyki! Bin ɓo, jee kaam m̄oɔtn se ɓo, utu 'tɛdn̄ jee deet deete ɔɔ jee deet deet se ɓo, utu 'tɛdn̄ jee kaam m̄oɔtn.»

*Isa ute *Eɾɔd
(Mt 23.34-39)*

31 Naan̄ ken se sum ɓo, *Parizige kandum bini ɓaado ɔɲ Isa ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Bere, iin̄ gōti ki se 'ɓaa; taa Eɾɔd se le je ai tɔɔɓ.»

32 Isa tɛrlden ɔɔ: «'Baa ɔɲki k-bukumbɔɔ ken ese ɔɔ 'taad̄in̄ki ɔɔki: 'Booyo, maam se m'tuur tuur sitange ɔɔ m'ed̄ ked̄ lapia jee kooɲge tu jaaki ɔɔ m̄etbeeki; ɔɔ maakɲ ɓii k-m̄ɔtoge tu se, maam m'n̄an̄ naabuma.

33 Bin num, jaaki, m̄etbeeki ɔɔ pelen̄ se, maam m'ɓaa ute naanuma, taa doobiɲ eyo ken debm taad taar teeco taar Raa ki jaay 'kooy Jeruzalem ki ey se.»

Isa eem taa Jeruzalem

34 Isa deek ɔɔ: «Waay Jeruzalem, waay Jeruzalem, naai ken debm tɔɔl jee taad taar teeco taar Raa ki ɔɔ jee ken Raa ɔldeno gōti ki kic ɓo, naai ɓo debm tund tɔɔlde! Met kando, maam m'je m'tusn genige aan

gɔɔ ko kɔrɔŋj kɛn lee tus gɛninge taa bɛɛkɲ keyiŋ ki se, naɓo naase 'jeki te eyo.

³⁵ 'Booyki! *Bee Raase se utu 'toodn kuudu. 'Booyki m'asen taada: naan ki se, naase 'je amki kaak kic ɓo amki 'kɔŋ eyo, bini utu 'kaan kaad kɛn naase utu aki deekɲ ɔɔki: Ɔŋ Melje Raa tɛdn bɛɛŋa do debm kɛn utu ɓaado ute ro naaŋa!»

14

*Ƨɛr Isa ɛd'lapia debm kɔɔŋ ki *ɓii sebit ki
(Lk 6.6-11, 13.10-17)*

¹ Bii kalan se, Isa ɓaa kɔsn maakɲ ɓee magal *Parizige tu kalan bini, gaŋ ɓiin se, ɓii sebit. Ɔɔ jee iŋg gɔtn ese ɔndiŋ kaama tak.

² Gɔtn se gaaba kalan mɔɔɓga mɔɔɓ se, ɓaado ɗaar naaniŋ ki.

³ Naan kɛn se, Isa taad jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage tu ute Parizige tu ɔɔ: «Gɛn naase ki num, ɓii sebit ki se, debm kɔɔŋɔ se j'ɔk ɗoobm j'aŋ kɛdn lapia lɔɓu gɔto lɛ?»

⁴ Gaŋ naade do ɗɛk ɔɔ baate tɛrliŋ taara. Gɔtn se Isa ɔk debm kɔɔŋɔ se, ɛdiŋ lapia ɔɔ ɔŋiŋ ɓaa ɓeen ki.

⁵ Ƨɛr Isa deekden ɔɔ: «Maakse ki se jaay, debm kɛn gooniŋa ey lɛ maraŋiŋa ooc maakɲ bud ki ute ɓii sebit se, 'bɔɔy aŋ naar kuun ey ne?»

⁶ Gɔtn ese, taar kɛn naade 'kɔŋ jaay aŋ tɛrl tap ɓo, ɔk eyo.

'Bɛɛr gɔtn kiŋg kaam mɔɔtn

⁷ Kɛn Isa aak jeegen k'danɗeno gɔtn kɔs ki jaay je je gɔtn kiŋg naan ki se, naan aandiŋ kaa taara ɔɔ:

⁸ «Kɛn naai jaay k'danɗiga gɛn ɓaa kɔsn gɔtn kɔkɲ mɛnd ki num, ɔŋte 'ɓaa kiŋg naan ki. Ey num sɔm,

maakŋ jeege tun k'danɗeno se, nam kuuy magal ciri naai se utu aɗe ɓaa.

⁹ Ɔo debm ken danŋeno se, utu aɗe ɓaa, ai ɗeekŋ ɔɔ: «Mɛɗuma, iin ɔŋ ɓɔtn ese; kɛse ɓɔtn king naai eyo.» Ken naai 'kiin ɓɔtn ese jaay ɓo, 'ɓaa king ɓɔtn kaam mɔɔtn se, naan ken se, naai ɔkɔŋo ai tɔɔɓo.

¹⁰ Num taa naan se ɓo, ken k'danjiga num, 'ɓaa inŋ ɓɔt ken kaam mɔɔtn. Bin se debm danŋi se jaay aanga num ɔɔ aaki naai inŋ king kaam mɔɔtn se, ɓɔtn se naan ai ɗeekŋ ɔɔ: «Mɛɗuma, iin 'ɓaado inŋ naan ki ara.» Naan ken se, jee ken k'danɗeno ɓɔtn kɔs ki se paac ute naai se, naaɗe ai kaaki se ai kaali maak ki.

¹¹ Taa debm nookŋ roŋa raan se, utu 'kɔɔpm baate ɔɔ debm ɔɔp roŋa baat se, roŋa utu 'kookŋ raan.»

Doobm ken anki dan jeege ɓen kɔɔ

¹² Ɔɔtn se Isa taad gaab ken danŋino ɓeen ki se kici, ɗeekin ɔɔ: «Ken naai jaay 'dan jeege katar ki ey ɓe tɛɓer ɓen kɔɔ, ɔŋte danŋo mɛɗige, ɓenaaiɓe, taasige ɔɔ ɔŋte dan jee do daamboogigen jee maalge. Ey num ɔɔm, ɓiin kuuy se, naaɗe utu ai dan kici ɔɔ nakŋ naai eɗɗesingaa se ɓe, naaɗe aisin ɗerl ɓooŋ ki.

¹³ Num gan ken naai jaay 'je kɛɗn kɔsn ɓii laa ki ute maak-raapo num, 'danŋo jee daayge, jee ken kooŋ tujɗege tujɗe, jee ɗekɛɗge ɔɔ jee kaam-tɔɔkge.

¹⁴ Bin se, ai 'ɗeɗi maaki 'raapo, taa nakŋ naai eɗɗen se ɓe, naaɗe aisin kɔŋ ɗerl ɓooŋ ki eyo. Num naan se, *Raa mala ɓo aisin ɗerl ɓooŋ ki, kaad ken naan utu 'dur jee ken ɗeɗ nakge ute doobiŋa daan yogɛ tu se.»

*Isa aal naagŋ taara ute debm kɛn dan jeege been
ki gɛn kɔsɔ*

(Mt 22.2-14)

¹⁵ Maakŋ jeege tun kɛn baado kɔsn gɔtn ese se, deb kalan jaay booy taar Isa taad se, naan deek Isa ki ɔɔ: «'Maak-raapo deb kɛn jaay utu 'baa kɔsn *maakŋ Gaar Raa ki se!»

¹⁶ Gɔtn se Isa tɛrlin ute kaal naagŋ taara ɔɔ: «Gaaba kalan se, tɛd kɔsɔ dɛna ɔɔ naan danjo jeege kic ɔɔ dɛna.

¹⁷ Kɛn kaadn kɔsɔ jaay aas se, gaabm se ɔl debm tɛdn naabin gɛn baa dan jeege k'dandeno gɔtn kɔs ki se, deekden ɔɔ: «'Baakiro ɔrse! Bɛrɛ, kɔsɔ se ooyga.»

¹⁸ Gan gɔtn se, jee kɛn k'dandɛ paac se baag daapm taardege. Debm deet deet se deek debm kɛn j'ɔlinɔ se ɔɔ: «Maam se, m'utu m'dugu dug maakŋ gɔtɔ. Bɛeki num, m'an m'baa kaakin jaayo. Bin se 'baa deekin ŋ'mooyuma, maam se m'kɔŋ kaan eyo.»

¹⁹ Ɔɔ deb kuuy se deekin ɔɔ: «Maam se m'utu m'dugu dug marange sik gɛn tɛdn naaba ɔɔ maam m'je m'aden baa naam gɛn tɛdn naaba. Bin se 'baa deekin ŋ'mooyuma, maam se m'kɔŋ kaan eyo.»

²⁰ Tɛr deb kuuy deekin ɔɔ: «Maam se, m'utu m'ɔk kɔk mɛnda. Taa naan se ɔɔ, maam m'kɔŋ kaan eyo.»

²¹ Kɛn debm tɛdn naabm se jaay tɛrl baa ɔŋ mɛlin se, naan taadin mɛtn taargen k'taadinɔ se paac. Kɛn mɛlin jaay booy se, maakin taariŋa ɔɔ deek debm tɛdn naabin ki se ɔɔ: «Yɔkɔdɔ, 'baa gɔtn jeege lee tusni daan doobge tu maakŋ gɛgɛr ki, 'baa danjo jee daayge, jee kɛn kɔɔŋɔ tujɔeki tuju, jee

kaam-taakge ute jee cekedge 'baandeno gətn ara.›
Gətn se debm tɛdn naabiŋ se iin̄ baa.

²² Kɛn naan̄ jaay tɛrl baado ɔŋ mɛlin̄ se deekiŋ
ɔɔ: ‹Mɛluma, naabm naai ɔlum taariŋ se, maam
m'tɛdiŋoga, gaŋ ute naan̄ se kic ɓo, gətɔ utu tap.›

²³ Gətn se mɛlin̄ deekiŋ ɔɔ: ‹'Baa daan doobge tu
ɔɔ naagŋ salige tu, jee se 'baandeno ute taa tɔɔgɔ taa
ade 'baa utu 'doocŋ maakŋ beem se.›

²⁴ Taa naan̄ se ɓo, maam m'deeksen m'ɔɔ:
maakŋ jeege tun k'danɗeno paac jaay baate baado
se, maakde ki se deb kalan̄ kic ɓo, 'kəŋ nam kɔsum
se eyo.›

*Debm kɛn baate te ron̄ ey se, 'kəŋ tɛdn debm mɛtn
Isa ki eyo*

(Mt 10.37-39)

²⁵ Kɛn jee dɛnge jaay ɓaa ɓaa doob ki ute Isa se,
gətn se naan̄ tɛrl aakde ɔɔ deekden ɔɔ:

²⁶ ‹Debm kɛn je ade ɓaa mɛtum ki jaay, je bubina,
koŋa, mɛndina, gɛninge, gɛnaangen gaabge ute
kɛngen mɛndge cir maama ɔɔ jem te maam cir ron̄
mal ey se, naan̄ 'kəŋ tɛdn debm mɛtn maam ki eyo.

²⁷ Debm kɛn baate kuun kaagŋ j'ansiŋ tupm ro
ki ɔɔ ɔk mɛtum ey se, naan̄ se 'kəŋ tɛdn debm mɛtn
maam ki eyo kici.

²⁸ ‹Taa naan̄ se ɓo, maakse ki se nam jaay je kiin̄
ɓee jɛrlɛ num ŋ'ing naan̄ ki, mɛdn kaakŋ gursiŋ kɛn
an̄ kaasn kiin̄ ɓeeŋ se, jaay ey la?›

²⁹ Ey num, kɛn naan̄ jaay uunga mɛta ɔɔ ɔɓ nan̄iŋ
te ey se, jee deel deel gətn ese jaay aakga num, an̄
tɛrɛcŋ mɛtiŋ ki,

³⁰ an̄ deek ɔɔ: ‹Aakki tu! Gaabm ara ɔɔ iin̄ kiin̄
ɓeeŋ kaca, naɓo ɔŋ aasiŋ te eyo.›

³¹ Kɛn gaar gam jaay ɓaa tɛɗn ɓɔɔrɔ ute gaar kuuy num, naan 'king naan ki, 'kaakɲ asgariŋgen dupu-sik se, 'kaasn tɛɗn ɓɔɔrɔ ute asgargen dupu-si-di jaay ey la?

³² Ey num, kɛn gaar naane utu dɔk sum ɓo, naan 'kɔl jeege gɔtiŋ ki taa j'kɔkɲ taasa.

³³ Bin ɓo, maakse ki se debm jaay ɔnte nakiŋge ey paac se, 'kɔŋ tɛɗn debm mɛtn maam ki eyo.

³⁴ «Deere, nakɲ nijim aan gɔɔ kaata se gɔtɔ. Num kɛn kaata jaay kingiŋ nijim se gɔtɔga num, j'an tɛɗn j'ɔɔ di jaay 'tɛɗn nijim gɔtiŋ ki se?

³⁵ Kɛn kaata jaay kingiŋ teecga se, k'siŋ naan ki lɛ ɔŋ ɗaapm naan eyo ɔɔ ɔŋ tɛɗ gɔtɔ gur eyo. Naan se, bɛɛki num, nakiŋ si naatn sum.» Tɛr naan ɗeekɗen ɔɔ: «Debm kɛn jaay ɔk bi gɛn booyo num, 'booy taar se.»

15

Mɛtn taar baatn iig jaay j'ɔŋiŋa

(Mt 18.12-14)

¹ Gɔtn se *jee tɔkɲ miirge ute jeege jeege paacɲ jeelde naade se jee *kusiŋge se, paac utu ɓaadɔ gɔtn Isa ki gɛn booy taariŋa.

² *Parizige ute jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage kɛn gɔtn ese se, mooy naan ki dir dir ɗeek ɔɔ: «Gaabm se tiŋg ɓo gɛn kɔkɲ jee kusiŋge ron ki sum ɔɔ tɔs ute naade!»

³ Gɔtn se Isa taadɗen ute kaal naagɲ taara ɔɔ:

⁴ «Aan gɔɔ maakse ki se, debm kɛn ɔk baatge kaaru jaay maakde ki se kalan iigga num, baatgen sik-jɛrnan-kaar-jɛrnan kuuy se naan aɗe kɔŋ kɔɗ-ɓaar ki, taa 'ɓaa je kɛn kalan iig kiig se, an je bini anɔ kɔŋ jaay ey la?

⁵ Ken jaay ɓaa ɔɲinga se, naan̄ aɲo kuun kaal daamin̄ ki ute maak-raapo.

⁶ Ɔo ken naan̄ jaay tɛrl ɓaadoga been se, naan̄ 'dan̄ tusn mɛdɪnge ute jee do daambooginge ɔɔ deekden ɔɔ: <'Baakiro, j'aki tɛɗn̄ maak-raapo ute maama, taa baatum iigo se, maam m'ɔɲinga.>

⁷ Bin ɓo 'booyki m'asen taada: maakɲ jee kusinge tu se, deb kalan̄ jaay tɛrlga maakiɲa do *Raa ki num, taa debm ese se jee maakɲ raa ki paac se maakde-raapm don̄ ki cir jee si-jernan̄-kaar-jernan̄ ken an̄ dim eyo gen tɛrl maakde do Raa ki se.»

Metn taar tamman iig jaay j'ɔɲinga

⁸ «Lɔ aan gɔɔ mɛnd jaay ɔk tamma* sik. Ɔo ken kalan̄ jaay oocga num, naan̄ utu 'kɔɔɗɲ lɔɔmpɔ ɔɔ 'kɔɗn̄ maakɲ beɛɲa se bini aɲ je kɔɲ jaay ey la?

⁹ Ken naan̄ jaay ɔɲinga num, naan̄ aɗe dan̄ tusn mɛdɪnge ute jee do daambooginge ɔɔ aden taadn̄ ɔɔ: <'Baakiro, j'aki tɛɗn̄ maak-raapo ute maama, taa tamman iigo se, maam m'ɔɲinga.>

¹⁰ Bin ɓo, 'booyki m'asen taada: ken debm *kusiɲ kalan̄ sum ɓo tɛrlga maakiɲ do Raa ki se, taa debm ese se, *kɔɗn̄ Raage maakde raapo.»

Kaal naagɲ taar gen goon gaabm teec ɔɲ bee bubina

¹¹ Gɔtn se Isa tɛr taadɗen daala ɔɔ: «Gaaba kalan̄ ɔk gaangen gaabge dio.

¹² Goon baat se deek bubin̄ ki ɔɔ: <Bua, maakɲ maalige tun ken naai ooyga num j'ajesin̄ nig se, ɛɗumo beɗuma.> Gɔtn se bubin̄ tooko ɔɔ nigdesiɲa.

* 15:8 Tamma ara se aas kɔɲ nam ken tɛɗ naaba gen ɓii kalan̄.

13 Kεn j'edīn bēdīn jaay tēf bii kandum se, nakiŋge se, naan̄ tōs dugde naatn̄ ɔɔ ute gursn se, naan̄ iin̄ ɓaa taa naan̄ dōkō. Gōtn naane se, naan̄ in̄g cεεpm te gursin̄ se cεrε.

14 Kεn naan̄ jaay ut nan̄ gursin̄ sum se, gōtn se, ɓo end maakŋ naan̄ kεn se ɔɔ tōɔl tēf daama jeege tu ɔɔ ɓo se, ɔlin̄ maakŋ daay ki.

15 Gōtn se, naan̄ iin̄ ɓaa tēdn̄ naaba gōtn gaab ki kalaŋ bini, gaabm se ɔlin̄ n̄'ɓaa n̄'ɓōɔbm kin̄ziringe† maakŋ-gōt ki.

16 Naan̄ je 'kōsn̄ kōjn̄ mōrōmb kεn kin̄zirge lee ɔs se kic ɓo, gaŋ nam edīn̄ eyo.

17 «Gōtn se, naan̄ baag saapm do ron̄ ki ɔɔ taad te maakin̄ ɔɔ: <Nakage, bubum se ɔk jee tēdn̄ naabge kando kando kεn ɔs ɔɔp taarde ki, naɓo maam m'kōn̄ rom gōtn ara m'kooy gεn ɓo ne?»

18 Borse, maam m'kiin̄ tērl̄ ɓaa gōtn bubum ki, m'aŋ ɓaa deekŋ m'ɔɔ: bua, maam se m'tujga naan̄ Raa ki ɔɔ m'tujga naai ki kici;

19 ɔɔ maam se, m'aas te gεn kōŋ tēdn̄ gooni ey sum; aakum aan̄ gōɔ jee tēdn̄ naabige se sum.»

20 Gōtn se naan̄ iin̄ uun̄ ɔoobm ɓee bubina.

«Kεn naan̄ ɓaa ɓaa jaay utu teeco dōk naane sum ɓo, bubin̄ aakin̄ se, εejin̄ don̄ ki ɔɔ naan̄ aan̄ ɓaa dōɔdina, baam ɔkin̄ kaadīn̄ ki.

21 Gōtn se goonin̄ deekin̄ ɔɔ: <Bua, maam se m'tujga naan̄ Raa ki ɔɔ m'tujga naai ki. Ɔŋte 'kaakum aan̄ gōɔ m'gooni sum.»

22 Gaŋ bubin̄ deek jee tēdn̄ naabiŋge tu ɔɔ: <'Baankiro ute kal aak bεε se yōkōɔɔ, uusin̄sinki ron̄ ki, ɔlin̄ki kōɔkō jin̄ ki ɔɔ 'tōlin̄ki saa jεŋ ki.

† 15:15 Yaudge saap ɔɔ kin̄zirge se tēdfega aak kusu naan̄ Raa ki.

23 Ɔk 'baankiro ute goon maraŋ ken eer sal sal se, 'təoliŋki, ɔ ɔ 'tɛdʒeki kəsɔ, taa j'aki tɛdn maak-raapjege.

24 Taa goonum ken ey num ooyga kooy dɛl dɛl se, aajga ɔ naaŋ ken iigga kiig dɛl dɛl se, ɔk tɛrl baadoga beene.› Gətn se naade baag tɛdn maak-raapde.

25 «Kaad ken se, gooniŋ magal se utu maakŋ-gət ki. Ken naaŋ baado baa jaay aan gɔɔr ute bee se, naaŋ booy kaa ɔkga lɛt ɔ jeege daam daama.

26 Gətn se maakŋ jee tɛdn naabm bubinge tu se, naaŋ danɔ deb kalaŋ ɔ tɔnd mɛtiŋ ɔ: «Di ɔ tɛda?»

27 Gaabm se tɛrlin ɔ: «Gɛnaai ɔ baadoga. Taa naaŋ tɛrl baado ɔŋga bubi ute lapi se ɔ, bubi tɔliŋga goon maraŋ eer sal sal se.»

28 Gətn se goon magal se maakiŋ tuju ɔ naaŋ baate kend beene. Naaŋ ken se, bubin teec baado ɔŋiŋa ɔ selin mɛtiŋa.

29 Naɔo naaŋ tɛrl bubin ki ɔ: «'Booyo! Baara baara ɔ, maam m'lee m'tɛdi naabige se aan gɔɔ debm tɛdn naabi sum ɔ bii kalaŋ tap ɔ, m'baate te taari eyo. Ute naaŋ se kic ɔ, bii kalaŋ jaay naai am kɛdn goon biŋi kalaŋ taa m'an tɛdn maak-raapo ute mɛdumge kic ɔ gətɔ.

30 Num gaŋ gooni ken ut naŋo maalige ute mɛnd kɛesn gaabge jaay ɔk tɛrlo se, naai 'təoliŋ goon maraŋ eer sal sal se!»

31 Gətn se bubin tɛrlin ɔ: «Goonuma, naai se daayum utu te maama ɔ maal maam m'ɔk se lɛ, paac gɛn naai.

32 Gaŋ beeki num, baado j'aki kəsɔ ɔ j'aki tɛdn maak-raapjege. Aaka! Gɛnaai se ey num ooyga

kooy dɛl dɛl, nabo aajga ɔɔ naan̄ kɛn iigga kiig dɛl dɛl se, ɔk tɛrl̄ baadoga beene.»

16

Kaal naagɲ taara debm maala ute debm tɛdn̄ naabiɲa

¹ Gɔtn̄ se Isa taad̄ jeege tun mɛtiɲ̄ ki ɔɔ: «Debm̄ maala kalan̄ bin se ɔk debm̄ kɛn naan̄ ɔɲiɲ̄ maaliɲ̄ kaam̄ jiɲa. Bii kalan̄ k'baado k'taad̄iɲ̄ j'ɔɔ: «Debm̄ tɛdn̄ naabi se, ɓɛɛ, utn̄ kut ute maaliɲ̄.»

² Naan̄ ɔl k'dan̄ k'baansiɲo ɔɔ tɔnd̄ mɛtiɲ̄ ɔɔ: «Taar̄ kɛn k'taad̄roi ki se, maam̄ m'booyga. Bin se, 'baado mɛdum̄ maalumge se naanum̄ ki. Taa naan̄ ki se, maam̄ m'ai kɔɲ̄ kɔɲ̄ maalum̄ kaam̄ ji ey sum.»

³ Gɔtn̄ se debm̄ kɛn k'j'ɔɲiɲ̄ maala kaam̄ jiɲ̄ se baaḡ saapa ɔɔ taad̄ ute maakiɲ̄ ɔɔ: «Maam̄ se m'tɛdn̄ rom̄ m'ɔɔ d̄i? Mɛlum̄ lɛ ɔkga te maaliɲ̄ jim̄ ki naatn̄. Borse, gɛn̄ kursu lɛ, maam̄ tɔɔgum̄ gɔtɔ ɔɔ kɛn m'baa lee baaya lɛ, ɔkɔɲ̄ am̄ tɔɔɔ.»

⁴ Maam̄ se m'saap̄ m'ɔɲga nakɲ̄ maam̄ m'tɛda. Kɛn̄ mɛlum̄ se jaaȳ tɔsnga ute maaliɲ̄ jim̄ ki kic num̄, m'utu m'kɔɲ̄ jeegen̄ utu am̄ kɔkɲ̄ jiga.»

⁵ Taa naan̄ se ɓo, naan̄ ɔl k'dan̄o jeegen̄ ɔk sɛɛ mɛliɲ̄ se kalan̄ kalan̄. Debm̄ deet̄ deet̄ se, naan̄ tɔnd̄ mɛtiɲ̄ ɔɔ: «Gɔtn̄ mɛlum̄ ki se, naai tap̄ ɓo uunga sɛɛ kando?»

⁶ Gaabm̄ se tɛrliɲ̄ ɔɔ: «Maam̄ se m'uunga birmil̄ uubu kaaru.» Num̄ debm̄ kɛn̄ naan̄ ɔɲiɲ̄ maaliɲ̄ kaam̄ jiɲa se tɛrliɲ̄ ɔɔ: «'Booyo: maktubm̄ sɛɛi se utu jim̄ ki ara. In̄ḡ naan̄ ki kɛske, 'naar̄ 'raan̄ ɔɔ: maam̄ se m'uunga birmil̄ uubu si-mii.»

⁷ Tɛr̄ naan̄ dɛek̄ deb̄ kuuȳ ki ɔɔ: «Naai uunga sɛɛ kando gɔtn̄ mɛlum̄ ki se?» Naan̄ tɛrliɲ̄ ɔɔ: «Maam̄

m'uunga suwal teen̄ kaaru.» Num debm̄ tēdn̄ naabm̄ se deekin̄ ɔɔ: ⟨'Booyo: maktubm̄ seei se utu jim ki ara. Borse 'raan̄ ɔɔ: maam m'uunga suwal sik-marta.⟩

⁸ Debm̄ ken̄ naan̄ ɔn̄in̄ maalin̄ kaam̄ jin̄a ken̄ derl̄ melin̄ se, melin̄ jaaȳ booȳ nak̄n̄ naan̄ tēd̄ se, naan̄ tɔom̄ina, taa naan̄ ɔn̄in̄ naan̄ se debm̄ metek̄e. Taa naan̄ se ɓo, jee *duni ki ute naapa se, naade metek̄ cir gaan̄ gɔt ken̄ wɔɔɔɔ.»

*Gurs ute *Raa se debkilimi ade kɔn̄ je taa naap ki eyo*

⁹ Tēr Isa taadden̄ ɔɔ: «'Booyki m'asen taada: ɔkki mēd̄ge ute maalsegen̄ ɔn̄in̄ki do naan̄ ki ken̄ tēd̄ga sum ɓo utu 'deel se. Ken̄ maalse se jaaȳ ɓaado utga kic ɓo, bεε ken̄ naase lee 'tēd̄ki jeege tu se an̄ki ɓaa kɔn̄ maak̄n̄ *Bee Raa ki gen̄ daayum.

¹⁰ «Debm̄ j'ɔn̄in̄ nak̄n̄ cɔkɔ kaam̄ jin̄ jaaȳ ɔkin̄ jiga se, ken̄ j'ɔn̄in̄ nak̄n̄ den̄ kic ɓo naan̄ an̄ kɔk̄n̄ jiga. Ɔo debm̄ j'ɔn̄in̄ nak̄n̄ cɔkɔ kaam̄ jin̄a jaaȳ naan̄ ɔn̄ ɔkin̄ te jig ey se, ken̄ j'ɔn̄in̄ nak̄n̄ den̄ kic ɓo, naan̄ an̄ kɔn̄ kɔk̄n̄ jig ey kici.

¹¹ Ken̄ maal do naan̄ ken̄ utu 'deel se jaaȳ naase ɔn̄ ɔkin̄ki te jig ey se, Raa se asen̄ kɔn̄ kēdn̄ maal mala mala ken̄ maak̄n̄ raa ki ey se kici.

¹² Ken̄ maal naase ey jaaȳ ɔkin̄ki te jig ey se, nan̄a jaaȳ ase kēdn̄ maal naase maalinge kaam̄ jise se?

¹³ «Deb kalan̄ se 'kɔn̄ tēdn̄ naaba gɔtn̄ melge tu kaam̄ di eyo. Ken̄ naan̄ ɓo tēd̄ naaba gɔtɔ kaam̄ di num, deb kalan̄ naan̄ an̄ kɔɔdn̄ kundu ɔɔ deb kalan̄ naan̄ an̄ jea; ey lε deb kalan̄ se, naan̄ an̄ kɔk̄n̄ ɔn̄ɔ ɔɔ ken̄ kuuy se, naan̄ an̄ kaal maak̄ ki eyo. Taa naan̄

se 6o naase aki 'kəŋ tɛdn naabm Raa ɔɔ ute gɛn gurs se taa naap ki eyo.»

14 Gaŋ *Parizigen jee je gursge se jaay booy taar Isa taad paac se, naade tɛɛciŋ mɛtiŋ ki.

15 Isa deekden ɔɔ: «Naase se 'jeki 'taadn rose naan jeege tu aan gɔɔ jee kɛn tɛdn nakge ute doobiŋa; num gaŋ Raa se, jeel nakŋ maakse ki. Taa naan se 6o nakŋ aak bɛɛ naan jikilimge tu se, naan Raa ki se naan aakiŋ se aakiŋ kus.

16 «Kaadn kɛn Raa ɛdo *Ko Taariŋ *Musa ki ute gɛn jeege taad taar teeco taar Raa ki se iŋg bini aan do Jan-Batist ki. Num kɛn Jan-Batist aan sum se, k'baago taad Labar Jiga gɛn *maakŋ Gaar Raa se jeege tu ɔɔ naan kɛn se, naŋa naŋa kic 6o aay kaamiŋ je kɛnd maak ki.

17 Maakŋ raa ute do naanŋa se deeliŋ 'kɔɔŋ eyo, na6o taargen k'raaniŋo maakŋ Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, diŋiŋ cɔkɔ kic 6o, 'koocŋ naan ki eyo.

18 «Debm jaay piir te mɛndiŋ se ɔɔ ɔk mɛnd kuuy se, debm bin se aan gɔɔ debm teec ɔŋ mɛndiŋa ɔɔ 6aa ɛɛs mɛnd nam. Ɔɔ debm ɔk mɛnd gaabiŋ piiringa piir se, naan kic aan gɔɔ debm teec ɔŋ mɛndiŋa ɔɔ 6aa ɛɛs mɛnd gaaba.»

Debm maala ute Lazar
(Lk 12.15-21, 6.20-21,24-25)

19 «Gaaba kalaŋ bin se ɔk maala dena. Naan tuus kal ute roŋa dɛɛɛ ɔɔ 6ii-raa ɔs bɛɛ ɔɔ iŋg ute maradiŋa.

20 Gaŋ gaaba kalaŋ bin se, k'daniŋ Lazar. Naan se debm daaye ɔɔ roŋ se taan-du sum. Naan lee toof taa doobm gaab kɛn debm maala se.

21 Naan̄ je k̄asn̄ ken̄ si b̄oor̄ gaab̄ ken̄ se kic̄ 60
 ɔŋ eyo. Num̄ t̄er̄ do naan̄ ki se, b̄esgē baadō t̄oon̄
 taan̄-duña.

22 Ken̄ debm̄ daaȳ jaaȳ ooȳ se, *k̄od̄n̄ Raagē uun̄
 baansin̄ maak̄ŋ raā ki c̄εε̄ *Abraam̄ ki ɔɔ̄ ḡotn̄ se,
 debm̄ maalā se kic̄ 60 ooyō ɔɔ̄ k'baā k'duubiña.

23 «Maak̄ŋ b̄eē yogē tu se, debm̄ maalā baaḡ k̄ood̄
 yeεbiña, ɔɔ̄ maak̄ŋ k̄ood̄ yeεbiñ̄ ki se, naan̄ und̄
 kaamin̄ aak̄ Abraam̄ ute Lazar̄ in̄ḡ kin̄ḡ c̄εε̄ŋ̄ ki d̄ok̄
 naane.

24 Ken̄ naan̄ aak̄ Abraam̄ se, naan̄ ɔɔ̄ ɔȳ dan̄ŋ̄
 ɔɔ̄: «Abraam̄, bua, ε̄jum̄ dom̄ ki. ɔl̄ Lazar̄ 'baā
 'k̄al̄ goon̄-jin̄ maan̄ taā adē b̄aā am̄ kaad̄n̄ maane
 r̄oon̄um̄ ki, taā maak̄ŋ p̄ood̄ ken̄ ara se, maam̄
 m'utū m'ɔɔ̄d̄ yeεbum̄ kusin̄ aak̄ eyo.»

25 Ḡotn̄ se Abraam̄ deekin̄ ɔɔ̄: «Goonuma, 'saap̄
 tu. Do naan̄ ki se naaī ɔŋogā b̄εε̄, gan̄ Lazar̄ se
 ɔɔ̄dogā yeεbiña. ɔɔ̄ b̄orsē ḡotn̄ ara se, naan̄ ɔŋgā ḡotn̄
 b̄εε̄ ɔɔ̄ gan̄ naaī l̄ε̄ ɔŋgā ḡotn̄ k̄ood̄n̄ yeεb̄ε.

26 'Jeele, daan̄ naajē ute naasē se, j'ok̄kī ḡoō ma-
 galā ɔɔ̄ j̄erl̄ zuzu, taā jeē ḡotn̄ ara jaaȳ jē b̄aā ḡotn̄
 naasē ki se naadē 'k̄oŋ̄ b̄aā eyō ɔɔ̄ jeē ḡotn̄ naasē ki
 jaaȳ jē ɔɔ̄ adē b̄aā ḡotn̄ naajē kic̄ ara l̄ε̄ adē k̄oŋ̄ b̄aā
 eȳ kici.»

27 «Ḡotn̄ se debm̄ maalā deekin̄ ɔɔ̄: «Ken̄ bin̄ num̄,
 m'leemī n̄oō m̄etī ki, Bua, ɔl̄ Lazar̄ se 'baā k̄oŋ̄ jeē ken̄
 maak̄ŋ b̄eē bubum̄ ki se.

28 Taā maam̄ se m'ok̄ genaagen̄ gaabgē mii. ɔŋ̄
 naan̄ aden̄ b̄aā taadā, taā naadē adē b̄aā ḡotn̄ k̄ood̄
 yeεb̄ ken̄ ara eȳ sum̄.»

29 Abraam̄ deekin̄ ɔɔ̄: «Naadē ok̄ *Kō Taar̄ ken̄ Raā
 ε̄dō Musā ki ute Kitap̄m̄ gen̄ jeē taad̄ taar̄ teecō taar̄
 Raā ki do d̄okiña; ɔŋ̄dē naadē 'booȳ taar̄ naaden̄ se.»

³⁰ Ganj debm maala se tərɪl Abraam ki ɔ: «Bin eyo, Abraam bua. Kən debm ooyga kooy jaay ɓaa ɔŋdega ɔ taaddenga se, naade 'tooko ɔ 'tərɪl maakde do Raa ki.»

³¹ Naan kən se Abraam tərɪɪŋ ɔ: «Kən naade jaay took uun te Ko Taar kən Raa ɛdo Musa ki eyo ɔ ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋ ey se, kən debm ooyga kooy jaay dur daan yoge tu ɔ ɓaa ɔŋde kic ɓo, naade 'kɔŋ tookŋ taariŋ eyo.»»

17

*Nakŋ ɔot deba doobm *Raa ki (Mt 18.6-9,21-22; Mk 11.22-26)*

¹ Tər ɓii kalan Isa deek jeege tun mɛtiŋ ki ɔ: «Nakŋ utu 'tujŋ jeege naan Raa ki se utu tap, naɓo ɔŋŋ debm kən jaay ɓo 'kɔl jeege 'tujŋ naan Raa ki se.»

² Bɛɛki num, debm bin se, j'aŋ dɔɔkŋ ko tooto magala mindiŋ ki ɔ j'uun j'undiŋ naatn maakŋ baar ki kic ɓo kɛse ɔŋŋ eyo. Num kən maakŋ gaan sɛɛmge tu se jaay naan tujga deb kalan naan Raa ki se, nakŋ utu kaan don ki se, ɔŋŋ cir kɛse daala.

³ Kən bin num, ɔndki kɔndɔ! Kən genaai jaay tujga num, 'mooyiŋa. Kən naan jaay jeelga *kusiŋiŋ se, 'tɛdiŋ kaldɛ.

⁴ Kən maakŋ ɓii ki ɓo, naan tuj dɔɔli mɛt cili kic ɓo kən naan jaay ɓaado taadi ɔ: «Genaama, maam se m'tujŋga roi ki, m'ɔki naagi.» Gɔtn se naai aŋ tɛdn kaldɛ.»

⁵ Gɔtn se jee kaan naabinge tərɪɪŋ ɔ: «Mɛlje, 'ziidŋen kaal maakje do Raa ki.»

⁶ Isa tərɪɪden ɔ: «Kən naase jaay ɔkki kaal maakŋ do Raa ki magal aan gɔɔ kaam koobi se num, naase

aki kəŋ deekŋ ko kaag kən magal ese se ɔki: <In gətn se, 'baa daar maakŋ baar ki naane> ɔ naan 'tookŋ taar se.»

Bul kən jeel tɛdn naabm mɛliŋa

⁷ Tɛr Isa deekden ɔ: «Maakse ki se, nam kən ɔk bulu jaay buliŋ inŋo naaba, ey lɛ inŋo gaam maalge, kən naan utu aan kaan been sum bo, naan an naar taadn ɔ: <'Baado, yəkɔdɔ inŋ naan ki ɔ 'kɔsɔ> bin ne?

⁸ Num bin eyo! Gaŋ naan an deekŋ ɔ: <Kali se 'baa toodiŋa, uusu kal tɛdn naabi ɔ 'baado 'tɛdum kɔsɔ. Kən ɛdumga maam m'ɔsga ɔ m'aayga jaay bo sɔm, naai kic utu 'kɔsɔ ɔ utu 'kaaye.»

⁹ Taa nakŋ naan tɛd se, bul se mɛliŋ an kəŋ tɔm eyo.

¹⁰ Naase kic kən 'tɛdkiga naabm kən k'taadsenoga se num 'taadki ɔki: <Naaje se, k'bulge cɛɛ sum ɔ naabm naaje k'tɛd se lɛ, naabm kən k'taadjen taad sum.»

Isa ɛd lapia jee bikidŋe tu sik

¹¹ Kən Isa baa baa Jeruzalem ki se, naan aal teec daan taa naan *Samari ute taa naan Galile ki.

¹² Kən naan jaay aan maakŋ naan ki kalan bin se, jee bikidŋe sik baado ɔŋiŋa. Gətn se, naade daar dɔkɔ,

¹³ ɔ uun mindde raan deekiŋ ɔ: «Isa, Debm dooy jeege, ɛɛjjen doje ki.»

¹⁴ Kən Isa aakde se, deekden ɔ: «'Baa 'taadki rosege se *jee tɛdn sɛrke Raage tu.» ɔ kən naade utu baa baa sum bo, naade ɔŋ lapia ɔ rode daap tood kɔlɔŋ kɔlɔŋ.

¹⁵ Deb kalan maakde ki jaay aak naan onga lapia se, naan ok terl baado gotn Isa ki, uun mindin raan do *nook Raa.

¹⁶ Gotn se naan baado ooc metn je Isa ki do don naan ki do toomina. Gan gaabm se, naan kod Samari.

¹⁷ Naan ken se Isa deekin do: «Naaden sik se on te lapia paac ey la? Num jee do jernan se gay?»

¹⁸ Bini maakde ki se, merte jaay baado nook Raa se.»

¹⁹ Anum Isa deek kod Samari ki se do: «Iin 'baa ute lapia. Kaal maaki ken naai aal dom ki se, aajiga.»

Gaar Raa se baadoga gətse ki

(Mt 24.3-42)

²⁰ Bii kalan *Parizige tond metn Isa do: «Nun ki jaay Raa utu kosn gaara do jeege tu se?» Naan terlden do: «Ken Raa jaay kosn gaara do jeege tu se j'an kon kaakn ute kaam eyo.

²¹ J'aki kon deekn j'oki naan utu ara ey le utu naane eyo. Taa Raa se oga gaara daanse ki.»

*Biin *Goon Deba ade baa*

²² Gotn se Isa deek jeege tun metn ki do: «Kaadin utu 'kaan se, naase utu aki je gen kaakn Goon Deba, nabo gen kaakn bii kalan kic bo, anki kon kaak eyo.

²³ J'asen taadn j'oo naan utu naane ey le naan utu ara. Anum onte 'baaki do onte 'naarki rose.

²⁴ Taa bii ken Goon Deba ade baa se tecn aan goo maan aal wusuk jaay woor maakn raa berd goto lak se.

²⁵ Num kor nakgen se jaay 'kaan se, naan 'dabar dena do jee do duni ken borese se, an kodn kundu.

26 «Bii ken Goon Deba ade 6aa se, 'tecñ aan gɔɔ nakgen deelo do Noe ki.

27 Kaad ken naane se jeege ɔɔ, aaye, tɔk mɛndge ɔɔ tɔk gaabge, bini aan bii ken Noe end maakñ markab ken magala. Naan ken se, maan magala bɔɔyɔ ɔɔ 6aado gɔɔb tɔl te jeege paac.

28 «Ey le nakñ utu 'kaan se 'tecñ aan gɔɔ nakgen ken aano do Lot ki se kici. Kaad ken se jeege se ɔɔ ɔɔ aaye, dugñ nakge ɔɔ dugñ ute nakdege, duub jinɛnge ɔɔ iin beedege.

29 Num gan, bii ken jaay Lot teec ɔñ Sɔdɔm se, Raa bɔɔyɔden poodo ute kudñ ɔng se dodɛ ki tɔl utde kap.

30 Biin Goon Deba ade 6aa se, utu 'tɛdn bin kici.

31 «Bii ken se, debm ing king do been ki raan se, ñ'ɔnte bɔɔyo gen 'tɔsn nakingen maak ki ɔ debm maakñ gɔt ki se le, ñ'ɔnte tɛrl been ki gen 'tɔsn nakinge kici.

32 'Saapki tu do mɛtn taar mɛnd Lot ki!

33 Debm je kaajñ kon se utu an kutu ɔ debm utga kon le, utu 'kaaja.

34 'Booyki m'asen taada: maakñ nɔɔr ken se, jeege di jaay toof toof do danal ki kalan se, deb kalan se, Raa an kuun 6aa ɔ debm kuuy se, naan an rɛɛɛ.

35 ɔɔ mɛndgen di daar uus kuus do toot ki se kic, deb kalan se, Raa an kuun 6aa ɔ debm kuuy se, naan an rɛɛɛ.»

36 [ɔɔ gaabge di ken ing king maakñ gɔt ki se kic le, deb kalan Raa an kuun 6aa ɔ deb kuuy se, naan an rɛɛɛ.]*

* **17:36** Taar se, maakñ Kitapge tun do dɔkin se, mɛtinge maakde ki se gɔtɔ.

³⁷ Gətn se jee mətn Isa ki tənd mətin̄ ə: «Məlje, nakgen se 'deel kaam gay?» Isa tərldən ə: «Gətn jaay daa ooy toodn se ʒo, gətn ese ʒo marlge kic lee bəy tus ro ki.»

18

Kaal naagŋ taara ute m̄end-daayə

¹ Tər Isa taad jeege tun mətin̄ ki ute kaal naagŋ taara, taa naan̄ je aden taadn̄ ə j'aay kaamde daayum j'leem *Raa ə j'əntə kəŋə.

² Naan̄ taaddən ə: «Maakŋ geger ki kalaŋ bin se, ək gaaba kalaŋ, debm kəjŋ bəərə ə gaabm se lə, ʒeer Raa ki eyo ə nam tap ʒo, naan̄ aaliŋ maak ki eyo.

³ ʒo gətn ese ək m̄end-daay kici, ə m̄end-daay se, ʒii-raa ʒaado gətin̄ ki ʒeekiŋ ə: «Aakum tu mətn taaruma ute debm taamooyum se.»

⁴ M̄end-daay se lee ʒəəl gətin̄ ki cək cək, naʒo naan̄ baate kaakiŋ mətn taariŋa. Gaŋ aan̄ gəə m̄end se əŋiŋ ey se, naan̄ taad ute maakiŋ ə: «Ey num maam se, Raa kic ʒo m'ʒeerin̄ eyo ə nam tap ʒo maam m'aaliŋ maak ki eyo,

⁵ naʒo m̄end se lə, əŋum ey ʒey se, maam m'an̄ kaakŋ mətn taariŋ se. Kən m'aakiŋ te mətn taariŋ ey num, m̄end se səm am kaal kəəɖum cərə.»

⁶ Tər Məljege taaddən daala ə: «'Booyki tu mətn taar debm kəjŋ bəər kən bəe ey se.

⁷ Anum Raa se, 'kəŋ koocŋ mətn jeenŋen kən tənd mətin̄ jaay eemiŋ nəə nəərə ə katara se ey ne? Naan̄ ade 'kəŋ 'kiŋg kaakŋ kaama bin sum ne?

⁸ 'Booyki, m'asen taada: Raa se 'naar utu aden koocŋ mətde! Naʒo kən *Goon Deba jaay utu ade

tɛrl ɓaa do naan̄ ki se, naan̄ utu 'kəŋ jeegen aal maakde doŋ ki deŋ?»

*Kɔd *Parizi ute *debm təkŋ miiri*

⁹ Gɔtn se tɛr Isa taadden ute kaal naagn̄ taara daala, do jee mɛtiŋge tun aak rode aan gɔɔ naade ɓo jee tɛd nakge ute doobiŋa ɔɔ jee kuuy se naade aalde maak ki eyo.

¹⁰ Naan̄ deekden ɔɔ: «Gaabge dio ook ɓaa *Bee Raa ki gɛn keem Raa. Deb kalan̄ se, naan̄ kɔd Parizi ɔɔ debm kuuy se, naan̄ *debm təkŋ miiri.

¹¹ Kɔd Parizi jaay iin̄ daar gɛn keem Raa se, naan̄ taad te maakin̄ ɔɔ: «Raama, maam se m'tɔɔmi, taa maam se m'tec aan gɔɔ jee mɛtiŋge se eyo. Naaden kɛn jee kujun jeege ɔɔ jee tɛd naka ute doobiŋ eyo, jee kɛesn mɛnd jeege ey lɛ maam aan gɔɔ debm təkŋ miir kɛn daar se eyo.

¹² Maakŋ ɓii cili ki se, maam m'uun *siam ɓii dio ɔɔ nakŋ kɛn m'ɔk paac se nigin̄ gɔtɔ kaam sik, ɔɔ kɛn kaam kalan̄ se m'ɔɔd m'ɛdɪ naai ki.»

¹³ «Num gan̄ debm təkŋ miiri se, iin̄ daar dɔkɔ ɔɔ doŋ raan̄ kic ɓo uun eyo. Gɔtn se naan̄ tɔnd tarkaadɪŋa* deek ɔɔ: «Raama, ɛɛjum dom ki taa maam se m'debm *kusiŋ naani ki.»

¹⁴ Isa deekden ɔɔ: «'Booyki m'asen taada: debm təkŋ miiri se, kɛn naan̄ jaay tɛrl ɓaa ɓeeŋ ki se, tɛdga debm aak bɛɛ naan̄ Raa ki ɔɔ kɔd Parizi se lɛ ɔŋ tɛd te aak bɛɛ naan̄ Raa ki eyo. Taa debm uun roŋ raan̄ se, ute 'kɔɔpm baata ɔɔ debm jaay ɔɔp roŋ baat se, Raa utu an̄ kuun roŋ raan̄.»

* **18:13** Tɔnd tarkaadɪŋ ara je deekŋ ɔɔ ɔnd jin̄ kaadɪŋ ki kɛn je deekŋ ɔɔ: naan̄ se maakin̄ tujga kasak kasak.

*Isa ɔɔd booro gaange tu
(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)*

¹⁵ Bii kalan jeege ɔaano te gaangen utu aay kaay sia gɔtn Isa ki, taa Isa aden tɔnd jin dode ki. Nabo ken jee mɛtin ki jaay aak k'ɔaano ute gaange gɔtn Isa ki se, jee se naade uunde kaamde naatn.

¹⁶ Ken Isa jaay aak nakn naade ted se, ɔl ɔl k'ɔaano ute gaange se cɛɛn ki ɔl gɔtn se naan deekden ɔɔ: «ɔnki gaangen sɛɛm se ade ɔaa gɔtum ki, ɔnte 'gaasdeki. Taa jeegen tec aan gɔɔ gaangen se ɔo utu 'kɔn gɔɔ *maakn Gaar Raa ki.

¹⁷ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: debm jaay took te Raa kɔsn gaar don ki aan gɔɔ goon cɔkɔn ey se se, naan se 'kɔn kend maakn Gaar Raa ki eyo.»

*Debm maala ute Isa
(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)*

¹⁸ Bii kalan magal Yaudge kalan bini ɔaadɔ tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Debm dooy jeege, naai debm bɛɛ se, maam tap ɔo m'tedn m'ɔɔ di jaay m'kɔn *kaajn gen daayum se?»

¹⁹ Isa tɛrlin ɔɔ: «Gen di jaay naai ɔɔ maam debm bɛɛ se? Debkilim bɛɛ se tap ɔo gɔɔ; ken bɛɛ se, Raa kalin ki sum.

²⁰ Naai lɛ 'jeele nakn ken Raa taad ɔɔ gen tɛda se, naan ɔɔ: *ɔnte 'kɛɛsn mɛnd nam, ɔnte 'kɛɛsn gaabm nam, ɔnte 'tɔɔl deba, ɔnte 'ɔoogo, ɔnte 'tɔkn taar-kɔɔɔ do nam ki, ɔl 'sook koi ki ute bubu ki.†*»

²¹ Gaabm se tɛrl Isa ki ɔɔ: «Nakgen se, gɔtn m'iin baatum ki kic ɔo, maam m'lee m'tedin ted paac tap.»

† 18:20 Aak Ekz 20.12-16.

22 Kεn Isa jaay booy taariñ se, deekiñ ə: «Ɔəpiga naka kalañ sum. Nakiñ naai ək paac se, 'baa dugiñ naatn ə gursiñ se 'baa 'nigiñ jee daayge tu. Bin se, ai toodn kərbətə maakñ raa ki; ə naai lε 'baado 'daanuma.»

23 Kεn gaabm se jaay booy taar se, maakiñ tuj kasak kasak, taa naan debm maal mala mala.

24 Kεn Isa jaay aakiñ naan ron tεrεciñ bardak se, naan deek ə: «Kεn jee nak dεnge jaay, kεnd *maakñ Gaar Raa ki se ən aak eyo!

25 Deere, kεn giñji jaay deel ute bee luppaa se ən; naəo debm nak dεna jaay 'kεnd maakñ Gaar Raa ki se, ən cir naan se daala!»

26 Jeegen iñg booy taariñ se jaay, booy taar se deekiñ ə: «Kεn bin num, naña jaay 'kəñ kaaja?»

27 Isa tεrlden ə: «Nakiñ ən jikilinge tu se, Raa ki se əniñ eyo.»

28 Gətn se Pier taad Isa ki ə: «'Booyo, naaje se k'j'ənoga nakge paac taa j'ai daan naai.»

29 Isa tεrlden ə: «'Booyki bεε m'asen taada: taa maakñ Gaar Raa jaay debm əno beena, mendiña, gεnaangen gaabge, koñ te bubina ey lε gεninge se,

30 debm bin se, kə naan utu do naan ki ara sum 60, naan utu kəñ dεn cir nakgen kεn naan ən; ə naan ki se, kεn kaadiñ jaay aanga num, naan 'kəñ kaajñ gεn daayum.»

*Isa taad mεtn taar kooyiña ute gεn durina daala
(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34; Lk 9.22,44-45)*

31 Gətn se Isa iik tək cεεs ki ute jee metiñ kεn sik-kaar-di se ə naan deekden ə: «'Booyki, 6ərse naaje k'j'ook k'baaki 6aa Jeruzalem ki ə taargen

jee taaf taar teeco taar Raa ki raanjo do dakin paac ken taaf ro *Goon Deb ki se, utu 'kaan doobin ki.

³² Naade se utu an kəkɛɛ kəl ji jeege tun Yaudge eyo, naade utu an tɛɛɛɛɛ mɛtɪn ki, an naaja ɔ an tupm booro ron ki,

³³ tɛɛ naade utu an tɔnd ute mɛɛɛɛ ɔ utu an tɔɔɔ. Ɔo ken naan jaay ooy tɛdga bii mətɔ num, utu ade dur daan yoge tu.»

³⁴ Gan jee mɛtɪn ki se ɔnd te mɛtn taar se eyo, taa taar se lɛ, Raa taaddɛn te mɛtɪn eyo; ɔ taar Isa taadde se tap bo, naade booy ɔk mɛtɪn eyo.

Isa ɛd lapia debm kaam-tɔɔk ki

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

³⁵ Ken Isa jaay aan goor ute gegɛɛ Jeriko ki se, naan ɔɛ ɔɛ debm kaam-tɔɔkɔ jɛɛ doob ki ɪɛ baay baaya.

³⁶ Ken debm kaam-tɔɔkɔ jaay booy jee dɛnge deel deel se, naan tɔnd mɛta ɔ: «Ne dɪ bo tɛda?»

³⁷ Gɔtn se k'taadɪn j'ɔ: «Ken deel se, Isan Nazaret.»

³⁸ Ken naan jaay booy bin se, ɔɔɔ ɔɔy makɔn ɔ: «Isan, *Goon Daud, naai ɛɛjum dom ki!»

³⁹ Jee ken deel naan ki se, uunɪn kaamɪna ɔ n'doa, gan naan tɔɔɔɔɔ makɔn cir daala ɔ: «Goon Daud, ɛɛjum dom ki!»

⁴⁰ Ken Isa jaay booy taarin se, naan ɔk daara ɔ ɔl k'dan k'baansɪno. Ken naan jaay aan ɔɛ Isa se, naan tɔnd mɛtɪna ɔ:

⁴¹ «Naai tap bo 'je m'ai tɛdn dɪ?» Gaabm se tɛrlɪn ɔ: «Meluma, maam m'je kaamum 'kɔɔdn kaaka.»

⁴² Isa tɛrlɪn ɔ: «Ɔn kaami 'kɔɔdn kaaka; taa kaal maaki naai aal dom ki se, aajiga.»

43 Gōtn se sum 60, kaamiñ naar ɔɔd aaka, naan ɔk mɛtn Isa ɔɔ *nook Raa. Kɛn jee dɛnge paac jaay aak nakɲ se, naade tɔɔm Raa kici.

19

Isa 6aa 6ee Zaka ki

1 Kɛn Isa jaay ɛnd maakɲ gɛgɛr kɛn Jeriko ki se, naan aal teec daan ki.

2 Kɛn naan aal teec teec daan ki se, gōtn se gaaba kalan k'danɲ Zaka. Gaabm se magal *jee tɔkɲ miirge ɔɔ naan debm nak dɛna.

3 Naan je kaakɲ Isa naɔo naan ɔɲ dɔob eyo, taa jeege lɛ dɛna ɔɔ naan kic lɛ debm duuku.

4 Naan aan deel naan ki ɔɔ 6aa ook do kaag kɛn k'danɲ sikamor, gɛn kaakɲ Isan utu 'deel gōtn ese.

5 Kɛn Isa jaay aan gōt kɛn ese se, naan uun kaamiñ aakiña ɔɔ deekiñ ɔɔ: «Zaka, 'bɔɔyo keske! Jaaki se, maam m'je m'6aa kiñg 6ee naai ki.»

6 Zaka naar aal bɔɔyo jɛs ɔɔ dɔɔd ɔkiñ ute maak-raapo.

7 Kɛn jee dɛnge paac jaay aak nakɲ se, naade baag mooy naan ki dir dir ɔɔ: «Aaki tu, gaabm se 6aaga kiñg 6ee debm tɛdn *kusiñ ki.»

8 Num Zaka daar naan Mɛljege tu, deekiñ ɔɔ: «'Booyo, Mɛluma. Mɛtn maalum se, maam m'an kɛdn jee daayge tu ɔɔ kɛn maam 6o m'uunga nakɲ nam lɛ, m'anɲiñ kɔgɲ mɛt sɔɔ.»

9 Gōtn se Isa tɛrliñ ɔɔ: «Jaaki, jee maakɲ 6ee kɛn ese se ɔɲga kaaja, taa naai kic 'teeco maakɲ mɛtjil *Abraam ki.

10 Taa *Goon Deba se, 6aadɔ je jee kɛn iigga kiigi ɔɔ adɛn kaaja.»

*Isa aal naagŋ taara ute jee tɛdn naabgen sik
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Kɛn jeege jaay booy booy taariŋ se, kaad kɛn se naaŋ aanga goor te Jeruzalem. Gɔtn se, jeege saap ɔɔ kɛn naaŋ jaay aanga sum bo, *Raa utu kɔsn gaara do jeege tu. Taa naaŋ se bo, Isa taadden ute kaal naagŋ taara.

¹² Naaŋ taadden ɔɔ: «Gaaba kalaŋ bin se, j'oojiŋ bo naaŋ deb gaara. Naaŋ iin baa taa naaŋ kɛn dɔko, taa j'an baa kɔl gaara jaay bo som ade tɛrlɛ.

¹³ Kɛn naaŋ iin baa baa se, danjo jee tɛdn naabiŋge sik ɔɔ nigden tammage gen daab; deba kic naaŋ ɛdiŋ kalaŋ kalaŋ* ɔɔ deekden ɔɔ: «Tammagen se, oojiŋki doŋa kor maam m'ade tɛrl se.»

¹⁴ Gaŋ jee naaŋiŋ ki mala se, ɔɔd undina ɔɔ naade ɔl jeege baa taad deb kɛn aŋ kɔl gaara se ɔɔ: «Gaabm se naaje k'je ajen tɛdn gaarje eyo.»

¹⁵ «Kɛn naaŋ j'oliŋo gaara jaay ɔk tɛrl baado naaŋiŋ ki se, naaŋ ɔl k'danjo jee tɛdn naabiŋgen naaŋ nigden gurs se, taa 'kaakŋ nakŋ kɛn naade ɔŋ do ki se.

¹⁶ Debm deet deet se, baado deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, tammi gen daab kɛn naai ɛdum se, maam m'tediŋ oojga kɛn kuuy sik do ki daala.»

¹⁷ Mɛliŋ deekiŋ ɔɔ: «Kese jiga! Naai se debm tɛdn naabm mɛc; taa nakŋ ɔkɔn maam m'edi jaay, naai ɔkinga jiga se, boorse, do gɛgerge tun sik se, maam m'ai kɔnd naai bo 'tɛdn magaliŋa.»

¹⁸ Debm gen k-dige jaay aan se, deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, tammi gen daabm kɛn naai ɛdum se, maam m'tediŋ oojga kɛn kuuy mii do ki daala.»

* **19:13** Tamman gen daab se ɔŋ dena kaam kɔŋ deba laapa kando kando.

19 Naan̄ ðeek deb ken se ɔ: ‹Kese jiga! Naai kic, m'ai kɔnd magal do gɛgɛrge tun mii se.›

20 Deb kuuy baado ðeekin̄ ɔ: ‹Mɛluma, aaka! Kese ɔo tamman gen daabi se. Maam m'dɔɔk m'ɔyisin̄ maakɲ koon kal ki.›

21 Taa maam ɛ m'beeri beere, naai ɛ tɛdi ɔn̄ɔ. Ken nakɲ naai ey kic ɔo, naai uun naai ki ɔo maakɲ-gɔtn ken naai ɔɔc te ey kic ɔo, naai ɔaa oojin̄ naai ki.›

22 Gan̄ mɛlin̄ se ðeekin̄ ɔ: ‹Do taari ken naai taadum se sum ɔo, maam m'jeeli, naai se debm tɛdn̄ naabm jig eyo. Naai ɛ 'jeelum maam se tɛdum ɔn̄ɔ ɔo nakɲ maam ey kic ɛ, maam m'uun maam ki, ɔo maakɲ-gɔtn maam m'ɔɔc te ey kic ɛ, maam m'ɔj maam ki.›

23 Num gen di jaay 'baate kɔmbum gursum ban̄ki ki se? Bin se, bii ken maam m'ade tɛrl se, m'an̄ kɔnj̄in̄ am koojn̄ ziidn̄ do ki!›

24 Gɔtn se, tɛr naan̄ taad̄jeege tun ing cɛɛn̄ ki gɔtn ese se ɔ: ‹Tammin̄ jin̄ ki se, uunin̄ki ɔo ɛdin̄ki deb ken ɔk tamma sik se.›

25 Jee se ðeekin̄ ɔ: ‹Mɛlje, naan̄ ɔo ɔk tammage siki!›

26 Gɔtn se mɛldɛ ðeekden ɔ: ‹'Booyki m'asen taada: debm ken ɔk se, j'an̄ kɛdn̄ do ki. Num debm ɔk ey se ɛ, ken ɔkɔn̄ naan̄ ɔk se kic ɔo j'an̄ tɔsn naatn̄.›

27 Num jee taamooyumgen je ɔo maam m'aden tɛdn̄ gaarde ey se, 'tɔk 'baandekiro ara ɔo 'tɔaldeki naanum ki.»

Isa end maakɲ gɛgɛr ken Jeruzalem ki aan gɔo gaarge

(Mt 21.1-9; Mk 11.1-10; Jn 12.12-19)

28 Kεn Isa jaay taad nanj taarin se, naan deel naan jeege tu ə uun doobo gen kookj baa Jeruzalem ki.

29 Kεn Isa aan gəər ute Betpaje ute Betani ken ceεsn *kəsn əlib ki se, maakj jeege tun metinj ki se, naan əl jeege di naaba,

30 ə naan deekden ə: «'Baaki maakj naan ken naanse ki se. Ken naase endki kend se, aki kənj goon buuru k'dəəkinga dəəkə, ken bii kalan nam ook te do ki eyo. 'Tuut 'baansiŋkiro.

31 Kεn nam jaay təndga metse ə: Goon buuru se, 'tuut 'baanki gay num, 'terliŋki əki: kεse Mεlje 6o jεna.»

32 Jee ken j'əldε naaba se, baa ənj nakj se aan gəə ken Isa taadfenο.

33 Kεn naade jaay tuut tuut goon buuru se, mεlinge deekden ə: «Goon buuru se, 'tuut 'baanki gay?»

34 Naade tεrlden ə: «Kεse Mεlje 6o jεna.»

35 Gətn se, naade ək baano ute goon buuru se Isa ki, ə naade təəd taal kal magaldege do buur ki ə uun ənd Isa do ki.

36 Kεn naan jaay baa baa se, jeege təəd taal kal magaldege doob ken naan aan deel se.

37 Kεn naan bəəy bəəy do *kəsn əlib ki se, jee metinj ken te dεninj se, maakde raapo ə baag təəm Raa makəŋə taa nakj-kəəbgen ken naade aako se.

38 Naade deek ə:

«Ənj Raa 'tεdn bεεŋə do Gaar ken baado ute ro Mεljege Raa se!

Ənj təəse 'tεdn maakj raa ki ə Raa ken raan maakj raa ki se ənj'an *nooko†.»

† 19:38 Aak KKR 118.26.

39 Gətn se *Parizigen kandum maakŋ jee denge tu se, deek Isa ki ɔ: «Debm dooy jeege, jee meti ki se, uunden kaamde k'doa!»

40 Isa tərlden ɔ: «'Booyki m'asen taada: kən naade jaay doga kic ɛ, kogen tood ɓaa se ɓo 'tɔɔdn tɔɔɔ.»

Isa eem taa Jeruzalem

41 Kən Isa aan cɛɛ Jeruzalem ki jaay uun kaamin aak gɛgɛr se, naan baag keeme,

42 deek ɔ: «Jeruzalem, beeki num, bii jaaki se ɓo naai 'jeel doobm kən naai an 'kəŋ lapia nabo aaca, nakŋ se naai ɔŋ aak ɔk te metiŋ eyo.

43 Deere, biigen utu ade ɓaa naan ki se, jee wɔɔyige utu kiin gurugŋ nakŋ kən 'gaasn jeeige kəŋ teec eyo, jaay ɓo naade utu ai kooco.

44 Jee wɔɔyige se utu ai tɛɛɛɛ ɔɔ an tɔɔl ute jeeige ɔɔ beigen j'iinŋ se, naade utu an ru nan tak tak ɔɔ ko gam tap ɓo j'an kəŋ do naapiŋ ki eyo. Taa bii kən Raa ɓaayo kaaka se ɛ, naai 'jeel te eyo.»

*Isa tuur jee tɛdn zogen daan bɔɔr *Bee Raa ki (Mt 21.10-16; Mk 11.15-18; Jn 2.13-17)*

45 Naan kən se, Isa ɓaa end daan bɔɔr Bee Raa ki, ɔɔ naan baag tuur jeegen ɓaano te nakdege gen zoa.

46 Naan taadden ɔɔ: «Taar se k'raanŋga raan maakŋ Kitap ki, j'ɔɔ: *Bee maam se tɛdn bee kən jeege ansum keeme.*‡ Nabo gan naase, 'tɛdnki tɛdga: *gətn jee ɓoogge.*§»

47 Bii-raa, Isa se lee dooy jeege daan bɔɔr Bee Raa ki; gətn se *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu, jee jeel

‡ 19:46 Aak Eza 56.7. § 19:46 Aak Jer 7.11.

taadn̄ tɔɔkŋ mɛtn̄ Ko Taar Raage ute magal Yaudge se, je doobm̄ an̄ tɔɔɔ.

⁴⁸ Naɔo nakŋ jaay naade an̄ tɛdn̄ don̄ ki se, naade ɔŋ te doobiŋ eyo, taa jeege paac je ɔo ɣen̄ king booy taariŋ ken̄ naan̄ lee dooyde se sum.

20

Jeege dem̄ tɔɔŋ Isa

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

¹ Bii kalan̄ ken̄ Isa dooy dooy jeege daan̄ bɔɔr *Bee Raa ki, ɔɔ taadden̄ taadn̄ Labar Jiga se, ɣɔtn̄ se, *magal jee tɛdn̄ sɛrkɛ Raage tu, jee jeel taadn̄ tɔɔkŋ mɛtn̄ Ko Taar Raage ute magal taa ɔee Yaudge se, ɔaado ɔŋiŋa,

² ɔɔ tɔnd̄ mɛtiŋa ɔɔ: «'Taadjɛn̄ tu, naai tap ɔo tɔɔgi se ɔŋiŋo gay jaay ɔli 'tɛd̄ nakgen̄ bin̄ se? Eɣ lɛ, ken̄ ɛdi tɔɔgo jaay ɔɔ 'tɛdn̄ naan̄ se, tap ɔo nan̄a?»

³ Isa tɛrlɛn̄ ɔɔ: «Maam kic m'ɔk taara kalan̄, m'je tɔnd̄ mɛtse. 'Taadumki tu:

⁴ ken̄ ɔlo Jan-Batist jaay *batiz jeege se, *Raa, lɔɔu jikilimge?»

⁵ ɣɔtn̄ se, naade baag saapa ɔɔ taad̄ te naapa ɔɔ: «Naan̄ se, j'an̄ki tɛrl̄ j'ɔɔki diɔ? Ken̄ k'taadkiga j'ɔɔki: <Raa> lɛ, naan̄ ajeki deekŋ ɔɔ: <ɣen̄ di jaay 'baate 'kuunki taar Jan se?»

⁶ Num ken̄ k'taadkiga j'ɔɔki: <Jikilimge ɔo ɔliŋo> lɛ, jee den̄ge se ajeki tund̄ tɔɔl ute koa, taa jeege se lɛ paac jeel maakde ki Jan-Batist se, naan̄ debm̄ taad̄ taar teeco taar Raa ki.»

⁷ ɣɔtn̄ se, naade tɛrlin̄ ɔɔ: «ɣɔtn̄ naan̄ ɔaano se, naaje k'jeel eyo.»

⁸ Isa terlden ɔɔ: «Maam kic num, m'asen kɔŋ taadn debm ken edum tɔɔgɔ gen tɛdn nakgen se eyo.»

*Kaal naagn taara te jee tɛdn naabgen jig eyo
(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)*

⁹ Gɔtn se, Isa baag taadn jeege tu ute kaal naagn taara ɔɔ: «Gaaba kalan tɛd jinɛn bin, ɔnɪŋ kaam ji jeege ɔɔ taadden ɔɔ: ken jinɛnɛ se jaay oojga num naase kic aki kɔŋ bɛdse. Ɔɔ naan iin baa mertɛ se gen terl kɛskɛ eyo.

¹⁰ Ken kaadn kugn koojn bin jaay aan se, naan ɔlo debm tɛdn naabin gɔtn jeege tun lee tɛdn naaba maakn jinɛnin ki se, taa aŋo 'kɔkn bɛdnɪna. Num gan jee se ɔk tɔnd dɛrɛŋ debm ken naan ɔliŋo naaba se ɔɔ ɔnɪŋ baa jin sik.

¹¹ Ken mɛl jinɛnɛ jaay aakin naan baado jin sik se, naan ɔl debm tɛdn naabm kuuy daala. Naan kic ken baa aan se, naade naajina ɔɔ tɔnd dɛrɛŋina tuurin baa jin sik.

¹² Ter naan ɔl debm tɛdn naabm kuuy gen k-mɔtɔge. Naan se, naade tɔnd awariŋa ɔɔ tuurin naatn.

¹³ «Gɔtn se, mɛl jinɛnɛ se baag taad ute maakin ɔɔ: «Kese tap ɔo m'an tɛdn m'ɔɔ dɪ? Bɔrse maam m'aden kɔl goon maak-jema; bin sum ɔo sɔm naade 'tookn kuun taariŋa.»

¹⁴ Num ken goon maak-jɛŋ jaay baa ɔndɛ se, ɔɔ jee tɛdn naabge maakn jinɛnɛ ki jaay aakin se, naade baag taadn ute naapa ɔɔ: «Naan se ɔo, ken bubin ooyga num utu 'tɛd mɛl jinɛnɛ se; iin ki k'tɔlin ki ɔɔ jinɛnɛ se, ajeki kɔɔpm naajege tu!»

¹⁵ Bin se, naade ɔk teecnsin naatn maakn jinɛnɛ ki se ɔɔ baa tɔnd tɔliŋa.»

Isa tønd metde ð: «Bin se, ken mel jinene jaay baadoga num, jee se naan aden tedn ð di?

¹⁶ Ken naan jaay baadoga se, jee se naan aden töl naatn, ð jineniñ se le naan an kedñ kaam ji jeege tun kuuy.» Ken jeege jaay booy taar ken Isa taadden bin se, naade deek ð: «Nakgen bin se, ðnte 'kaana!»

¹⁷ Gøtn se, Isa aakde daan kaamde ki tenen ð deekden ð: «Taar ken Raa taadn maakñ Kitap ki gøtn ese, je deekñ ð di ken ð:

Ko ken jee kiin beege baatiñ se, naan se bo tedga ko ken 'gakñ bea.

¹⁸ Ðo *debm jaay oocga do ko ken jee kiin beege baatiñ se le, 'terεε,*

ðo debm ken ko se oocga don ki le, an daala.»*

¹⁹ Gøtn ese sum bo, jee jeel taadn tøkñ metn Ko Taar Raage ute *magal jee tedn serke Raage tu jaay booy taar se, naade naar je an køk, nabo naade beer jeege tu. Ey num, kaal naagñ taar ken Isa taad se, naade jeelga, kese naan taad ute naade.

*Metn taar køgñ miiri gen Gaar magal ken ing *Røm k'daññ Sezar*

(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

²⁰ Naan ken se, jee jeel taadn tøkñ metn Ko Taar Raage ute *magal jee tedn serke Raage tu se baagin tønd baala; naade ðlin jeege gøtiñ ki ð jee se aal raay aan gøð naade jee tedn nakgen ute doobiña. Naade je ken Isa jaay taad tujnga num, naade an køkñ kəlin kaam ji magal taa naan gøtn ese.

²¹ Naade baado taadñ ð: «Debm dooy jeege, naaje k'jeeli naai se 'taad taara ð 'dooy jeege ute

* **20:18** Aak KKR 118.22.

doobina, do naai le 'taad 'bæer nam ki eyo; doobm Raa se naai 'dooyin jeege tu ute ken met ki.

²² Borse, 'taadjen tu: do *Ko Taar naajege tu se, Sezar se j'an kogη miiri, ləbu j'an kog ey le?»

²³ Gaη Isa jeel raayde se, deekden do:

²⁴ «Uun 'baankiro te tamma kalaη, m'an kaak tu.» Naade uun baano ute tamma se Isa ki do naan tond metde do: «Kaam-nirl doa te ro ken k'raanin maak ki se tap bo gen naηa?» Naade terlin do: «Gen Gaar Sezar.»

²⁵ Gotn se naan terlden do: «Ken bin num, nakη gen Gaar Sezar se, edin ki nakiηa, do gen Raa le, edin ki nakin kici.»

²⁶ Ute taar ken Isa jaay taadden naan jeege tu se, naade onin naan taad tujin te eyo. Num taar ken naan terldesin se, okden taad eyo do gotn se alde naade do dek.

*Metn taar jeege utu 'dur daan yoge tu
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27; 1Kor 15)*

²⁷ Gotn se jeege k'dandə *Sadusege se, kandum bini, baado on Isa. Do naade se bo ken naaj do jeege ooyga kooy se, ade kaη dur daan yoge tu ey sum. Taa naan se bo, naade tond metn Isa do:

²⁸ «Debm dooy jeege, *Musa raanjenoo maakη Kitar ki do: ken deba ok mendə jaay ooy on te goon ey se, bæeki num, genaanaη se 'kəkη mendina taa koojn metjili genaanaη ken ooy se.

²⁹ 'Booyo, genaage cili, konde kalaη. Debm deet deet se ok mendə, nabo ooy ooj te goon eyo.

³⁰ Debm k-dige se kic baado ok mend se.

³¹ Do debm gen k-mətəge tu se kic bo baado ok mend se, bini ol naaden cili se təkη naamga mend

se paac. Naḅo maakde ki se, deb kalan tap ḅo ooj te goon eyo.

³² ጋ kaam mḅḅtn se, mḅnda se kic ḅaado ooyo.

³³ Bin se, ḅii ken jaay jeegen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, mḅnd se tap ḅo 'tḛdn mḅnd naḅa? Taa naaden cili se ɛ, tḅk naaminga paac.»

³⁴ Gaḅ Isa tḛrlden ህ: «'Booyki: jee do naaḅ ki ara se, gaabge ute mḅndge se lee tḅkḅ naapa.

³⁵ Num ḅii ken Raa dur jeegen ooyga kooy daan yoge tu se jee ken naaḅ ḅḛḛ tḅḅdfenga tḅḅdn ken ḅaa ting maakḅ duni ken kuuy se, naade se 'kḅḅ tḅkḅ naap ey sum.

³⁶ Anum mḅḅtn naade 'kḅḅ kooy eyo, taa naade se 'tec aan gḅḅ *kḅḅdn Raage. ጋ naade se 'tḛdga gaan Raage taa naade duroga daan yoge tu se.

³⁷ ጋ mḛtn taar jeegen utu 'dur daan yoge tu se, Musa mala, taadḅga taad do dḅkiḅa, kaad ken naaḅ aako poodo ህk kḅk maakḅ ji kaag ki. Naaḅ ken se ḅo, Musa dan Meljege Raa ህ Raa gen *Abraam, Raa gen Isaka ህ Raa gen *Yakub.

³⁸ Raa se, naaḅ Raa jeegen ooyga kooy eyo, num naaḅ se, Raa jee zḛḛḛ; gḅtn naaḅ ki se, jeege paac utu ḅḅḅ zḛḛḛ.»

³⁹ Gḅtn ese, jee jeel taadḅ tḅḅkḅ mḛtn Ko Taar Raage kandum, deekiḅ ህ: «Debm dooy jeege, taari se, naai taadḅga jig aak eyo.»

⁴⁰ Taa naaḅ se, gen tḅnd mḛtiḅ do taarge tun kuuy se, mḅḅtn nam tḅnd te mḛtiḅ ey sum.

**Daud ute *al-Masi
(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)*

⁴¹ Tḛr Isa tḅnd mḛtde ህ: «'Tḛd ህ ḅi jaay naase 'taadki ህki al-Masi, naaḅ Goon Daud se?

⁴² Taa Daud mala, taad maakŋ Kitapm Kaa Keem Raa ki deek ɔɔ:

Mɛljege Raa taado Mɛlum ki ɔɔ:

'Baado inŋ do ji daamum ki,

⁴³ *bini jee taamooyige se m'aden tɛdn naai utu 'king dode ki.†*

⁴⁴ «Kɛn Daud jaay ɓo danŋ Mɛlum se, anum tɛd ɔɔ di jaay Mɛlin 'tɛdn goon Daud se?»

Ɔndki kɛnd te jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage

(Mt 23.1-33; Mk 12.38-40)

⁴⁵ Kaad kɛn jee dɛnge paac inŋ booy booy taarin se, Isa deek jeege tun mɛtin ki ɔɔ:

⁴⁶ «Ɔɔdki dose ro jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage se, taa naade se je lee te kal magaldege gen magal rode, ɔɔ kɛn baaga bɔɔr ki se, naade je jeege aden tɛdn tɔɔse naade ki. Ɔɔ kɛn naade jaay aanga maakŋ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, naade je king gɔtn naan ki ɔɔ kɛn aanga gɔtn kɔs ki se, naade je gɔtn naan ki kici.

⁴⁷ Naade se ɓo jee kɛn ɔs nan ji mɛnd-daayge ɔɔ kɛn naade jaay baaga keem Raa num, naade uulu uulu taa jeege ade kaaka. Num ganŋ naade se, Raa utu ade dabar kusiŋ aak eyo.»

21

*Mɛnd-daayge ɛf *sɛrkɛ Raa ki*

(Mk 12.41-44)

¹ Gɔtn se, daan bɔɔr *Bee Raa ki se, Isa uun kaaminŋ aak jee maalgen ɔmb kɔmb sɛrkɛ Raa ki maakŋ tukul kaag ki se.

† 20:43 Aak KKR 110.1.

² Maakde ki se, naan aak mend-daay kalan kic ken oof kooof yeebiina baado omb tammage seem seem dio.

³ Oo Isa deekden oo: «'Booyki bee, m'asen taada: mend-daay ken daay nan takn ese se, ombga den cir jee baa se paac.

⁴ Taa jeegen se paac se ed do nak dende ki, gan mend-daay se nakn naan okn ken an ting se bo, naan baado ombin paac.»

*Isa taad oo *Bee Raa se, jeege utu an tooko
(Mt 24.1-5; Mk 13.1-37)*

⁵ Gohn se jee metinge taad oo: «*Bee Raa se, ute kogen j'iininga ute nakgen jeege baano *serke Raa ki jaay k'tamariñ ted aak bee bee se.» Gan Isa deekden oo:

⁶ «Bii kalan se, bee ken aakiñki daar aak bee bee se, jeege utu an ru nan tak. Kongen rees aak bee bee se, utu wookn kalan kalan oo ko tap bo 'kon toodn do naapiñ ko ki eyo.»

Biigen kaam moohn se goto utu 'tuju

⁷ Gohn se, jee metin ki se tond metina oo: «Debm dooyje, 'taadjen tu, nakgen se 'kaan nun ki? Oo naan se 'tedn oo di jaay bo naaje j'an kaakn jeel ro ki se?»

⁸ Isa taadden oo: «Ondki kondoo! Onte 'konki jeege asen kaan dala. Taa jeege dena utu ade baa ute roma oo utu asen taadn oo: «Maam bo *al-Masi» oo: «Bee, kaadn dunia aan nan se, oopga gooro.» Jee bin se, onte 'tookki taarde.

⁹ «Ken 'booykiga jeege jaay baaga kooon maan booro, oo jeege baagga tedn pitini te naapa num,

᠗ᠢᠨᠲᠡ '᠖ᠡᠦᠷᠻᠢ. ᠲᠠᠭ ᠨᠠᠻᠠᠨ ᠰᠡ ᠵᠠᠶᠤ ᠤᠲᠤ 'ᠻᠠᠠᠨᠠ ᠨᠠ᠖ᠦ,
ᠳᠤᠨᠢ ᠰᠡ 'ᠻᠠᠨ ᠨᠠᠵ ᠡᠶ ᠖ᠠᠷᠲᠦ.»

10 ᠲᠡᠷ ᠢᠰᠠ ᠲᠠᠠᠳᠳᠡᠨ ᠶ᠋᠔: «ᠨᠠᠰᠡ ᠤᠲᠤ ᠠᠻᠢ ᠻᠠᠻᠻᠢ ᠵᠡᠡ ᠲᠠᠭ
ᠨᠠᠵᠢ ᠻᠠᠠᠮ ᠻᠠᠯᠠᠨ ᠤᠲᠤ ᠻᠢᠢᠨ ᠖ᠠᠶᠢᠶᠢ ᠤᠲᠤ ᠵᠡᠡ ᠲᠠᠭ ᠨᠠᠵᠢ
ᠻᠠᠶᠤ. ᠲᠠᠭ ᠨᠠᠵᠢ ᠭᠠᠠᠷ ᠻᠠᠠᠮ ᠻᠠᠯᠠᠨ ᠤᠲᠤ ᠻᠢᠢᠨ ᠖ᠠᠶᠢᠶᠢ ᠲᠡ
ᠲᠠᠭ ᠨᠠᠵᠢ ᠭᠠᠠᠷ ᠻᠡᠨ ᠻᠠᠶᠤ.

11 ᠮᠠᠻᠻᠢ ᠨᠠᠵᠭᠡ ᠲᠤᠨ ᠮᠡᠲᠢᠨ ᠨᠠᠵᠠ ᠤᠲᠤ 'ᠲᠡ ᠮᠠᠻᠻᠢᠶ᠋᠔
ᠶ᠋᠔ ᠭᠠᠲᠭᠡᠨ ᠮᠡᠳᠢᠨᠭᠡ ᠰᠡ ᠖ᠦ ᠤᠲᠤ 'ᠲᠠᠶᠢ ᠶ᠋᠔ ᠻᠠᠶᠢᠶᠢ ᠳᠡᠲ ᠳᠡᠲ
ᠰᠡ ᠤᠲᠤ 'ᠻᠠᠠᠨ ᠳᠦ ᠵᠡᠭᠡ ᠲᠤ. ᠮᠠᠻᠻᠢ ᠷᠠᠠ ᠻᠢ ᠰᠡ, ᠨᠠᠰᠡ
ᠤᠲᠤ ᠠᠻᠢ ᠻᠠᠻᠻᠢ ᠨᠠᠻᠢ-ᠻᠠᠶᠢᠶᠢ ᠮᠠᠭᠠᠯ ᠮᠠᠭᠠᠯ ᠻᠡᠨ ᠤᠲᠤ
'ᠲᠡᠶᠡᠴᠢ ᠨᠢᠷᠯ ᠵᠡᠭᠡ.

12 «ᠻᠠᠶᠢ ᠵᠠᠶᠤ ᠨᠠᠻᠠᠨ ᠰᠡ 'ᠻᠠᠠᠨ ᠰᠡ, ᠨᠠᠰᠡ ᠵ'ᠤᠲᠤ ᠵ'ᠠᠰᠡᠨ
ᠲᠠᠻᠠ, ᠵ'ᠠᠰᠡᠨ ᠳᠠ᠖ᠠᠷᠠ ᠶ᠋᠔ ᠵ'ᠤᠲᠤ ᠵ'ᠠᠰᠡᠨ ᠻᠠᠵᠢᠨ ᠖ᠠᠶᠢᠶᠢ ᠮᠠᠻᠻᠢ
*᠖ᠡᠡ ᠻᠡᠨ ᠶᠠᠤᠳᠭᠡᠨ ᠯᠡᠡ ᠲᠤᠰᠢ ᠮᠠᠻᠻᠢ ᠻᠢ ᠰᠡ ᠶ᠋᠔ ᠵ'ᠤᠲᠤ ᠵ'ᠠᠰᠡᠨ
ᠲᠠᠯ ᠳᠠᠨᠭᠠᠶ ᠻᠢ. ᠶ᠋᠔ ᠲᠠᠭ ᠮᠠᠠᠮ ᠰᠡ, ᠵ'ᠤᠲᠤ ᠵ'ᠠᠰᠡᠨ ᠖ᠠᠠ ᠨᠠᠵᠢ
ᠭᠠᠠᠷᠢᠨᠭᠡ ᠲᠤ ᠤᠲᠤ ᠨᠠᠵᠢ ᠲᠠᠭ ᠨᠠᠵᠭᠡ ᠲᠤ.

13 ᠻᠡᠨ ᠨᠠᠻᠠᠨ ᠰᠡ ᠵᠠᠶᠤ 'ᠻᠠᠠᠨ ᠳᠡᠰᠡ ᠻᠢ ᠰᠡ, ᠨᠠᠰᠡ
ᠠᠮᠻᠢ ᠲᠡᠳᠢ ᠰᠠᠠᠳᠤᠮᠭᠡ.

14 ᠻᠡᠨ '᠖ᠠᠠᠻᠢ ᠖ᠠᠠ ᠰᠡ ᠶ᠋ᠨᠳᠢᠨᠻᠢ ᠳᠡᠰᠡ ᠻᠢ ᠵᠢᠭᠠ ᠶ᠋᠔ ᠶ᠋᠔ ᠶ᠋᠔
'ᠰᠠᠠᠶᠻᠢ ᠳᠦ ᠲᠠᠷ ᠻᠡᠨ ᠨᠠᠰᠡ ᠠᠨᠻᠢ ᠨᠠᠻᠢ ᠳᠡᠰᠡ,

15 ᠨᠤᠮ ᠮᠠᠠᠮ ᠮᠠᠯᠠ ᠖ᠦ ᠮ'ᠤᠲᠤ ᠮ'ᠠᠰᠡᠨ ᠻᠡᠳᠢᠨ
ᠵᠡᠯ-ᠲᠠᠷᠠ ᠤᠲᠤ ᠲᠠᠷᠭᠡᠨ ᠨᠠᠰᠡ ᠠᠻᠢ ᠖ᠠᠠ ᠲᠠᠠᠳᠠ; ᠻᠡᠨ
ᠨᠠᠰᠡ ᠵᠠᠶᠤ '᠖ᠠᠠᠭᠻᠢᠭᠠ ᠲᠠᠠᠳᠠ ᠰᠡ, ᠵᠡᠡ ᠲᠠᠠᠮᠠᠠᠵᠡᠭᠡ ᠰᠡ
ᠶᠠᠴᠢ 'ᠻᠠᠨ ᠨᠠᠵᠢᠨ ᠳᠦ ᠲᠠᠷᠰᠡ ᠻᠢ ᠡᠶᠠ ᠶ᠋᠔ 'ᠻᠠᠨ ᠳᠠᠠᠸᠠᠮ ᠻᠡᠨ
ᠠᠰᠡᠨ 'ᠻᠠᠨ ᠲᠡᠷᠯ ᠲᠠᠷ ᠡᠶᠠ.

16 ᠶ᠋᠔ ᠲᠡᠷ ᠻᠡᠨᠰᠡᠭᠡ ᠤᠲᠤ ᠖ᠠᠸᠡᠭᠡ, ᠭᠡᠨᠠᠰᠡᠭᠡ,
ᠲᠠᠰᠰᠡᠭᠡᠨ ᠭᠠᠶᠢᠶᠢ ᠤᠲᠤ ᠮᠡᠳᠰᠡᠭᠡ ᠰᠡ, ᠤᠲᠤ ᠠᠰᠡᠨ ᠲᠠᠻᠢ
ᠲᠠᠯ ᠵᠢ ᠵᠡᠡ ᠵᠠᠠᠵᠡᠭᠡ ᠲᠤ ᠶ᠋᠔ ᠮᠠᠻᠻᠢ ᠻᠢ ᠰᠡ, ᠵᠡᠡ ᠮᠡᠳᠢᠨᠭᠡ
ᠵ'ᠤᠲᠤ ᠵ'ᠠᠳᠡᠨ ᠲᠠᠶᠢ.

17 «ᠲᠠᠭ ᠮᠠᠠᠮ ᠰᠡ, ᠵᠡᠭᠡ ᠶᠠᠴᠢ ᠤᠲᠤ ᠠᠰᠡᠨ ᠻᠠᠶᠢᠶᠢ
ᠻᠠᠨᠳᠤ.

18 ᠨᠠ᠖ᠦ ᠖ᠡᠡᠻᠻᠢ ᠳᠡᠰᠡ ᠻᠢᠻ ᠖ᠦ, ᠻᠠᠯᠠᠨ 'ᠻᠠᠨ ᠻᠤᠲ ᠡᠶᠠ.

19 Ɔkki maakse tɔɔgɔ. Aayki kaamse ɔɔ naase aki kɔŋ *kaajŋ gen daayum.»

Jeruzalem utu 'terεε

20 Ter Isa taadden daala ɔɔ: «Ken naase jaay aakkiga asgarge baado ɔl gurugga Jeruzalem num, 'jeelki keese kaadn terεciŋ, beere aanga.

21 Bin se, jee ken ing taa naan Jude ki se k'j'aaŋ k'j'ook maakŋ koge tu ɔɔ jeegen ing maakŋ geger ken Jeruzalem ki se, k'j'aaŋ k'teecn̄ naatn ɔɔ jeegen naatn le, j'ɔŋte terlo beene.

22 Taa bii ken se ɔɔ, *Raa utu 'kɔjŋ bɔɔrɔ do jeege tu aan gɔɔ ken Kitapm Raa taadno.

23 Bii ken se, mendgen mendkaamge ute ko gaangen gendege aay kaay si se, aden tɛdn ɔɔŋ aak eyo. Taa Raa se, maakiŋ taariŋ do jeege tun taa naan ken gɔtn ese ɔɔ naade se, utu 'kɔɔdn yeεbde dena.

24 Jee Jeruzalem ki se, j'utu j'aden tɔɔl ute gɔrd-jerle ɔɔ j'aden diriŋ bulu ɔɔ j'aden wɔɔkŋ maakŋ naanŋe tu paac. Ɔɔ Jeruzalem se, j'utu j'an̄ kɔɔ, ɔɔ jeegen Yaudge ey se utu kiŋg dofe ki bini kaadde utu 'kaas jaayo.»

**Goon Deba utu ade terle*

25 Ter Isa taadden daala ɔɔ: «Naan ken se, daan kaad ki, laap ki ɔɔ maakŋ k-dijge tu se utu aki kaakŋ nakŋ-kɔɔbge. Ɔɔ kuulu utu 'kɔl do baar ki ɔɔ 'tɛdn maane 'tɔnd te naapa 'keem makɔŋ pum pum ɔɔ 'tɛdn jeegen do naan ki paac se, beere aden kɔkɔ ɔɔ nirlde utu 'teece.

26 Jeege jaay 'kaakŋ nakgen ɔɔŋ utu baado do naan ki se, jee mɛtinge se beere sum ɔɔ utu aden tɔɔlɔ, taa nakgen ɔk tɔɔgɔ maakŋ raa ki paac se, utu 'tea.

27 Gətn se, jeege 'kaakŋ Goon Deba utu ađe bəoy maakŋ gapara ki ađe ɓaa ute təəŋŋ Raa, kɛn 'tɛdn ɔtə wəər kɛlɛŋ.

28 Kɛn nakgen se jaay baagga kaan num, 'daapki rose ɔ uunki dose raan, taa Raa se ɔppga ɔəɔ asen kəɔdn dose.»

Kaal naagŋ taara ute ko ba

29 Tɛr Isa aaldɛn naagŋ taara ɔ: «Aakki tu ko ba ute kaaggen kuuy paac se.

30 Kɛn naade jaay baagga dəɔb kamba num, naase 'jeelki ɔki mɛt-kijiri aanga ɔ ɓara ɔppga ɔəɔ.

31 Bin num, naase kic ɓo aakkiga nakgen se jaay baagga kaan se, 'jeelki *maakŋ Gaar Raa se ɔppga ɔəɔ.

32 'Booyki bɛɛ m'asen taada: jee duni kɛn ɓɔrse se 'kooy naŋ ey sum ɓo, nakgen se paac utu 'kaana.

33 Maakŋ raa ute do naaŋa se utu 'deele, num taarumge se, 'kəŋ deel eyo.»

Inŋki do mɛtɛkse ki

34 Isa taaddɛn daala ɔ: «ɔndki kəndɔ. ɔŋte 'dɛrlki rose ɓɛn kaay koono, ro kəs magal ki ɔ ɔŋte kuunki nirlse do nakge tun *duni ki; ey num bii kɛn *Goon Deba ađe ɓaa se, asen kəkŋ do jise ki,

35 aan ɔəɔ gakala lee tənd daage se. Jeege paac do naaŋ ki se kic ɓo nakŋ se utu aɛn kaan dode ki bini.

36 Num naase inŋki do mɛtɛkse ki; eemki Raa daayum taa nakgen se kɛn aan dose kic ɓo asen tɛd dɪm eyo. ɔ bii kɛn naane se, naase aki ɓaa daar naan Goon Deb ki.»

³⁷ Bii-raa Isa lee dooy jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ kɛn aanga nɔɔr num, naan̄ teec ɓaa lee toof do *kɔsn ɔlib ki.

³⁸ Kɛn gɔtɔ iipga num, jeege paac ɓaado lee ɔɲɲ daan bɔɔr Bee Raa ki gɛn booy taariɲa.

22

Magalge end tɛl kutn Isa (Mt 26.1-16; Mk 14.1-16)

¹ Bii laa mappan ɔk ɔrɔm eyo kɛn k'danɲɲ *laa Paak jaay ɔɔp gɔɔr se,

² gɔtn se, *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage je doobm an goon̄ kɔkɲ Isa taa an̄ ɓaa tɔɔlɔ, naɓo naade beer beer jeege tu.

³ Gɔtn se *Bubm sitange ɓaado end maakɲ Judas, kɛn k'danɲɲ Iskariot se ɔɔ naan̄ kic mɛtn jee Isagen kɛn sik-kaar-dio.

⁴ Naan̄ ɓaa taad ute magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute magal jee kɛn lee bɔɔb *Bee Raa se, taa 'kɔɲ raay kɛn naan̄ an kɔkɲ Isa adesiɲ kɛɗa.

⁵ Kɛn naade booy taar se, maakɗe raapo ɔɔ naade taadiɲga taad ɔɔ utu an̄ kɛdn gurs.

⁶ Naan̄ kɛn se, Judas tooko ɔɔ baag toom Isa taa kɛn naan̄ jaay aak jeege gɔtɔ num, naan̄ adesiɲ taada ɔɔ naade an̄ kɔkɔ.

*Isa tɛɗ *laa Paak ute jee mɛtiɲ ki (Mt 26.17-29; Mk 14.12-25; 1Kɔr 11.23-29)*

⁷ Bii gɛn laa mappan ɔk ɔrɔm ey jaay aan se, gii kɛn se ɓo beeki num, k'tɔɲɲ gaan baatge gɛn laa Paak gɛn Yaudge.

⁸ Taa naan se bo, Isa ol Pier ute Jan deekden oo: «'Baa 'tedjeki koo gen laa Paak taa j'aki baa koo.»

⁹ Naade tond metin oo: «Naai 'je j'aisin tedn kaam gay?»

¹⁰ Isa terlden oo: «'Booyki: ken 'baaki baa maakn gegger ki se, naase aki doodn ute gaaba uuno koo dooc te maane se. Okki metina oo 'baaki maakn bee ken naan an kend maak ki se.

¹¹ Ken aankiga num, 'taadki mel bee ki se ooki: «Debm dooy jeege oljeno oo k'tond meti oo bee gay jaay bo naan an koon koon laa Paak te jee metin ki se?»

¹² Num naan asen taadn bee magala ken j'iinin do bee ki raan, oo maakn bee se, nakinge paac aas kart. Gohn ese bo ajeki tedn koon gen laa Paak.»

¹³ Ken naade baa aan se, oh nakge se paac aan goo ken Isa taadeno. Gohn se bo naade ted koon gen laa Paak.

Koon gen Meljege

¹⁴ Ken kaadn koo jaay aan se, Isa baado ing kaadn tabil ki ute jee kaan naabinge.

¹⁵ Gohn se Isa deekden oo: «Maam m'je ute maakum paac m'koon *laa Paak ute naase jaay bo m'dabara.

¹⁶ 'Booyki m'asen taada: maam moohn tap bo Laa Paak se, m'kon koo ey sum, bini nakn ken Laa Paak je taada se utu 'kaan doobin ki *maakn Gaar Raa ki.»

¹⁷ Gohn se naan uun *koo pm ken ok totn koojn bin se jin ki, toom *Raa oo deekden oo: «Okki oo 'nig aayinki ute naapa.

18 'Booyki m'asen taada: tɔtn koojn̄ biñ ese se, mɔɔtn m'an̄ kəŋ kaaye dɔɔl ute naase ey sum, bini maakŋ Gaar Raa ade ɓaa.»

19 Tɛr naan̄ uun mappa jin̄ ki, tɔɔm Raa ɔɔ dup ɛddesina ɔɔ deekden ɔɔ: «Kese ɓo roma kɛn m'ɛdin̄ *sɛrke taa naase. Nakŋ se 'lee 'tɛdin̄ki bini ɔɔ 'saapki dom ki.»

20 Kɛn naade ɔs aas se, naan̄ uun kɔɔpm ɔk tɔtn koojn̄ biñ se ɔɔ tɛdin̄ bin kici, taadden ɔɔ: «Tɔtn koojn̄ biñ kɛn maakŋ kɔɔpm ese se kɛse je taadn̄ ɔɔ: *Raa dɔɔkga kiji ute naase ɔɔ kɛse ɓo moosum kɛn ɔɔy taa naase.»

21 Kɛn naade injg ɔs kɔs se, Isa deekden ɔɔ: «Aakki, debm am kut se ɔlga jin̄ maakŋ baay ki ute maam tɛɛ.

22 *Goon Deba se, utu 'kooy aan gɔɔ kɛn Raa taadni, num gan̄ ɔɔñ deb kɛn an̄ kut se!»

23 Kɛn naade jaay booy taar se, naade baag taadn̄ ute naapa ɔɔ maakde ki se, nanja ɓo 'kəŋ tɛdn̄ nakŋ se.

Jee mɛtn Isa ki naar magala

(Jn 13.2-17; Mt 18.1-4; Mk 10.35-45)

24 Gɔtn se, jee mɛtn Isa ki baag tɛdn̄ dɛkɛɛ ɔɔ naaj ute naapa ɔɔ maakde ki se, nanja ɓo 'tɛdn̄ magala.

25 Gan̄ Isa deekden ɔɔ: «'Jeelki, gaaringen do naan̄ ki se injg do jeege tu tɛd jeege kusina, ɔɔ magalgen ting do jeege tu se, je jeege aden dan̄ jee bɛɛ.

26 Num naase se, ɔnte 'tɛdki bini. Anum maakse ki se, debm je 'tɛdn̄ magal se, ɔñ 'tɛd ron̄ aan goon cɔkɔ ɔɔ debm je tɛdn̄ naana se, ɔñ 'tɛdn̄ debm kaan̄ naabse.

27 Debm magal 6o ken gay: debm ken ing 3s k3s l3bu debm ken k3s3 ooyga num lee 6aado t3ndin jeege tu se ne? Debm 3s k3s se 6o debm magal ey la? Anum maam m'ing maakse ki se aan g33 m'debm t3dn naabse.

28 Ken maam maakn dubar ki se, naase 6o, jee daayum ingkiro ute maama.

29 Aan g33 Bubum 3num gaara maam ki se, maam kic m'3nsen gaara naase ki,

30 taa naase aki 6aa k3s3 33 aki kaaye ute maama maakn gaarum ki. 33 naase utu aki king do kaag doge tu gen kojn b333 do taa 6ee gaan *Israelge tun sik-kaar-di se.»

Isa 33 Pier utu an baatina

31 G3tn se Isa deek Simon ki 33: «Simon, Simon, 'booyo! *Bubm sitange se t3ndga meta 33 je ai l3333 aan g33 teen k'l33yin maakn gert ki se.

32 Gan maam m't3ndga metn Raa taa naai, taa kaal maaki ken naai aal dom ki se, 't3dn 3er eyo. 33 ken naai jaay t3rloga g3tum ki num, g3naaige se, 3dden kaay kaama taa 't3dn jee t3333 naan maam ki.»

33 Gan Pier t3rlin 33: «Meluma, maam m'tookn m'6aa dangay ki ute naai 33 m'kooy ute naai.»

34 T3r Isa t3rlin 33: «'Booyo, Pier, m'ai taada: jaaki se, k3r k3r3nj3 'k33y ey sum 6o, naai 'naajn d333 m3t3 33 'deekn 33 'jeelum eyo.»

'Daapki rose

35 G3tn se, Isa deekden daala 33: «Kaad ken m'3lseno naaba jaay m'taadsen m'33 3nte 'kuunki gursi, 63333 33 saa se, dim baatsege la?» Naade t3rlin 33: «Dim baatje te eyo.»

³⁶ Ter naan deekden daala do: «Borse se, debm ak gurs le, uunu do debm ak doonno kic le, uunu; do debm ak gard-jerle ey le dugn naatn ute kal magalina do ndugn gard-jerle.

³⁷ Taa naan se, maam m'deekseni: taar ken Kitap taad rom ki se, utu 'kaan doobin ki ken do: *naan se se j'aalga mun maakn jee tujge tu.**
«Taar se bo borse aanga doobin ki.»

³⁸ Gan jee metin ki terlin do: «Melje, naaje j'ok gard-jerle di ara.» Naan terlden do: «Kese beega sum, taarse se onin ki.»

*Isa tond metn Raa do *kasn alib ki
(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42; Jn 18.1-2)*

³⁹ Gotn se Isa teec baa ook do kas alib ki, gotn ken naan lee baan ro ki. Do jee metin ki se, baa ute naana.

⁴⁰ Ken naade aan gotn ese se, naan deekden do: «'Tondki metn Raa taa naase aki koochn maakn nakn naam ki eyo.»

⁴¹ Ter Isa iik took ces ki daande ute jee metin ki se kaam kund koa; gotn se naan erg naan ki do baag tond metn Raa,

⁴² deek do: «Bua, ken naai 'je num, *koom dubar utu 'kaan dom ki se, naai iikin naatn dok rom ki. Num gan 'ted aan go ken naai maaki jen ro ki, aan go ken maam bo m'je se eyo.»

⁴³ Gotn ese *kadn Raa booyo maakn raa ki baado edin gaab togo.

⁴⁴ Ken Isa jaay maakin tuj kasak kasak se, naan tond metn Raa bini gotngin teec ron ki jaay tad naan ki se tec aan go mooso.

* 22:37 Aak Eza 53.12.

45 Kεn naan̄ tond̄ mεtn̄ Raa jaay aas se, iin̄ baadō ɔŋ jee mεtin̄ ki ɔɔ ute maak-tujde se ɔlden naade tood̄ bia.

46 Naan̄ deekden ɔɔ: «Gεn dī jaay 'toodki bi se? Iin̄ki raan̄ ɔɔ 'tɔndki mεtn̄ Raa, taa aki kooçŋ maakŋ nakŋ naam ki eyo.»

Jeege ɔk Isa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.3-12)

47 Kεn Isa utu taad̄ taad̄ ɔɔrt sum ɔo, jee denge teeco ɔɔ debm̄ tɔɔddeno se ron̄ Judas. Naan̄ se mεtn̄ jee Isagen sik-kaar-di se. Naan̄ baadō cεε Isa ki, baam̄ ɔkiŋa ɔɔ aay ciilin̄.

48 Ɔɔ Isa tεrlin̄ ɔɔ: «Judas, ute baam̄ kɔkŋ ken naai 'baam̄ ɔkuma ɔɔ aay ciilum se ɔo, naai an kutn̄ *Goon Deba ne?»

49 Jee ken cεε Isa ki jaay aak nakŋ ken utu 'tεd se, naade deekin̄ ɔɔ: «Mεlje, jee ese j'aden tɔgŋ ute gɔrd-jεrljege se la?»

50 Maakde ki se, deb kalan̄ ɔɔdō gɔrd-jεrliŋa ɔɔ ɔg gaan̄ te bi do ji daama gεn debm̄ tεdn̄ naabm̄ *magal debm̄ tεdn̄ sεrke Raa ki.

51 Num gan̄ Isa taadden ɔɔ: «Ɔn̄ki! Ɔnte 'tεdki bini.» Ɔɔ Isa ɔl jin̄ ut bi gaabm̄ se ɔɔ gaabm̄ se ɔŋ lapia.

52 Gɔtn̄ se Isa taad̄ jeege tun̄ baanō kɔkɔ ɔɔ jee se, magal jee tεdn̄ sεrke Raage tu, magal jee ken lee bɔɔb̄ *Bee Raa ute magal taa Bee Yaudge ɔɔ deekden ɔɔ: «Naase 'teeckiro ute gɔrd-jεrlsege ɔɔ sirdsege se, aan̄ gɔɔ 'baackiro kɔkŋ debm̄ ɔoogo.

53 Ey num̄ ɔii-raa, maam̄ m'tin̄go ute naase daan̄ bɔɔr̄ Bee Raa ki ɔɔ nam tap ɔo ɔŋ ɔl te jin̄ rom ki eyo.

Naḅo ḅorse se, kaadn naasen ḅkki tḅḅḅḅ maakn ḅḅt kēn ḅḅd se ḅo, aanga.»

*Pier naaj ḅḅ naan jeel Isa eyo
(Mt 26.57-75; Mk 14.53-72; Jn 18.12-27)*

⁵⁴ Kēn naade jaay ḅk Isa se, naade ḅaansino maakn ḅee *magal debm tēdn serkε Raa ki. Naan kēn se, Pier lee tḅ ḅḅḅde kaam mḅḅtn dḅkḅ.

⁵⁵ Kēn naade jaay aan se, ḅḅ ḅḅtn se k'tuuyga tuuy poodo daan ḅḅḅr ki ḅḅ jeege inḅ riib riibi ḅḅ Pier ḅaado inḅ riib ute naade kici.

⁵⁶ Mēnd tēdn naabm ḅḅtn ese jaay aakiḅ naan inḅ riib riib poodo se, naan ḅndiḅ kaama tak ḅḅ deek ḅḅ: «Gaabm se kic debm naana.»

⁵⁷ Gaḅ Pier naaj ḅḅ: «Mēnd ara, ḅερε, gaabm se maam m'jeeliḅ eyo.»

⁵⁸ Ter ḅḅkḅ sum ḅo, deb kuuy aakiḅ se, deekiḅ ḅḅ: «Naai kic 'mētn naade.» ḅḅ Pier terliḅ ḅḅ: «A-a, maam mētn naade eyo.»

⁵⁹ ḅḅkḅ sum se, deb kuuy ḅaado deekiḅ daala ḅḅ: «Deer deer, gaabm ese debm naan kici, taa naan se kic kḅd Galile.»

⁶⁰ Gaḅ Pier terliḅ ḅḅ: «Taari se tap ḅo, naai 'je deekiḅ ḅḅ dḅo?» Gaḅ kḅḅr naan utu taad taad ḅḅrt se sum ḅo, kḅḅḅḅḅḅ naar ḅḅd ḅḅyḅ.

⁶¹ ḅḅtn se, Mēljege terl aak Pier, ḅḅ kēn kaamde jaay dḅḅd se, Pier naar saap do taar kēn Mēljege taadiḅo, kēn ḅḅ: «Jaaki, kḅḅr kḅḅḅḅḅḅ tḅḅy ey sum ḅo, naai am baatn dḅḅl mḅḅḅ.»

⁶² ḅḅtn se naan teeco ḅḅ baag keeme gab gab.

⁶³ Jee inḅ ḅḅḅb Isa se, naade terēciḅ mētiḅḅḅ ḅḅ tḅndiḅḅ.

64 Naade teelin kaamina, tondiina oo taadin oo: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se, 'taadjen tu: debm ken tondi se tap bo naja?»

65 Gōtn ese, naade naajin rap rap.

*Isa j'ok k'baan naan Yaudge tun *jee kaakɲ metn taarge*

66 Tanōrin nōrin se, magal taa bee Yaudge, *magal jee tēdn serkε Raage tu ute jee jeel taadn tōkɲ metn Ko Taar Raage, naade se bo jee ken lee aak metn taarge, naade tusu paac oo ol j'ok k'baano te Isa naade ki.

67 Aan gōtn se, naade tōnd metina oo: «Ken naai bo *al-Masi ε, 'deekjeni.» Isa terlden oo: «Maam m'taadsenga kic ε, naase aki 'tookki eyo.

68 Oo ken m'tōnd metse kic ε, naase amki 'kōɲ terl eyo.

69 Num naan ki se, *Goon Deba se utu 'baa king do ji daam Raa Sidburku ki.»

70 Naade paac terlin oo: «Do taari ki se, naai je deekɲ oo naai bo 'Goon Raa daamo?» Isa terlden oo: «Kese naase malinge bo 'taadki ooki maam Goon Raa.»

71 Gōtn se naade deek oo: «Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen di daala! Naajege ε, k'booyinkiga te bijege, naan mala bo taadjeki ute taarina.»

23

*Isa j'ok k'baansin naan Pilat ki
(Mt 27.2,11-14; Mk 15.2-5; Jn 18.28-37)*

¹ Jee se iino paac taa naap ki, oko Isa oo baansin naan magal *Rōmege tu k'danin Pilat.

² Gətn se, naade baagin̄ tɔl taara don̄ ki ɔ: «Naaje k'j'ɔŋo gaabm se tɛd tɛd pitini maakŋ naanje ki. Naan̄ gaas jeege ɔ j'ɔŋte kɔŋ miiri Gaar magal in̄g Rɔm ki kɛn k'dan̄in̄ Sezar se ɔ deek jeege tu ɔ naan̄ ɓo *al-Masi, naan̄ ɓo gaarge.»

³ Gətn se Pilat tɔnd mɛtin̄ ɔ: «Naai ɓo Gaar Yaudge la?» Isa tɛrlin̄ ɔ: «Aan gɔɔ kɛn naai 'deekin̄ se.»

⁴ Ɔ Pilat tɛrl aak *magal jee tɛdn̄ sɛrke Raage tu ute jee dɛnge se ɔ deekden̄ ɔ: «Gaabm se, maam m'ɔŋin̄ tuj te d̄im kɛn aas kutin̄ eyo.»

⁵ Gaŋ naade dɔɔk taar ɔŋ eyo ɔ deek ɔ: «Gaabm se ɔs mɛtn̄ jeege ute dooy kɛn naan̄ lee dooy jeege se. Naan̄ baago dooy jeege taa naan̄ Galile ki ute taa naan̄ Jude ki ɔ bini ɓorse aanga gɔtjege tu Jeruzalem ki ara kici.»

*Isa naan̄ Gaar *Erɔd ki*

⁶ Kɛn Pilat jaay booy taarde se, tɔnd mɛta ɔ: «Gaabm se tap ɓo, 'tɛdn̄ kɔd Galile la?»

⁷ Kɛn k'taad̄in̄ j'ɔ Isa se mɛtn̄ jee Gaar Erɔdge se, gətn se naan̄ ɔlin̄ gətn Erɔd ki, taa ɓii kɛn se, Erɔd kic utu Jeruzalem ki.

⁸ Kɛn Erɔd jaay aak Isa se, maakin̄ raap aak eyo, taa do dɔkin̄ tap ɓo, naan̄ je an̄ kaaka taa naan̄ se, booyga booy jeege lee ɔs kɔs maan̄ina. Ɔ naan̄ je an̄ tɛdn̄ nakŋ-kɔɔbm̄ gam naan̄in̄ ki ɔ naan̄ 'kaaka.

⁹ Naan̄ tɔnd mɛtin̄ dɔɔl cɔk cɔk, naɓo Isa tɛrlin̄ taar d̄im eyo.

¹⁰ Kaad̄ kɛn se, *magal jee tɛdn̄ sɛrke Raage tu ute jee jeel taad̄n̄ tɔɔkŋ mɛtn̄ Ko Taar Raage se tɔlin̄ taargen deer deer don̄ ki.

11 Ɔo Ɛrɔd ute asgaringe se tɛdɪn rɛn rɛn ɔ tɛrɛcin mɛtin ki. Tɛr naade uusin kal ute ronɔ ɔmb birin birin, jaay ɔo naade ɔlin ɔɔtn Pilat ki.

12 Ey num, do dɔkin Ɛrɔd te Pilat se taarde ɔaa eyo; num gan bii ken se sum ɔo, naade tɛdn mɛdn naapge.

Isa k'j'utinga

(Mt 27.15-30; Mk 15.6-19; Jn 18.38-19.16)

13 Ɔɔtn ese Pilat dan tus *magal jee tɛdn serke Raage tu, magalgen ɔɔtn ese ɔo ute jee denge paac,

14 ɔo naan deekden ɔo: «Naase ɔk 'ɔaamkiro te gaabm ese se ɔki naan ɔɔs kɔɔs mɛtn jeege ɔo naanse ki se sum ɔo, maam tɔnd mɛtɪna do taarge tun naase 'tɔlin ki don ki paac se, naɔo maam m'ɔnin naan tuj te dɪm ken aas kutin eyo.

15 *Ɛrɔd kic ɔo ɔn te taar ken aas tɔlin eyo jaay ɔlumsino ɔɔtn ara se. Ɔo gaabm se ne dɪm naan tuj jaay j'ansin tɔl ro ki se ɔɔtɔ.

16 Ɔɔrse, maam m'an kɔnd ute mɛɛɛ ɔo m'an kɔn 'ɔaa.»

17 [Ken *laa Paak jaay aanga tak ɔo, maakn jeeɛge tun k'tɔkɛ danɔay ki se, Pilat lee tɔɔd tɔlɛ tɔl debm danɔay kalan.]*

18 Ɔɔtn se naade dɔɔb ɔɔd ɔɔy taa naapki caa ɔo: «Gaabm se, 'tɔlin ɔo ɔɔd ɔljeno Barabasi!»

19 Ey num Barabas se, j'ɔkin danɔay ki taa pitin ken naan tɛɔo maakn geɛɛr ken Jeruzalem ki. Naan ken se naan tɔloga tɔl deba.

20 Tɛr Pilat tɔnd mɛtɛɛ daala, taa naan je dɔobm ken an kɔɔdn kɔl Isa.

* **23:17** Taar se, maakn Kitapge tun do dɔkin se, mɛtinge maakɛ ki se ɔɔtɔ.

21 Kɛn naade jaay booy taar se, tɛr dɔɔb ɔy caa ɔɔ: «Naan se, 'tup 'tɔɔlin ro kaag ki! 'Tup 'tɔɔlin ro kaag ki!»

22 Gɔtn se Pilat tɔnd mɛtdɛ gɛn k-mɔtɔge tu ɔɔ: «Gaabm se tap ɓo tujga dɪ? Ey num maam m'ɔŋ te ne dɪm kɛn aas tɔɔlin eyo. Bɔrse, maam m'an kɔnd te mɛɛjɛ ɔɔ m'an kɔɔdn kɔɔ.»

23 Gaŋ naade tɔy makɔŋ ɔŋ eyo ɔɔ taad ɔɔ: «Gaabm se k'tup k'tɔɔlin ro kaag ki.» Kɛn naade tɔy se, tɛd dir dir ɓaa deel doa.

24 Gɔtn se Pilat took gɛn tɛdn nakgen kɛn naade maakde jen ro ki se.

25 Naan ɔl k'ɓaa k'j'ɔɔd j'ɔlden gaabm kɛn naade jen se; ey num naan ɓo debm pitin tɔɔɔ deba jaay j'ɔlin dangay ki se. Gaŋ gɛn Isa se, naan ɛddesin kaam jidɛ ɔɔ deekden ɔɔ: «'Tɛdɪŋki aan gɔɔ kɛn naase maakse jen ro ki.»

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mt 27.31-56; Mk 15.20-41; Jn 19.16-37)

26 Kɛn naade ɓaan ɓaa te Isa se, naade dɔɔd ute gaaba kalan k'danin Simon kɔd Siren. Naan iino naatn ɔɔ deel deel te dɔobm se. Naade ɔkin taa tɔɔgɔ gɛn kuun kaagŋ j'an ɓaa tupm Isa ro ki se ɔɔ naan uun kaagŋ se ɔɔ leen mɛtn Isa ki.

27 Kɛn Isa ɓaa ɓaa se, jeege dɛna ɔk mɛtiŋa. Maakde ki se mɛtiŋge mɛndge ɔɔ mɛndgen se jaay aakin se, tɔnd tarkaaddege† tɔyɔ eemiŋ nɔɔ.

28 Isa tɛrl aakde ɔɔ deekden ɔɔ: «Mɛndgen Jeruzalem ki, ɔnte 'keemki taa maama. Num eemki ɓo taa naase malinge ɔɔ taa gɛnsege.

† 23:27 Tɔnd tarkaad gɔtn naade ki se je deekŋ ɔɔ: keem nɔɔ.

29 'Booyki, kaad̄iṅ utu 'kaan se k'deek̄j j'ṳṳ: maak-raapo mēndkartge tu, mēndgen ooj nam te te eyo ṳṳ kēngen sidege gaange aay nam te te eyo.

30 Bii kēn naane se, jeege 'taad̄n koge tu ṳṳ: <'Toocki doje ki> ṳṳ 'taad̄n kəsge tu ṳṳ: <'Deebki doje ki.>‡

31 Taa nakgen se jaay aan do ko kaag kēn zεεε se, do ko kaag kēn tuutu se, tap 60 'tēd̄n ṳṳ d̄io?»

32 Gōtn se k'tōk k'baano ute jeege dio ṳṳ jee se, jee kēn tujga tuj d̄im, taa j'aden 6aa tōl ute Isa.

33 Kēn naade jaay aan gōtn k'dan̄iṅ: kaad̄n do deba se, naade tup Isa ro kaag ki ṳṳ jee kēn tujga tuj d̄im se kic k'tupde ro kaagge tu. Deb kalan̄ k'j'uun k'daariṅ do ji daamiṅ ki ṳṳ deb kalan̄ k'j'uun k'daariṅ do ji jeeliṅ ki.

34 Kēn Isa jaay k'tup k'daariṅ ro kaag ki se, deek ṳṳ: «Bua, 'tōalde *kusiṅde, taa nak̄j naade tēd se, naade jeel eyo.»

Gen niḡj kal Isa se, naade tēd̄iṅ salatia ṳṳ debm kēn oociṅga 60 uunu uunu.

35 Gōtn se jee dēnge daar aakiṅa; ṳṳ jee magalge se, ṳṳyiṅ koogo mētiṅ ki ṳṳ deek ṳṳ: «Jee kuuy se, naaṅ aajdenoga; kēn naaṅ 60 *al-Masi kēn *Raa bεεε ṳṳd̄iṅ deer num, 60rse ṅ'aaj roṅ mala.»

36 Asgarge kic 60 tεεciṅ mētiṅ ki; naade 6aado cεεṅ ki ṳṳ ēd̄iṅ tōtn kooj̄n biṅ kēn mooy se,

37 ṳṳ deekiṅ ṳṳ: «Kēn naai jaay 'Gaar Yaudge num, aaj roi mala!»

38 Kēn naade jaay utu tupiṅ tup ro kaag ki se 60, naade raan̄ ṳliṅ kaam doṅ ki ṳṳ: Kεse 60 Gaar Yaudge.

‡ 23:30 Aak Oz 10.8.

39 Maakŋ jeege tun di kɛn tujga tuj dɪm jaay k'tup k'tɔɔldɛ ro kaagge tu ute naan se, deb kalan naajin ɔɔ: «Naai ɓo al-Masi ey la? Kɛn bin num, naai mala aaj roi ɔɔ aajje naaje kici.»

40 Gaŋ deb kalan uunin kaamin deekin ɔɔ: «Naai se, 'beer Raa ki eyo. Ey num, naai 'maakŋ dubar ki aan gɔɔ naan kici.»

41 Gen naaje se, kɛn k'dabarje kic doobiŋa. Taa naaje se k'tujga tuju. Num gaŋ naan se, tuj te dɪm eyo.»

42 Gɔtn se naan deek Isa ki ɔɔ: «Isa, biin naai ade ɓaa maakŋ gaari ki se, 'saap dom ki.»

43 Isa terlin ɔɔ: «'Booy beɛ m'ai taada: jaaki sum ɓo, naai 'ɓaa te maam gɔtn Raa ki.»

Kooy Isa

44 Kɛn kaada jaay ɓaa kaasn katar tir se, do naanja te magalin se gɔɔ ɓaa ilim dib bini aan katar do tɛgɛr ki.

45 Kaada paac, j'ɔŋ j'aakin eyo. Naan kɛn se, kal deer magal kɛn k'gaan maakŋ *Bee Raa se, nɛɛpo raan daan ki bini aan naan ki tak.

46 Gɔtn ese, Isa ɔɔɔ ɔɔy makɔŋɔ ɔɔ: «Bua, kom se, m'ɔŋisin kaam ji.» Kɛn naan taad taarin aas se, ɔŋ kon teece.

47 Kɛn bubm asgarge jaay aak nakŋ deel se, naan *nook Raa ɔɔ deek ɔɔ: «Deer deer, gaabm se, naan debm daan ki!»

48 Ɔɔ jeegen kɛn ɓaado aak nakŋ deel se, kɛn naade jaay uun terl ɓaa ɓaa se, maakde tuj se tɔnd tarkaadfege.

49 Num jee deelga deel ute naana ðo mɛndgen baago kəkŋ mɛtiŋ taa naan Galile ki se, naade se paac daar ɔtn dəkɔ jaay ɓo aakiŋa.

Isa k'j'ɔlin maakŋ iib ki

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

50 ɔtn se, gaaba kalan roŋ Yusup ðo naan se, maakŋ magalge tun ken lee aak mɛtn taarge se. Naan se debm bɛɛ ðo debm daan ki.

51 Gaabm se iino maakŋ gɛɛr Yaudge tun k'danin Arimate. ɔo nakŋ jeenge tɛd paac se, naan ɔl te taarin maak ki eyo. Taa naan inɓ aak kaak kaam *maakŋ Gaar Raa ken utu 'kaan se.

52 Gaabm se baa ɔŋ Pilat ðo tɔnd mɛtiŋa taa an kɔŋ ro Isa se, naan an baa kɔl maakŋ iib ki.

53 Pilat ɔniŋsiŋa ðo naan baa bɔɔy ro Isa naatn ro kaag ki. ɔtn se Yusup teelin ute kal duubu ðo baa ɔl aalin maakŋ iib ken j'ɔŋ ko sum ɓo j'ud'k'daapiŋa. ɔo iibm se, bii kalan j'ɔl k'naam te nam maak ki eyo.

54 Biin se, jeege daap daap rode taa tɛɛr sum ɓo, *bii sebit se baaga.

55 Mɛndgen baago daan Isa Galile ki se, baa te Yusup kalan gen baa kaakŋ iibm ken j'ɔl j'aal ro Isa maak ki se.

56 ɔo ken naade jaay ɔk tɛrl been se, naade baa tɛdo nakŋ oot nijimi ute itir gen baa kɔtn ro Isa ki. Bii sebit ki se, naade inɓ tɔl maakde taa *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se gaasɛnga gaasa ðo j'ɔnte tɛdn dɪm.

24

Isa duroga daan yoge tu

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-11; Jn 20.1-10)

1 Bii dumas ki, tanɔɔriŋ nɔɔriŋ sum ɓo, mɛndgen se iin ɓaa taa ɓaad kɛn j'ɔl j'aalo ro Isa maak ki se, ute nakŋ oot nijimi ɔɔ ute itir kɛn naade tɛdiŋo se.

2 Kɛn naade jaay aan se, ɔŋ ko kɛn k'gaasn taa ɓaada se, k'dircilinga naatn.

3 Num kɛn naade jaay end maak ki se, ɔŋ te ro Mɛljege Isa eyo.

4 Naade aak nakŋ se, ɔkɔɛn taad eyo. Gɔtn ese sum ɓo, naade naar aak gaabge dio ute kaldege raap lak lak.

5 Kɛn naade aak jeegen se, dɔrlɔ ɔɔ nirlɔde teece ɔɔ gɔtn se naade no dode naan ki. Ɔɔ gaabgen se taadden ɔɔ: «Debm zɛɛɛ jaay 'jenki daan jeege tun ooyga kooy se tap ɓo, gɛn dɪ?»

6 Gɔtn ara se, naan gɔtɔ! Gaŋ naan se duroga daan yoge tu. Naase 'saapki tu do taar kɛn naan taadseno taa naan Galile ki,

7 kɛn naan deekseno ɔɔ: «*Goon Deba se j'utu j'aŋ kɔkŋ kɔl ji jee *kusinge tu. Naade utu aŋ tupm ro kaag ki ɔɔ ɓii k-mɔtɔge tu se, naan utu 'duru.»

8 Gɔtn ese se naade naar saap do taar kɛn Isa taaddeno se.

9 Taa ɓaad ki se, naade ɔk tɛrlo ɓaado taad jee mɛtiŋ kɛn sik-kaar-kalan ute jee kuuy paacŋ iŋg te naade se.

10 Mɛndgen ɓaano ute labar se, naade Mari kɛn iinɔ Magdala ki ute Jaan, Mari ko Jak ute mɛndgen mɛtiŋge kuuy kici; naade ɓaado taadn nakŋ se *jee kaan naabm Isage tu.

11 Kɛn jee kaan naabm Isage jaay booy taar se, naade baate tooko, booydesiŋ aan gɔɔ taar jee dɛrlge.

12 Anum Pier se, iin aan̄ ɓaa taa ɓaad ki. Ɔo ken naan̄ jaay aan se, no aak maakɲ ɓaada, aak kalge kaliɲ ki sum ɔo num nakɲ ken deel se, ɔkiɲ taad eyo. Gɔtn se naan̄ ɔk tɛrl ɓaa ɓeen̄ ki.

*Doob Emaus ki se, Isa teec naan̄ jee mɛtiɲ ken dio
(Mk 16.12-13)*

13 Bii ken se sum ɓo, jee mɛtn Isa ken di se, iin ɓaa ɓaa maakɲ naan̄ ken k'dan̄iɲ Emaus. Emaus ute Jeruzalem se, daaniɲ dɔk ɔkɔ.

14 Ken naade ɓaa ɓaa se, uun maan nakgen ken deelo Jeruzalem ki se.

15 Ken naade jaay maan maan ute naapa se, gɔtn se Isa mala ɔɲ mɛtde ɔo ɔk doob ute naade tɛɛ.

16 Naade aakiɲ ute kaamde, naɓo dim gaasde naade ɔɲ aak ɔkiɲ eyo.

17 Gɔtn se Isa tɔnd mɛtde ɔo: «Mɛtn taar di jaay 'ɓaaki ɓaa jaay 'lee 'naajki te naapa se?» Gɔtn se naade ɔk daar yip ɔo maakde tuju.

18 Maakde ki se, deb kalan̄ k'dan̄iɲ Kleopas se tɛrliɲ ɔo: «Jee Jeruzalem ki paac booyga nakgen deel ɓiin naane se. Ɔo naai 'kali ki sum ɓo, 'booy te ey ne!»

19 Isa tɔnd mɛtde ɔo «Di ɓo tɛda?» Naade tɛrliɲ ɔo: «Nakɲ jaay aan do Isan iino Nazaret ki se. Naan̄ se debm magal taad taar teeco taar Raa ki. Naan̄ *Raa ki ɔo naan̄ jeege tu se, naan̄ taad taara ute tɔɔɲ Raa ɔo tɛd nakgen deel doa.

20 Gan̄ *magal jee tɛdn̄ serke Raajege tu, ute magaljege se ɔk ɔlin̄ ji jeege tu ɔo ɔjin̄ ɓɔɔɔ don̄ ki taa j'an̄ ɓaa tɔɔɔ ɔo naade ɓaa tup tɔlin̄ ro kaag ki.

21 Ey num, naaje k'j'ing k'j'ond doje j'oo, naan bo debm ken utu koodn do gaan *Israelge. Num nakgen se jaay deel sum se, boorse tedga bii moto.

22 Deere, mendgen kandum maakje ki se, baado taadjen taar deel doa, taa naade, tanoorin noorin se, iin ingo taa iib ki,

23 oo naade on te ro Isa eyo. Naade ok terl baado taadjen oo naade aako *kond Raage oo kond Raage se deekdeno oo: «Isa num, utu te kaamina!»

24 Jeejegen metinge kic iin ingo taa iib ki oo on nakge se aan goo ken mendge taadjeno se sum, nabo yon se, naade aakin te te eyo.»

25 Gotn se Isa deekden oo: «Naase se dose biga oo taargen jee taad taar teeco taar Raa ki taado se le, naase booy okki metin eyo oo naase le 'took aalki maakse do ki yokod eyo!»

26 Beeki se, *al-Masi 'dabar, jaay bo Raa an *nooko.»

27 Oo naan baagden tookn metn taargen ken Kitap taad ron ki oo naan uun metin ute Kitapm *Musa bini aan do Kitapm jee taad taar teeco taar Raa ki paac.

28 Ken naade jaay aan cece naan ken naade baa baa maak ki se, Isa baa aan goo aki gaan taaro.

29 Num gan naade ok daar metin ki tak deekin oo: «Oop te naaje, taa kaada baaga oo goto kic le, okga jina.» Oo naan tooko end baa ing ute naade.

30 Ken naade ing os kos do tabil ki se, Isa uun mappa jin ki, toom Raa, dupina oo eddesina.

31 Gotn se kaamde ood aaka oo naade aak jeelina; nabo kaad ken se sum bo, naan iig naande ki.

32 Naade taad ute naapa oo: «Ken k'baakiro baa doob ki jaay, naan taad tookjeki metn taar maakn

Kitap ki se, taarin se os maakjege aak eyo.»

³³ Naan ken se sum bo, naade naar iij-ok terl Jeruzalem ki; os naade baa on jeegen sik-kaar-kalan se, tusga ute jee ken leedo ute naade kalan se.

³⁴ Ken naade jaay aan se, jee se dooddn ute taar-gen se os deekdn os: «Deere, Meljege se, duroga daan yoge tu deer deer os teecoga naan Simon ki!»

³⁵ Os naade kic taaddn nakn ken aandeno doob ki os kaad ken Isa uun mappa, toom Raa jaay bo, naade aak jeelin ro ki se.

*Isa teec naan jeege tun metin ken sik-kaar-kalan
(Mk 16.14-18; Jn 20.19-29)*

³⁶ Ken naade utu taad taad sum bo, gotn se naade aak Isa mala daar daar daande ki. Os naan deekdn os: «On toosn Raa 'tedn te naase!»

³⁷ Num ken naade aakin se, nirlde teece os beere okde os naade saap os kaadn naane nirl nam.

³⁸ Gotn se Isa deekdn os: «Nirlse teec bin se gen di? Gen di jaay maakse naaj bin se?»

³⁹ Aakki jinge ute jemge. Kese maam mala. Aakki os 'baado utu 'naamum ki ute jise. Nirl se, naan ok cenje ute daa ro aan gos gen maam se eyo.»

⁴⁰ Ken naan jaay taaddn aas se, naan taaddn jinge ute jenge.

⁴¹ Ken naade aakin se, maakde-raapo nabo, maakde ok naaja taa nakn se deel dode os okden taad eyo. Gotn se Isa deekdn os: «Gotse ki ara se, okki nakn kos la?»

⁴² Os naade ep edin kenj ken naade naaninga naan se.

⁴³ Naande ki se sum bo, naan uun os.

44 Tēr Isa deekden ɔɔ: «Kese ɓo taargen m'ing m'taadseno, kaadfken m'tinggo te naase. Bɛɛki num, taargen *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki, jee taadtaar teeco taar Raa ki ute Kaa Keem Raa taado rom ki se, utu 'kaan doobiŋ ki paac.»

45 Gɔtn se, naaŋ ɔɔdden bidɛ gɛn booy kəkŋ mɛtn taar maakŋ Kitap ki.

46 Tēr naaŋ deekden daala ɔɔ: «Taa naaŋ se ɓo, Kitap taad ɔɔ: *al-Masi se utu 'dabara ɔɔ 'kooyo ɔɔ daan ɓii k-mɔtɔge tu se, naaŋ utu 'dur daan yoge tu.

47 Anum j'ade kupm mɛta Jeruzalem ki ɔɔ k'ɓaa taadn mɛtjil jeege tun do naaŋ ki paac ute roma gɛn tɛrl maakde do Raa ki taa Raa se aden tɔɔl *kusiŋdege.

48 Ɔɔ naase se ɓo amki 'tɛdn saadfumge.

49 Ɔɔ maam m'utu m'aseno kəl nakŋ ken Bubum taad ɔɔ utu aseno 'kɛf se. Bin num, naase se, ingki Jeruzalem ki ara bini aki kəŋ tɔɔgŋ ade kiin gɔtn Raa ki se.»

*Raa uun ɓaan ute Isa maakŋ raa ki
(Mk 16.19-20; NJKN 1.4-12)*

50 Gɔtn se Isa ɓaande naatn kaam aak Betani ɔɔ ken naade jaay aan gɔtn ese se, naaŋ uun jin raan ɔɔ ɔɔdden ɓooro.

51 Ken naaŋ utu ɔɔdden kɔɔf ɓooro sum ɓo, gɔtn se naaŋ iik took ute naade cəkɔ ɔɔ Raa uun ɓaansiŋ maakŋ raa ki.

52 Ken naade jaay ergo naaniŋ ki ɔɔ tɔɔmiŋo aas se, naade iij-ɔk tɛrl ɓaa Jeruzalem ki ute maak-raapo dɛna.

53 Ɔɔ ɓii-raa, naade lee tɔɔm Raa daan ɓɔɔr *Bee Raa ki.

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94